

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Ineta Rančelytė

**STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO
VERTINIMAS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas, prof. dr. Valentinas Navickas

KAUNAS 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

STATBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO
VERTINIMAS

Ekonomika (621N30006)

MAGISTRO DARBAS

Studentė

Ineta Rančelytė, VME-5

2017 m. gegužės 11 d.

Vadovas

Prof. dr. Valentinas Navickas

2017 m. gegužės 11 d.

Recenzentė

Doc. Asta Sabonienė

2017 m. gegužės 11 d.

KAUNAS, 2017

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
Ekonomikos ir verslo fakultetas

Ineta Rančelytė

Ekonomika, 621N30006
(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo magistro darbo „Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas“

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

2017 m. gegužės 11 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Inetos Rančelytės**, baigiamasis magistro darbas tema „Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimas“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjusi.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Ineta, Rančelytė. Companies Economic Viability Assessment in Construction Sector. Master's Final Thesis in Economics / supervisor prof. dr. Valentinas Navickas. Kaunas: School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Social Science: 04 S Economics

Key words: Economic Viability, Construction Sector, Gross Domestic Product, economic analysis.

Kaunas, 2017, 86 p.

SUMMARY

Relevance of the topic. Construction sector – it is a part of national economic's, in which owned resources is converted to the sector's created infrastructure, needed for social, as well as economical development of society. This sector's companies' added value in the context of overall Gross Domestic product ranged approximately around 8% in 2015, while meantime in EU average was 10%. Gross Domestic Product growth in the country has influence also on other sectors development. Construction sector activities not only increase country's employment level, but also create more workplace in other sectors. Besides, the salary in the companies of construction sector is higher than in other activities, where similar skills are required. Therefore it can be predicated that construction sector is one of the most important strategic areas of the country, and its' economic vitality is relevant not only to every country makro-economically, but nonetheless to every person individually.

Construction sector companies' economic vitality strength can be determined by many circumstances of makro-economical and activity specifics. Mentioned circumstances can be country's assigned support strategies, change of climate, country's labor productivity, innovativeness and capacity of physical capital, knowledge and competencies of leaders, professional level of human resources and other. Thus it can be predicated that the construction sector companies' economical vitality fluctuations can be formed because of many internal and external factors. However to identify the mentioned causes, first of all it is necessary to do an evaluation of economical vitality in construction sector companies. Yet in nowadays society the problematics of evaluation of construction sector companies' economical vitality are not widely investigated. Meanwhile the concept of economical vitality and it's evaluation is fairly widely discussed by Lithuania's and foreign scientists. It is agreed by researchers that the conception of business unit's economical vitality is the ability to develop. Although, scientists highlight that the conception of economical vitality isn't fully finished, and so it is difficult to find an overall definition and evaluation because of different set of goals. Because of this, to do research, scientists use a variety of methods. There is a visible view of an individual evaluator in the interpretation of results.

The object of research – the economical vitality of construction sector's companies.

The aim of the research – to identify methods of economical vitality of construction sector's companies and to do evaluation of it.

Objectives of the study:

1. To describe importance of construction sector's companies' to Lithuanian economy;
2. To detect the problem of the real economical vitality evaluation in construction sector's companies;
3. To investigate the conceptions of economical vitality;
4. To examine the factors which determines economical vitality;
5. Carry out the economical vitality evaluation of construction sector's companies;
6. To analyze relative financial indicators of construction sector's companies.

Research methods - analysis of scientific literature and statistical data, economical analysis – evaluation of the construction sector companies presented data in financial reports, graphical rendering.

Conclusions. Construction sector's companies' importance to Lithuanian economics is vital, because of creating new workplaces; labor amplification; high salary, added value in Gross Domestic Product context and other circumstances. Many scientists uses different methods of economical vitality in their research. In the interpretations of those methods there is a visible opinion of an individual evaluator, because of this, arise the problem of evaluation method choice of economical vitality in construction sector's companies. In the second part after researching the conceptions of economical vitality, it can be said, that economical vitality description takes over a wider meaning than the efficiency of activity, since this is business unit's capability to develop activity and to amend activity's results in future perspective.

Besides, to be of influence to business unit's economical vitality can be certain factors, that form in the internal or external company's environment. In the fourth part produced evaluation it is discovered that conclusions can be formed from vertical and horizontal analysis, eventhough , chosen companies in 2009-2015 met certain difficulties, they still were able to economically vitally proceed and to improve their activities' results. The analysis of relative indicators confirmed received results and revealed, that profitability indicators are one of the most important ones in respect of economical vitality, but it is more accurate to compare them with similar experience companies, because the newbies of the market are more adoptive to changes and willing to take up more financial risk.

TURINYS

Paveikslėlių sąrašas	7
Lentelių sąrašas	8
IVADAS.....	9
1. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO PROBLEMOS ANALIZĖ.....	11
1.1. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių kokybinė apžvalga 2006–2015 m.	11
1.2. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių kiekybinė apžvalga 2006-2015 m.	15
1.3. Statybos sektoriaus įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problema	20
2. TEORINIAI EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO SPRENDIMAI	22
2.1. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos	22
2.1.1. Ekonominio gyvybingumo ir efektyvumo sąvokų samprata	22
2.1.2 Ekonominį gyvybingumą lemiantys veiksniai	27
2.2. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas.....	31
2.2.1. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai	32
2.2.2. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodiklių formavimas	35
2.2.3. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai.....	36
2.3. Statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas	45
2.3.1. Statybos sektoriaus reikšmė ekonomikai	45
2.3.2. Statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas ir jo specifika	46
3. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO METODOLOGIJA.....	49
4. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA.....	54
4.1. Statybos sektoriaus įmonių finansinė analizė.....	54
4.1.1. AB „Panevėžio statybos trestas“ finansinė analizė.....	54
4.1.2. UAB „KVESTA“ finansinė analizė.....	58
4.1.3. UAB „KROKUVA“ finansinė analizė.....	60
4.2. Statybos sektoriaus įmonių santykiniai finansiniai rodikliai.....	64
4.2.1. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių pelningumo rodikliai	64
4.2.2. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių mokumo rodikliai	68
4.2.2. Pasirinktų statybos sektoriaus įmonių veiklos efektyvumo rodikliai	72
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	76
LITERATŪRA	79
PRIEDAI	86

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

1 pav. Vidutinė oro temperatūra Lietuvoje 2006-2015 m.	12
2 pav. Statybose ir kituose sektoriuose dirbančiųjų asmenų Lietuvoje struktūrinė analizė 2006–2015 m. .	13
3 pav. Lietuvos BVP struktūra 2015 m., proc.	16
4 pav. Lietuvoje veikiančių statybos įmonių skaičius 2006-2015 m.	16
5 pav. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atlikti darbai 2006-2015 m., tūkst. EUR.....	17
6 pav. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atliktų darbų struktūra 2006–2015 m., proc.....	18
7 pav. Lietuvos statybos sektoriaus veiklos objektų struktūra 2006-2015 m., proc.	19
8 pav. Ekonominio gyvybingumo grįžtamasis ryšys	24
9 pav. Vidiniai ir išoriniai veiksniai, galintys lemti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą	28
10 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamų struktūrinė analizė 2009–2015 m., proc.....	55
11 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamų ir savikainos dinamika 2009–2015 m., EUR	56
12 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR	57
13 pav. AB „KVESTA“ pajamų struktūrinė analizė 2009–2015 m., proc.....	58
14 pav. UAB „KVESTA“ pajamų ir savikainos dinamika 2009–2015 m., EUR	59
15 pav. UAB „KVESTA“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR	60
16 pav. UAB „KROKUVA“ pajamų struktūrinė analizė 2009-2015 m., proc.	61
17 pav. UAB „KROKUVA“ pajamų ir savikainos dinamika 2009-2015 m., EUR.....	62
18 pav. UAB „KROKUVA“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR	63
19 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių bendrasis pelningumas 2009-2015 m., proc.....	65
20 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių grynasis pelningumas 2009–2015 m., proc.....	66
21 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių turto pelningumas 2009–2015 m., proc.	67
22 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių įsiskolinimo koeficientai 2009–2015 m.	69
23 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių nuosavybės koeficientai 2009–2015 m.	70
24 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių turto apyvartumo rodikliai 2009-2015 m.	72

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Vidutinis mėnesio darbo užmokestis Lietuvoje 2006–2015 m., EUR	14
2 lentelė. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos apibrėžimai mokslinėje literatūroje	26
3 lentelė. Subjekto ekonominio gyvybingumo veiksnių grupės	28
4 lentelė. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas pagal skirtingus autorius	35
5 lentelė. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai pagal skirtingus autorius	37
6 lentelė. Pelningumo rodiklių vertinimas.	39
7 lentelė. Turto apyvartumo rodiklių vertinimas.....	42
8 lentelė. Statybos sektoriaus įmonių pelningumo rodiklių vertinimas.	50
9 lentelė. Statybos sektoriaus įmonių turto apyvartumo rodiklių vertinimas.....	52
10 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių finansinis svertas 2009–2015 m.	71
11 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių ilgalaikio turto apyvartumas 2009–2015 m.....	73
12 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių atsargų apyvartumas 2009–2015 m.	74

ĮVADAS

Darbo aktualumas: Visais laikais žmonės stengėsi gyventi gražiau, gerinti savo gyvenimo kokybę, turėti nuosavą būstą, lankytis moderniose vietose bei džiaugtis kitais gyvenimiškais malonumais. Statybos sektorius vaidina pagrindinį vaidmenį materialinių gėrybių kūrimo, kadangi vykdant statybų darbus yra modernizuojami bei statomi gyvenamieji ir negyvenamieji pastatai, gamybinės įmonės, infrastruktūros ir kiti statiniai. Statybos sektorius – tai nacionalinės ekonomikos dalis, kurioje turimi ištekliai paverčiami sektoriaus sukurta infrastruktūra, reikalinga tiek socialinei, tiek ekonominei visuomenės raidai. Statybos sektoriaus reikšmę atskleidžia šalies BVP struktūra, kadangi šio sektoriaus įmonių pridėtinė vertė bendrame Lietuvos BVP kontekste 2012–2015 m. vidutiniškai svyravo apie 8 proc., kai tuo tarpu Europos Sąjungoje vidurkis buvo 10 proc. Jo plėtra šalyje turi reikšmės ir kitų sektorių vystymuisi. Statybos sektoriaus įmonių veikla turi reikšmės šalies užimtumo lygio gerinimui bei kuriamoms darbo vietoms ir kitose veiklose. Be to, statybos sektoriaus įmonėse darbo užmokestis yra ženkliai didesnis nei kitose analogiškos kompetencijos reikalaujančiose veiklose. Taigi galime teigti, jog statybos sektorius yra viena svarbiausių šalies strateginių sričių, o jo ekonominis gyvybingumas aktualus ne tik kiekvienai šaliai makroekonominio lygiu, tačiau taip pat ir kiekvienam asmeniui individualiai.

Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo stiprumą gali lemti daugelis makroekonominių bei veiklos specifikos aplinkybių. Minėtosios aplinkybės gali būti valstybės skiriamos paramos strategijos, klimato pokyčiai, šalies darbo našumas, fizinio kapitalo novatoriškumas bei pajėgumas, vadovų žinios ir kompetencijos, žmogiškojo kapitalo profesinis lygis ir kt. Todėl statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo svyravimai gali susiformuoti dėl daugelio vidinių iš išorinių veiksnių. Tačiau minėtosioms priežastims identifikuoti visų pirma būtina atlikti statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimą.

Darbo naujumas. Šiuolaikinėje visuomenėje statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo problematika nėra plačiai ištyrinėta. Tačiau pati ekonominio gyvybingumo bei jo vertinimo koncepcija yra pakankamai plačiai išdiskutuota Lietuvos bei užsienio mokslininkų. Autoriai sutinka, jog ekonominį gyvybingumą galima traktuoti kaip verslo vieneto gebėjimą išgyventi ir vystytis (Gulbinas, T. ir Balvočiūtė, R., 2008; Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B., 2007; Širkūnaitė, I., 2013; Koleda, N. & Lace, N., 2010 ir daugelis kitų mokslininkų). Mokslininkai akcentuoja, jog ekonominio gyvybingumo samprata nėra pilnai išbaigta, todėl sunku surasti visapusišką jos apibūdinimą. Nevienodas verslo subjekto ekonominio gyvybingumo koncepcijos naudojimas turi reikšmės skirtingų tikslų iškėlimui ekonominio gyvybingumo vertinime. Tyrimams atlikti mokslininkai vartoja įvairius metodus, kurių rezultatų interpretavime įžvelgiamas individualus vertintojo požiūris. Todėl galime teigti,

jog statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo problema pakankamai nauja ir mažai analizuojama moksliniuose tyrimuose.

Darbo problema: kaip įvertinti statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, esant ekonominio gyvybingumo metodų vertinimo įvairovei ir skirtingiems prioritetams.

Darbo objektas – statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas.

Darbo tikslas – identifikuoti statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo metodus ir atlikti jo vertinimą.

Darbo uždaviniai:

1. Apibūdinti statybos sektoriaus įmonių svarbą Lietuvos ekonomikai;
2. Atskleisti statybos sektoriaus įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problemą;
3. Išnagrinėti ekonominio gyvybingumo koncepcijas;
4. Iširti ekonominį gyvybingumą lemiančius veiksnius;
5. Atlikti statybos sektoriaus pasirinktų įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimą;
6. Išanalizuoti statybos sektoriaus įmonių santykinis finansinius rodiklius.

Tyrimo metodai - mokslinės literatūros analizė, statistinių duomenų analizė, ekonominė analizė – statybos sektoriaus įmonių finansinėse ataskaitose pateiktų duomenų finansinė analizė, grafinis duomenų atvaizdavimas.

1. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO PROBLEMOS ANALIZĖ

Kiekvienos šalies ekonomika yra dinamiška ir įvairialypė. Šalių skirtumai susiję ne tik su tautos kultūra bei vertybėmis, bet ir su pragyvenimo ar išsivystymo lygiu bei kitais aspektais. Todėl šalis, priimdama ekonominius ar politinius sprendimus, stengiasi, jog jie būtų nukreipti į šalies gyvenimo kokybės gerinimą bei užtikrintų spartesnę ekonominę augimą. Bet kurios šalies ekonominis augimas praktiškai neįmanomas be susiformavusių kompanijų, kurios vykdo veiklą įvairiose pramonės šakose. Viena svarbiausių šakų tiek Lietuvoje, tiek globaliu mastu yra statybos sektorius. Statybos įmonių veikla bei jos ekonominis gyvybingumas aktualus kuriant pažangią ekonominę – socialinę sistemą, kadangi nuolatinis ekonominis augimas lemia šalies išsivystymo lygį vidaus ir išorės rinkose, visuomenės gyvenimo kokybę ir pasireiškia per tokius makroekonominis veiksnius kaip nedarbo lygio mažėjimas, BVP augimas ir kt. Šiame skyriuje atliksime 2006–2015 m. statybos sektoriaus įmonių apžvalgą Lietuvoje ir aptarsime keliamas ekonominio gyvybingumo vertinimo problemas. Kadangi Lietuvos Statistikos Departamentas pateikia ne visus 2016 m. statistinius duomenis, todėl Lietuvos statybos sektoriaus analizė pateikiama 2006–2015 m.

1.1. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių kokybinė apžvalga 2006–2015 m.

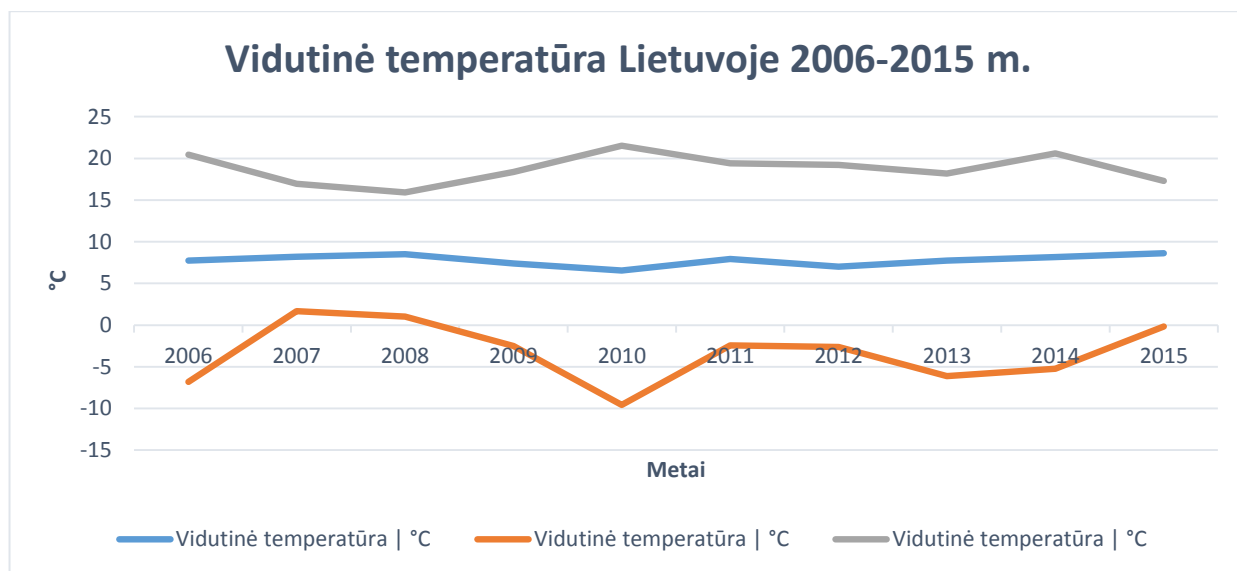
Statybos sektoriaus įmonių kokybinė apžvalga gali būti atliekama įvairiais aspektais, paliečiant tiek visos šalies ekonominę – socialinę būklę, tiek kiekvieną žmogų individualiai. Tačiau tikslingiausiai ją atlikti per statybos sektoriaus įmonėms aktualias išorines aplinkas.

Ekonominė aplinka. Ekonomikos struktūroje statybos sektoriaus įmonės yra priskiriamos antriam pramonės sektoriui, kadangi apima veiklą, kurios galutinis produktas yra tinkamas naudoti vartotojams. Nagrinėdami šio sektoriaus darbo našumą, finansų analitikai pastebi, jog jis pakankamai žemas (Simėnas, D. ir Zubrutė, Z., 2016). Remiantis Lietuvos Statistikos Departamento pateiktais duomenimis, statybos sektoriuje sukuriama pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai, svyruoja tarp 10-13 EUR ir skiriasi nuo Lietuvos vidurkio vidutiniškai apie 2 EUR. Vis dėlto Lietuvoje statybos sektoriaus įmonių darbo našumo vidurkis praktiškai du kartus mažesnis už Europos Sąjungos vidurkį (Eurostat, 2015). Mažesniame darbo našumui statybos sektoriuje turi reikšmės gamybinių procesų priklausomybė nuo žaliavų kainų, gamtinių sąlygų bei technologijų išsivystymo lygio.

Politinė aplinka. Statybos sektoriaus įmonių veiklos rezultatai yra priklausomi nuo viešojo sektoriaus investicijų, kurių didžioji dalis finansuojama iš ES struktūrinių fondų. Lietuvos statybos

sektorius plėtros ir vystymo 2015–2020 m. strategijoje keliami tikslai yra susiję su statinių kokybės gerinimu, efektyviu išteklių paskirstymu ir naudojimu, miestų ir gyvenviečių infrastruktūros plėtros skatinimu, naujų technologijų diegimu bei pritaikymu moksliniams tyrimams praktikoje ir aukštos kvalifikacijos specialistų ruošimu (Lietuvos Respublikos Aplinkos Ministras, 2015). Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, numatyta remti statybos sektoriaus įmones bei sudaryti patrauklias sąlygas sėkmingai verslo plėtrai.

Geografinė aplinka. Statyboje vykstantiems procesams reikšmės gali turėti ir Lietuvos geografinė aplinka, kuri ypač palanki medienos atžvilgiu. Miškai Lietuvoje sudaro apie 33 proc. viso šalies ploto, o žemės gelmėse aptinkamas nemažas kiekis naudingųjų iškasenų, tokių kaip molio, smėlio, dolomito, žvyro, žvirgždo. Vienos populiariausių naudingųjų iškasenų Lietuvoje – smėlis ir žvyras – ypač paplitę statybose. Todėl, analizuojant statybos sektoriaus įmones naudingųjų iškasenų atžvilgiu, galima teigti, jog šalyje jų išgaunama pakankami, kad būtų galima sėkmingai plėsti statybas.

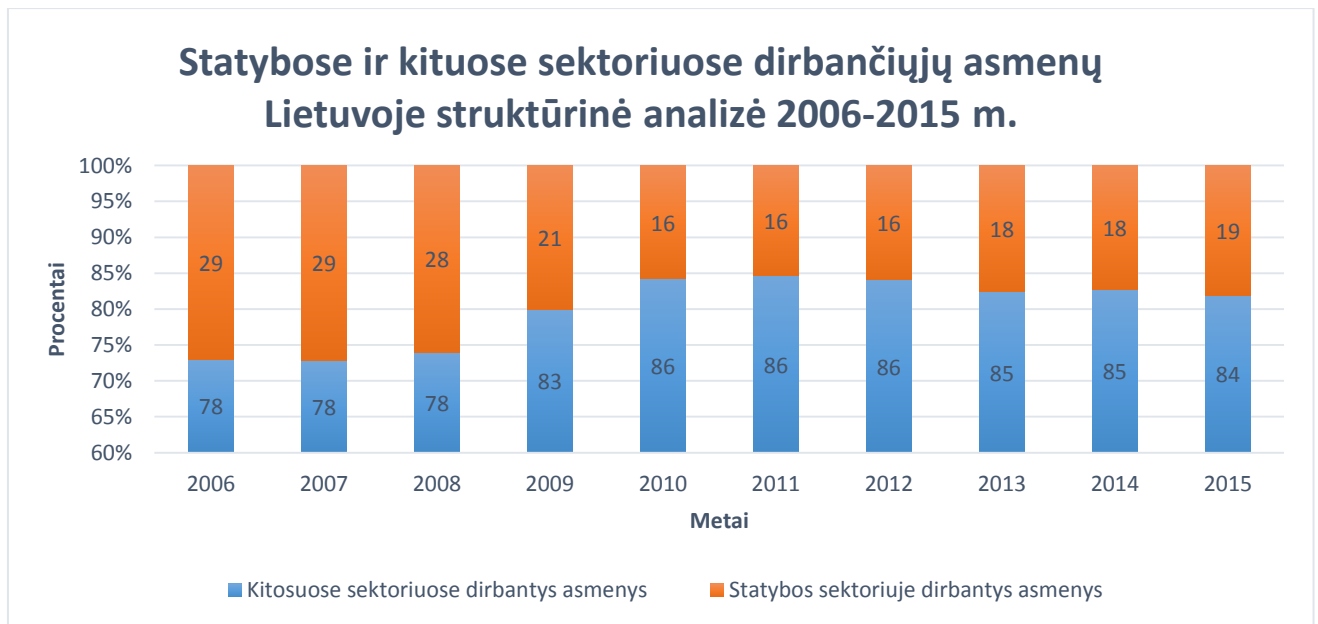
1 pav. Vidutinė oro temperatūra Lietuvoje 2006-2015 m. (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis)

Šalyje vyraujanti oro temperatūra taip pat turi didelės įtakos tiek statybose atliekamų procesų trukmei, tiek darbų kokybei. Analizuojant 1 paveikslėlyje pateiktą vidutinę Lietuvos metinę oro temperatūrą 2006–2015 m., galima teigti, jog šalyje ji vertinama teigiamai, kadangi statybos procesams įvykdyti tinkamiausia temperatūra turi pakliūti į 10 - 15 °C intervalą. Vasaros ir žiemos laikotarpiai turi didžiausią įtaką darbams statybose, kadangi esant tam tikroms oro temperatūroms negali būti formuojami įvairūs statybose reikalingi mišiniai, greičiau genda kai kurios medžiagos, veiklai plėtoti reikalingos papildomos priemonės bei įrankiai. Lietuvoje šalčiausios žiemos ir karčiausios vasaros išvelgiamos 2006

m. ir 2010 m., tačiau vertinant bendrą vidutinę oro temperatūrą galima teigti, jog Lietuvoje temperatūros svyravimai pakankamai patrauklūs statybos sektoriaus įmonių veiklai.

Socialinė aplinka. Socialinę aplinką statybos sektoriaus įmonių atžvilgiu galime vertinti dvipusiškai. Visų pirma vertinant socialinę aplinką kaip veiksni, turintį reikšmės šiam sektoriui, galėtume išskirti kvalifikacijos ir išsilavinimo lygį šalyje. Lietuvos statybos sektoriaus plėtros ir vystymo 2015–2020 m. strategijoje teigiama, jog Lietuva yra viena pažangiausių statybos pramonės veikloje Rytų Europoje dėl turimo auštos kvalifikacijos personalo (Lietuvos Respublikos Aplinkos Ministras, 2015). Fizinis kapitalas statybos įmonių sektoriuje gali būti efektyviai išnaudojamas tik tuomet, kai su juo dirba profesionalūs darbuotojai. Kita vertus, vertinant socialinę aplinką galima teigti, jog statybos įmonių sektorius lemia šios aplinkos išsivystymo lygį. Siekdami detaliau išanalizuoti šį teiginį, pagrindinius aspektus išnagrinėsime.

• *Darbo vietų kūrimas.* Visų pirma statybų sektoriuje sėkmingai kuriamos darbo vietos. Be to, šis sektorius artimai siejamas su transporto ir gamybos sektoriais, ypač technikos, cheminių medžiagų gamyba bei medžio apdirbimu. Tai reiškia, jog statybos įmonių sektoriaus veikla turi reikšmės darbo vietų kūrimui ir kituose sektoriuose.

2 pav. Statybose ir kituose sektoriuose dirbančiųjų asmenų Lietuvoje struktūrinė analizė 2006–2015 m. (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis)

Siekiant įrodyti, jog statybos sektoriaus įmonės turi didelę reikšmę Lietuvos gyventojų užimtumui bei sukuria daug darbo vietų, paanalizuosime šalyje dirbančių asmenų skaičių (procentais) statybose ir kituose sektoriuose 2006–2015 m. (žr. PRIEDUS). Kaip matote iš 2 paveikslėlio, 2006–2008 m. statybos

sektoriuje dirbo apie 30 proc. visų šalies dirbančiųjų. Kiek blogesnė situacija buvo 2009 m., kadangi rodiklis ženkliai sumažėjo iki 21 proc., o 2010 m. net iki 16 proc. 2011–2012 m. situacija nei gerėjo, nei blogėjo, kadangi dirbančiųjų skaičius statybos sektoriuje nemažėjo, tačiau taip pat ir neaugo. Neženklūs augimo tendencijos išvelgiamos 2013–2015 m., tačiau vis dėlto 2006–2007 m. lygio nepasiekė. Sumažėjusiam statybos įmonėse dirbančių asmenų skaičiui reikšmės galėjo turėti pasaulį užklupusi ekonominė krizė, kurios pasekmės – išaugęs nedarbas, įmonių bankrotai ir kt. Taigi galima teigti, jog bendroje dirbančiųjų struktūroje statybos sektoriaus įmonių suteiktos darbo vietos analizuojamu laikotarpiu svyravo tarp 16–29 proc. Ryškiausi pokyčiai įvyko 2006–2007 m., kuomet dirbančiųjų asmenų skaičius statybos sektoriaus įmonėse buvo pats didžiausias.

• *Aukštas darbo užmokestis.* Nors darbas statybose dėl vykstančių nelaimingų atsitikimų yra vienas pavojingiausių, tačiau atlyginimai paprastai didesni nei kituose sektoriuose, kuriuose reikalingi panašūs darbuotojų gebėjimai. Tai turi reikšmės visos šalies ekonomikai bei individo gyvenimo kokybei, kadangi didėja namų ūkių įplaukos, auga perkamoji galia, mažėja infliacija, žmonės jaučiasi laimingesni.

1 lentelė. Vidutinis mėnesio darbo užmokestis Lietuvoje 2006–2015 m., EUR (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis)

Vidutinis mėnesio darbo užmokestis Lietuvoje 2006-2015 m. (EUR)			
Metai	DU statybose	DU šalyje	Skirtumas
2006	899	433	466
2007	1178	522	656
2008	1276	623	653
2009	690	596	94
2010	665	576	89
2011	804	593	211
2012	849	615	234
2013	915	646	269
2014	990	677	312
2015	1029	714	315

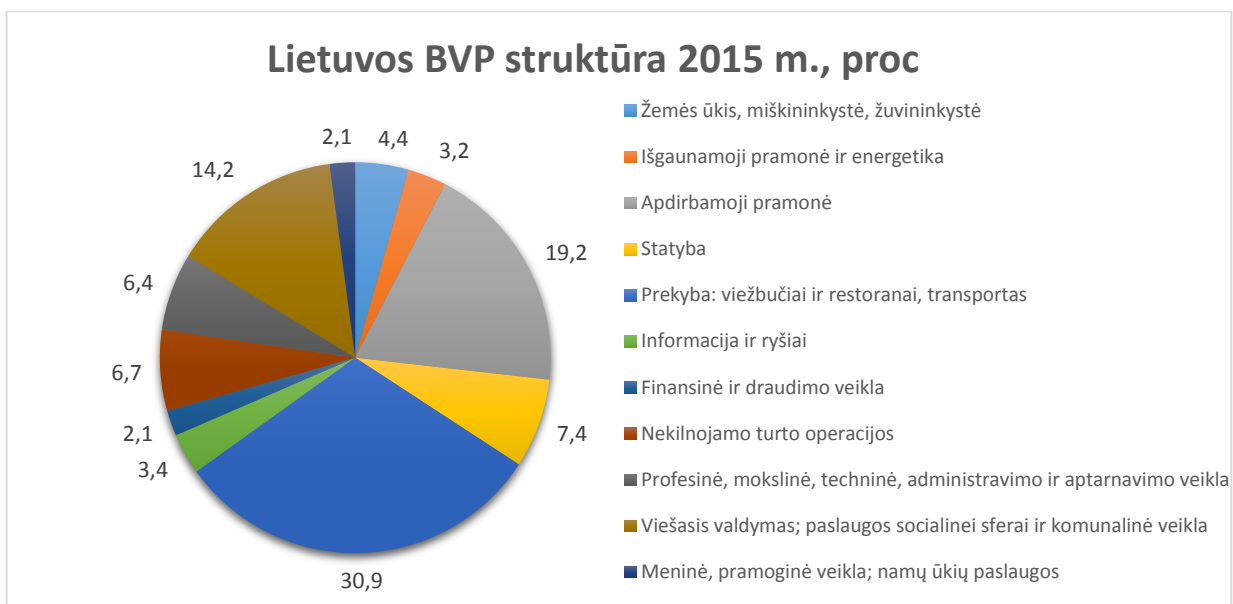
Tikslinga akcentuoti, jog darbininkai statybos sektoriaus įmonėse dirba nevienodą darbą. Šiame sektoriuje egzistuoja įvairių profesijų dirbantieji, pradedant pagalbiniais darbininkais ir baigiant meistras. Todėl gaunamas darbo užmokestis priklauso nuo dirbančiojo užimamų pareigų, darbo tempo ir kitų veiksnių (Juodis, A., 2001, p. 48). Siekdami nustatyti, kiek vidutiniškai skiriasi statybų sektoriuje uždirbamas darbo užmokestis nuo bendro visos šalies darbo užmokesčio, paanalizuosime 1 lentelę. Didžiausi skirtumai tarp vidutinio darbo užmokesčio statybose ir visoje šalyje buvo 2006–2008 m.: statybos sektoriuje dirbantys asmenys uždirbdavo praktiškai du kartus daugiau nei kituose sektoriuose dirbantys ir vidutinį darbo užmokestį gaunantys darbuotojai. 2009–2010 m. statybos įmonių vidutinis mėnesio darbo užmokestis buvo labai artimas šalyje buvusiam bendram darbo užmokesčiui, kadangi

skirtumas nesudarė net 100 EUR. Rodiklių supanašėjimui reikšmės galėjo turėti pasaulinė ekonominė krizė, kuri statybos plėtrai turėjo ypač neigiamą įtaką. Nors 2011–2015 m. skirtumas ženkliai augo, tačiau nepasiekė 2006–2008 m. lygio. Vis dėlto galima teigti, jog statybos įmonių sektoriuje vyrauja didesnis darbo užmokestis visu analizuojamu laikotarpiu, lyginant jį su visos šalies vidutiniu darbo užmokesčiu.

Taigi, atlikus kokybinę 2006–2015 m. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių apžvalgą, galima daryti išvadą, jog nors darbo našumas, lyginant jį su ES vidurkiu, šalyje buvo žemas, tačiau politinė ir geografinė aplinkos palankios sektoriaus plėtrai dėl ES struktūrinių fondų paskirstymo, naudingųjų iškasenų, medžiagų ir šalies temperatūros. Vis dėlto ne tik šalyje vyraujančios aplinkos gali lemti statybos sektoriaus įmonių veiklos rezultatus. Statybos sektoriaus įmonių reikšmė šalies gyvenimo kokybei, nedarbo mažinimui, ekonomikos augimui bei kitiems aspektams yra ryškiai išvelgiama ir aukštuose darbo užmokesčiuose bei darbo vietų kūrime. Remiantis vyraujančiomis analizuojamų rodiklių kitimo tendencijomis, galima teigti, jog 2008 m. buvo sukurta daugiausiai darbo vietų ir mokami didžiausi atlyginimai per visą analizuojamą laikotarpį. Tuo tarpu 2009 m. statyba buvo recesijoje, kadangi dirbančiųjų skaičius sektoriuje sumažėjo vos ne du kartus, o darbo užmokestis krito beveik perpus. Tačiau siekiant įvertinti statybos sektoriaus įmonių būklę analizuojamu laikotarpiu nepakanka vien kokybinės apžvalgos, todėl atliksime ir kiekybinę apžvalgą.

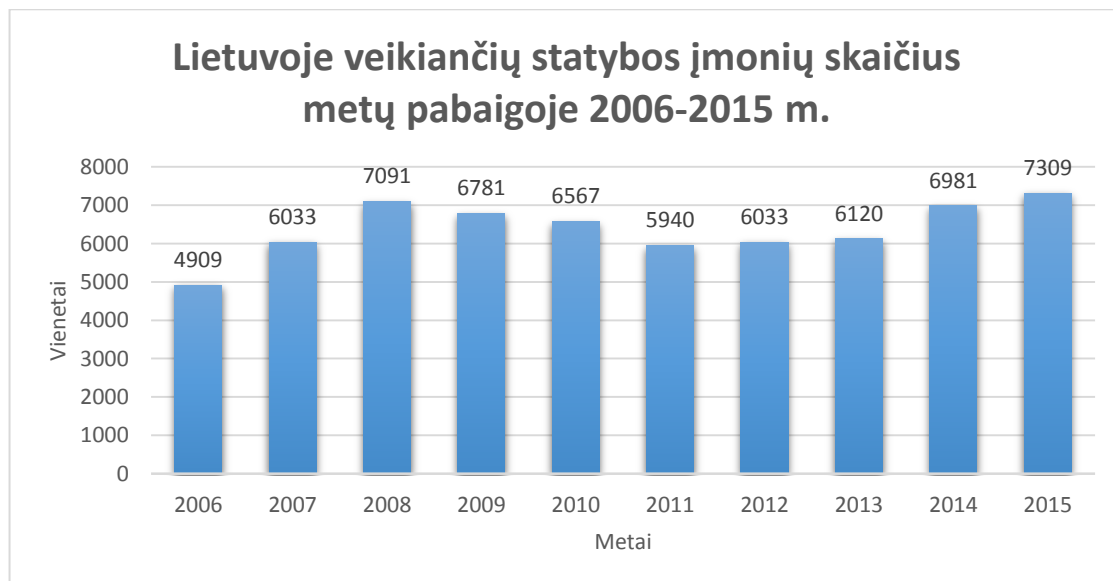
1.2. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių kiekybinė apžvalga 2006-2015 m.

Aptariant Lietuvos statybos sektoriaus įmonių veiklą 2006–2015 m., kiekybinę analizę tikslinga atlikti remiantis statistiniais rodikliais. Šalies ekonomikos augimą galima susieti su įvairiais makroekonominiais rodikliais, tokiais kaip nedarbo lygis, užimtumo lygis, eksporto ir importo apimtys, infliacija ir t.t. Tačiau daugelis autorių sutinka, jog dažniausiai jam išmatuoti yra naudojamas BVP. Siekdami atskleisti statybos sektoriaus įmonių indėlį BVP kontekste, paanalizuosime, kokią procentinę dalį viso BVP 2015 m. sukūrė būtent šis sektorius.

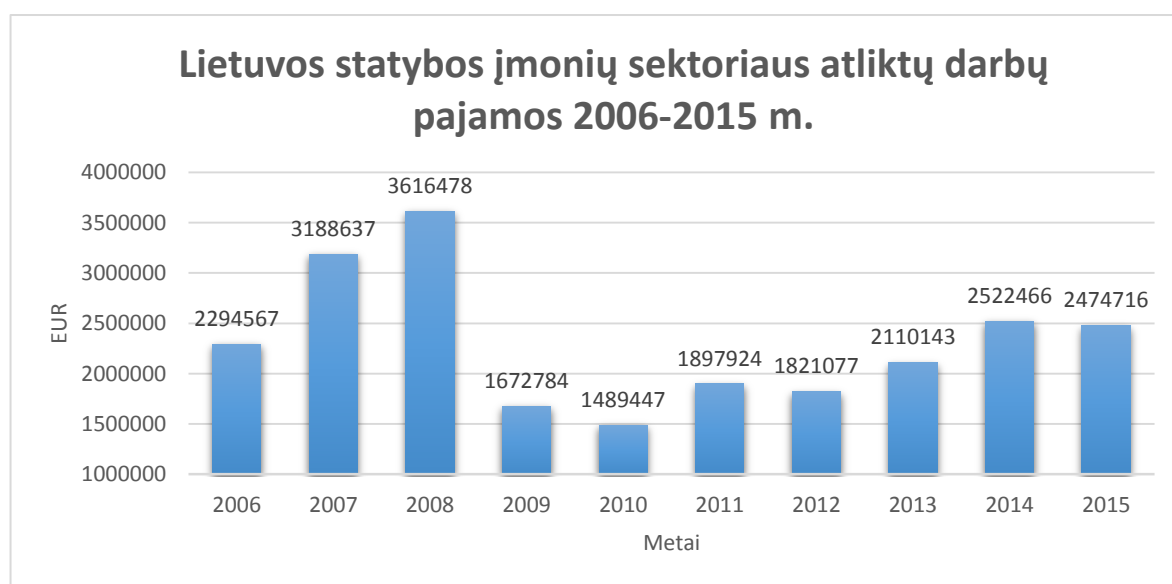
3 pav. Lietuvos BVP struktūra 2015 m., proc. (sudaryta autorės, remiantis SEB banko Lietuvos makroekonomikos apžvalga, 2017 m.)

Lietuvos BVP struktūroje statybos sektoriaus įmonių sukuriama pridėtinė vertė yra ketvirta pagal dydį ir nusileidžia tik prekybai, apdirbamajai pramonei ir viešajam valdymui (žr. 3 pav.). 2015 m. Lietuvos statybos sektorius sukūrė 7,4 proc. viso šalies BVP. Šis rodiklis per pastaruosius tris metus vidutiniškai svyravo apie 8 proc., kai tuo tarpu ES vidurkis sudarė apie 10 proc. (Eurostat, 2017 m.). Todėl galima teigti, jog nors 2015 m. pastebimas statybos sektoriaus įmonių sukuriamos pridėtinės vertės sumažėjimas, tačiau jo vaidmuo šalies BVP kontekste išlieka svarbus.

4 pav. Lietuvoje veikiančių statybos įmonių skaičius 2006-2015 m. (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos statistikos duomenimis)

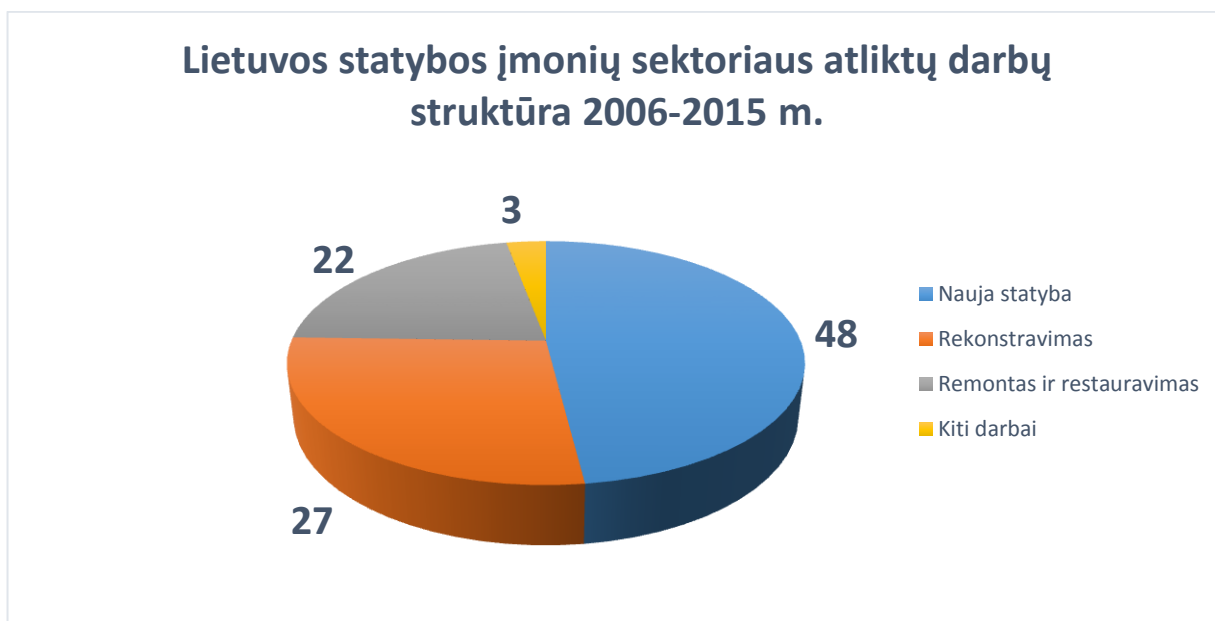
Kitas analizuojamas rodiklis yra veikiančių statybos įmonių skaičius šalyje. Analizuojant 4 paveikslėlyje pateiktus duomenis, galima teigti, jog 2006–2008 m. statybos įmonių skaičius išaugo nuo 4 909 vnt. iki 7 091 vnt. Šis ženklus statybos įmonių kūrimasis buvo vienas sparčiausių per visą analizuojamąjį laikotarpį. Tačiau 2009–2011 m. rodiklis stabiliai mažėjo ir pasiekė žemiausią dydį nagrinėjamu laikotarpiu (5 940 vnt.). Viena iš priežasčių, galėjusių lemti statybos įmonių mažėjimą, buvo pasaulinė ekonominė krizė, kurios pasekmės turėjo įtakos išaugusiai įmonių veiklos apmokestinamajai bazei bei verslui nepalankių sąlygų atsiradimui. Šis ekonomikos šokas jaučiamas ir 2012–2013 m., kadangi statybos įmonių skaičius didėjo labai neženkliai. Tačiau 2014–2015 m. statybos įmonių skaičius išaugo iki 7 309 vnt. ir 2015 m. pralenkė 2008 m. lygį. Taigi galima daryti išvadą, jog veikiančių statybos įmonių skaičius nagrinėjamu laikotarpiu buvo labai nestabilus, kadangi vyravo tai mažėjimo, tai didėjimo tendencijos.

5 pav. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atlikti darbai 2006-2015 m., tūkst. EUR (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos statistikos duomenimis)

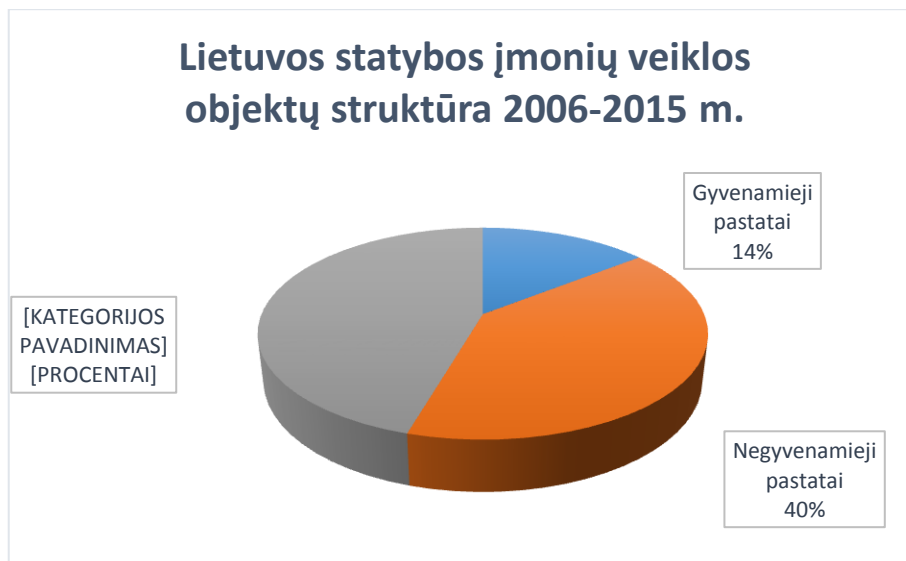
Veikiančių statybos įmonių nestabilumas nagrinėjamu laikotarpiu signalizuoja apie ciklinį sektoriaus veiklos pobūdį. A. Juodis (2001) nurodo, jog statybos įmonių plėtra yra ciklinio pobūdžio (p. 41). Autorė Kildienė S. (2011), nagrinėdama statybos šakos raidos modelį, teigia „...statybos dalis nacionalinėje ekonomikoje iš pradžių vis greičiau auga, o vėliau, pasiekus tam tikrą išsivystymo laipsnį, pradeda mažėti.“ (p. 1). Siekiant išsamiau išanalizuoti statybos sektoriaus įmonių ciklišumą šalyje, tikslinga išanalizuoti gaunamas pajamas už atliktus darbus (žr. 5 pav.). 2006–2008 m. statybų sektoriaus gaunamos pajamos už atliktus darbus ženkliai augo ir pasiekė 3 616 478 tūkst. EUR. Tačiau 2009 m. rodiklis sumažėjo daugiau nei perpus. Ši mažėjimo tendencija tęsėsi ir 2010 m., ir nors 2011 m. rodiklis

pagerėjo, tačiau pokyčiai ne tokie ženkliūs kaip ankstesniais metais. Kaip ir daugeliui rodiklių, minėtam neigiamam pokyčiui įtakos galėjo turėti pasaulinė ekonominė krizė, lėmusi gamybos apimčių sumažėjimą, išaugusias žaliavų kainas, turimų gamybinių pajėgumų neišnaudojimą ir kitas pasekmes. Nors 2012–2014 m. situacija statybų rinkoje gerėjo ir pajamų už atliktus darbus buvo gaunama vis daugiau, tačiau 2015 m. rodiklis neženkliai krito. Šio kritimo priežastis, anot Lietuvos statybos sektoriaus lyderių, sumažėjusi Europos Sąjungos parama, iš kurios finansuojama didžioji dalis viešojo sektoriaus projektų. Tikėtina, jog 2016–2017 m. gali būti spartus plėtros augimas, kuris galėtų lemti ženkliai augančias įplaukas, tačiau po ženklaus augimo galima tikėtis dar ženklesnio nuosmukio. Vis dėlto tai tik preliminarūs spėjimai, o siekiant tiksliau išnagrinėti statybos sektoriaus cikliškumą būtina detalesnė analizė, apimanti ilgesnio laikotarpio statistinius duomenis. Dėl darbo specifikos analizė nebus atliekama.

6 pav. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atliktų darbų struktūra 2006–2015 m., proc. (sudaryta autorės, remiantis Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis)

Išanalizavus statybos sektoriaus įmonių atliktų darbų sumas, tikslinga įvertinti atliktų darbų sudėtį. Šiuo tikslu buvo apskaičiuota sektoriaus sudedamųjų dalių 2006–2015 m. apyvartos sumų vidurkiai, kurie išreiškiami procentine išraiška (žr. PRIEDUS). Iš 6 paveikslėlio matome, kad beveik pusę atliktų darbų statybos sektoriuje sudarė naujų statinių statyba. Tuo tarpu rekonstravimo darbai sudarė 27 proc. visų atliktų darbų, o remontas ir restauravimas - 22 proc. Likusieji 3 proc. buvo priskirti kitiems smulkiems darbams. Taigi galima teigti, jog statybos sektoriaus įmonių veikla apima ne tik miestų ir kaimų plėtrą statant naujus statinius, bet ir atnaujinant jau esamus.

7 pav. Lietuvos statybos sektoriaus veiklos objektų struktūra 2006-2015 m., proc. (sudarytas autorės, remiantis Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis)

7 paveikslėlyje alternatyviu skaičiavimo metodu (apyvartos sumų vidurkio metodu) suformuota statybos sektoriaus įmonių veiklos objektų struktūra 2006–2015 m. (žr. PRIEDUS). Analizuojamu laikotarpiu 46 proc. visų atliktų statybos sektoriaus darbų buvo vykdomi gerinant bei plečiant inžinerinę šalies infrastruktūrą, kurią sudaro susisiekimo komunikacijos, inžineriniai tinklai, kanalai ir visi kiti statiniai, kurie nėra pastatai (Lietuvos Respublikos Aplinkos Ministras, 2015). Tuo tarpu darbai negyvenamuosiuose namuose sudarė net 40 proc. visų atliktų darbų. Likusieji 14 proc. statybų sektoriaus atliktų darbų buvo vykdyti gyvenamuosiuose pastatuose. Taigi galima teigti, jog Lietuvoje 2006–2015 m. buvo sparčiai vystoma inžinerinė infrastruktūra ir statomi komerciniai bei gamybiniai pastatai, o gyvenamieji pastatai sudarė mažesnę visų atliktų darbų dalį.

Atlikus kiekybinę ir kokybinę 2006–2015 m. Lietuvos statybos sektoriaus įmonių apžvalgą, galima teigti, jog šis sektorius gerina ne tik gyvenimo kokybę socialiniais klausimais, tačiau taip pat yra reikšmingas visos šalies BVP struktūrai, kadangi yra ketvirtas iš didžiausių pridėtinę vertę kuriančių sektorių Lietuvoje. Statybos sektoriaus įmonių kitimo tendencijos atkleidžia, jog 2008 metai buvo vieni iš produktyviausių analizuojamu laikotarpiu, kadangi buvo uždirbama daugiausia pajamų bei veikė didelis statybos įmonių skaičius. Nors 2009–2010 m. statybose vyravo nuosmukio laikotarpis, tačiau iki 2015 m. situacija stabiliai gerėjo. Apibendrinant galima daryti išvadą, jog statybos sektoriaus įmonių veikla yra labai svarbi visai Lietuvai, kadangi jo indelis į visos šalies ekonominės – socialinės aplinkos gerinimą yra ištis didelis.

1.3. Statybos sektoriaus įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problema

Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo problematika nėra plačiai ištyrinėta. Tačiau pati ekonominio gyvybingumo bei jo vertinimo koncepcija yra pakankamai plačiai išdiskutuota Lietuvos bei užsienio mokslininkų. Autoriai sutinka, jog ekonominį gyvybingumą galima traktuoti kaip verslo vieneto gebėjimą išgyventi ir vystyti (Gulbinas, T. ir Balvočiūtė, R., 2008; Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B., 2007; Širkūnaitės I., 2013; Koleda N. ir Lace N., 2010 ir daugelis kitų mokslininkų). Mokslininkai akcentuoja, jog ekonominio gyvybingumo samprata nėra pilnai išbaigta, todėl sunku surasti visapusišką jos apibūdinimą (Scott J. & Colman R., 2008). Nevienodas verslo subjekto ekonominio gyvybingumo koncepcijos naudojimas turi reikšmės skirtingų tikslų išskėlimui ekonominio gyvybingumo vertinime. Todėl tyrimams atlikti mokslininkai vartoja įvairius metodus, kurių rezultatų interpretavime įžvelgiamas individualus vertintojo požiūris.

Autoriai Koleda N. & Lace N. (2010), Scotti E., Scotti, E., Bergmann, H., Henke, R., & Hovarka G. (2011), Savickienė J. ir Slavickienė A. (2012), Popelier H. (2007) nurodo, jog vertinant ekonominį gyvybingumą labai svarbu identifikuoti vidinius ir išorinius veiksnius, lemiančius verslo vieneto veiklos rezultatus. Žinant įmonės silpnąsias ir jautrias vietas, galima priimti sprendimus, susijusius ne tik su gamybine ar organizacine veikla, tačiau taip pat ir su plėtra ar net bankroto galimybe. Tam reikšmės turi veiksnio kilmė, kadangi, kaip nurodo autoriai, vidinius veiksnius įmonė gali kontroliuoti, o išoriniai veiksniai nuo įmonės priimamų sprendimų nepriklauso. Identifikuojant statybos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui įtaką turinčius veiksnius, galima nustatyti koreliacijos egzistavimą, prognozuoti ateities veiklos rezultatus ir priimti teisingus sprendimus, tačiau dėl išorinių veiksnių galimų pokyčių negalima šiuo metodu pilnai pasitikėti.

Verslo vieneto ekonominis gyvybingumas gali būti nagrinėjamas įvairiais aspektais, kurių pagrindą sudaro ekologinė, socialinė ir ekonominė dimensijos (Doye, D., 2009; Aubin, J., Bayen, A. & Saint-Pierre, P., 2011). Tuo tarpu Argiles, J. M. (2001), Popelier, H. (2009) ir Bulajeva, T. (2007) savo tyrimuose ekonominio gyvybingumo vertinimo tematikomis naudoja ekonomine analize grįstą metodą, kuris apima verslo subjekto struktūros vertinimą, veiklos rezultatų įvertinimą laiko atžvilgiu bei ekonominių rodiklių formavimą. Doye, D. (2009), Scott, J. & Colman, R. (2008), Gronskas, V. (2007) nurodo, jog analizės rezultatai gali būti vertinami absoliučiais, santykiniais ir vidutiniais dydžiais, palyginant duomenis, grupuojant juos, indeksuojant ir kt. Todėl naudojant analizės metodą gautos išvados gali būti labai skirtingos dėl nevienodo vertinimo būdo pasirinkimo.

Įmonės ekonominio gyvybingumo įvertinimui Argiles, J. M. (2001), Scott, J. & Colman, R. (2008), Koleda, N. & Lace, N. (2009), Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) ir kt. pateikia įvairių finansinių

rodiklių, kurių didžiąją daugumą sudaro santykiniai. Autoriai siūlo rodiklius skirstyti pagal skirtingas jų klasifikacijas. Mokslininkai renkasi skirtingus finansinius rodiklius, kurie priklauso nuo įvairių veiksnių: pačių mokslininkų požiūrio, ūkio subjekto veiklos formos, šalies, kurioje veikia monetarinė ir teisinė politikos, ekonomikos stabilumo ir pan. Rodiklių susisteminimas bei klasifikavimas į skirtingas grupes leidžia paprasčiau juos analizuoti, tačiau tai nulemia sudarančiųjų rodiklių skaičių ir rezultatų skirtumus. Taigi atlikti tyrimai rodo, kad ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai ir metodai turėtų būti tobulinami. Taip būtų galima išvengti palyginamumo ir duomenų interpretavimo problemos.

Statybos sektoriaus įmonių veikla svarbi ne tik normaliam kiekvienos šalies vystymuisi, bet taip pat ir kiekvieno piliečio gyvenimo kokybei. Todėl labai svarbu įvertinti šio sektoriaus įmonių realų ekonominį gyvybingumą. Tačiau iškyla statybos įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo metodo pasirinkimo problema. Mokslininkai atliktuose tyrimuose naudoja įvairius metodus ir rezultatų interpretavimo būdus. Atsižvelgiant į tai, jog būtent statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo problema pakankamai nauja ir mažai analizuojama, kituose skyriuose bus plačiau nagrinėjama ekonominio gyvybingumo samprata bei koncepcijos, siekiama išskirti reikšmingiausias rodiklius statybos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui vertinti bei identifikuoti realiausią tikrovę atspindintį vertinimo metodą.

2. TEORINIAI EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO SPRENDIMAI

Bet kuriame pramonės sektoriuje labai svarbu sugebėti konkuruoti šiuolaikinėje ekonominėje rinkoje, būti mokių, gebančių adaptuotis prie naujovių bei veikti gyvybingai. Ekonominio gyvybingumo sąvoka yra plačiai diskutuotina mokslinėje literatūroje. Autoriai ekonominį gyvybingumą analizuoja labai įvairiai ar netgi individualiai. Todėl šiame skyriuje išnagrinėsime ekonominio gyvybingumo sampratą, koncepcijas bei vertinimą ir aptarsime statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą.

2.1. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos

Ekonominio gyvybingumo rodiklis atskleidžia, kaip įmonės bei namų ūkiai geba konkuruoti rinkoje, pateikti bei išlaikyti savo pranašumus tiek nacionaliniu, tiek globaliu mastu. A. Misiūnas, (2014) teigia „Verslumas, didelės, mažos ir vidutinės įmonės yra visuotinai pripažįstami ekonominio ir socialinio vystymosi plėtros varikliai, jų plėtra – būtina užimtumo ir tarptautinio konkurencingumo augimo prielaida.“ (p. 36). Įmonių ekonominis gyvybingumas yra ypač svarbus veiksnys, lemiantis ne tik ekonominį augimą, tačiau ir gyventojų gerovę, kadangi auga užimtumo lygis, mažėja infliacijos svyravimai, didėja pajamos bei kuriamos patrauklesnės ekonominės sąlygos verslumui. Šio rodiklio reikšmė svarbi ne tik visai šalies ekonomikai, bet ir kiekvienam gyventojui. Šiame poskyryje pateiksime ekonominio gyvybingumo koncepcijas ir aptarsime esminius skirtumus, esančius tarp ekonominio gyvybingumo ir veiklos efektyvumo sampratos, o tuomet identifikuosime jį lemiančius veiksniai.

2.1.1. Ekonominio gyvybingumo ir efektyvumo sąvokų samprata

Verslo subjektų veikla gali būtų vertinama skirtingai ir įvairiapusiškai. Todėl yra vartojami įvairūs terminai, apibendrinantys tam tikrą vertinimo tikslą. Rakštys, R. (2011) teigia „Literatūroje sutinkami terminai – ekonominis arba finansinis pajėgumas, ekonominė arba finansinė galia, ekonominis arba finansinis gyvybingumas, finansinė arba ekonominė būklė, ekonominis arba finansinis potencialas ir pan.“ (p. 4). Tačiau taip pat autorius pabrėžia, jog neretai terminai „ekonominis“ ir „finansinis“ yra tapatinami bei jiems priskiriama ta pati reikšmė. Koleda, N. & Lace, N. (2009/2010), Scott, J. (2011), Doye, D. (2009/2010) ir kt. mokslininkai teigia, jog neretai ekonominio gyvybingumo samprata susiaurinama iki ekonominių arba finansinių aspektų, o šios sąvokos suprantamos kaip sinonimai. Tačiau autoriai pripažįsta, jog vis dėlto šios sąvokos skiriasi. Siekiant suvokti ekonominį gyvybingumą bei numatyti teisingus valdymo sprendimus, svarbu atlikti finansinę analizę, kuri bene geriausiai įvertina subjekto finansinę būklę. Atliktos finansinės analizės rezultatai leidžia suformuoti pirminį verslo vieneto vertinimą. Kuomet turime informaciją apie subjekto finansinę būklę, galime spręsti apie įmonės vidinį potencialą,

kurį leidžia apibūdinti turimi gamybos pajėgumai, žaliavų kokybė, pardavimai ar kiti panašūs rodikliai, susiję su įmonės veikla. Įmonės būklė ir potencialas gali būti nustatomi remiantis individualiais aspektais, orientuotais į tam tikrą misiją, kurią ji turi atlikti. Vertinant įmonių ekonominį gyvybingumą, siekiama nustatyti, ar subjekto būklė pagal visuotinai priimtus standartus yra teigiama, todėl turima informacija apie verslo subjekto finansinę būklę yra analizuojama lyginant ją su kitomis tos pačios šakos įmonėmis. Tačiau pateikta ekonominio gyvybingumo koncepcija yra diskutuotina, kadangi nėra visuotinai priimtų subjekto gyvybingumo vertinimo kriterijų ir galima išvelgti individualaus požiūrio požymių.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, jog neretai ekonominio gyvybingumo koncepcija tapatinama su veiklos efektyvumu. Nors šios sąvokos artimos viena kitai, tačiau svarbu suprasti esminius skirtumus, leidžiančius jų nepainioti. Todėl norint suprasti šių sąvokų reikšmes, tikslinga jas detaliau išanalizuoti.

Nagrinėdamas veiklos efektyvumo koncepciją, detalesnį jos apibūdinimą nurodo Mackevičius, J. (2005) teigdamas „Efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų gamybos procese cirkuliavimas, duodantis teigiamą gamybos rezultatą, greitą gamybos proceso ciklą, kurio metu ne tik sukuriamas pelnas, bet ir pinigų srautas, reikalingas gamybos proceso tęstinumui palaikyti“ (p. 228). Subjekto veiklos efektyvumą galima apibrėžti kaip prekių ar paslaugų derinį, pareikalausiantį mažiausiai kaštų. Su šio autoriaus požiūriu sutinka ir Butkus, M., Šimaitytė, D., Deksnienė, J. (2006) ir kiti autoriai, teigdami, jog optimalus išteklių panaudojimo lygis, garantuojantis pelno maksimizavimą, ir yra efektyvumas. Autoriai, nagrinėdami veiklos efektyvumą šiuolaikinės ekonomikos kontekste, pabrėžia, jog jis teigiamai susijęs su išlaidomis, skirtomis moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir didesniai technologijų eksportui. Todėl dažniausiai efektyvumui didelę įtaką turi inovacijų plėtra, technologijų efektyvumas, produktyvus išteklių panaudojimas. Tačiau Butkus, M., Šimaitytė, D. ir Deksnienė, J. (2006) pripažįsta, jog efektyvumui įtaką taip pat turi energijos kiekis, sunaudojamas gamyboje.

Ekonomikos terminų žodyne efektyvumas išskiriamas į tris tipus:

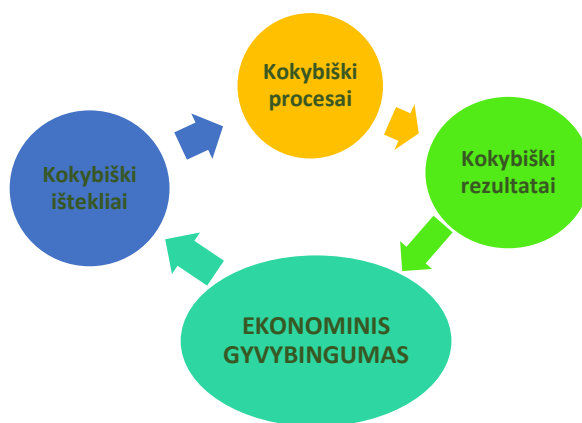
- Alokacinis – geriausio prekių derinio gamyba mažiausiais kaštais;
- Dinaminis – inovacijų pokyčių diegimo reikšmė veikloje tinkamu laiku bei greičiu;
- Technologinis – turimų išteklių panaudojimas išvengiant veiklos nuostolių.

Melnikas, B., Jakubavičius, A. ir Strazdas, R. (2000) ekonominį efektyvumą analizuoja inovacijų diegimo aspektu, teigdami „...mokslininkų bei inžinierių kvalifikacija, patirtis, gebėjimai bei požiūris į inovacijų svarbą įmonei yra ypač svarbūs siekiant veikti efektyviai.“ (p. 149). Autoriai akcentuoja, jog norint išmatuoti efektyvumą tikslinga analizuoti ne tik finansinius rodiklius, tačiau taip pat įvertinti riziką, bankroto galimybę, projekto atsiperkamumo laiką ir kitus rodiklius. Atsižvelgiant į tai, jog siekiant išsilaikyti konkurencinėje rinkoje būtinos inovacijos, galima daryti prielaidą, jog ateityje

inovacijų diegimas bus taip pat svarbus kaip ir kiti ekonominiai rodikliai. Vis dėlto kad ir kokie rodikliai bus analizuojami, tačiau visų jų tikslingumas ir naudingumas priklauso nuo duomenų kokybės.

Nors ekonominio gyvybingumo koncepcija ir labai artima efektyvumui, tačiau egzistuoja tam tikri skirtumai, neleidžiantys tapatinti šių dviejų sąvokų. Remiantis Lietuvos Respublikos terminų banko (2017) teikiama informacija, gyvybingumas apibrėžiamas kaip sugebėjimas išsaugoti bei vystyti vykdomą veiklą. Bossel, H. (1999) bene pirmasis pastebėjo, kad „Gyvybingumas yra sistemos gebėjimas vystytis ir išgyventi, o teisingas posistemių funkcionavimas daro didelę įtaką visos sistemos gyvybingumui“. Šis požiūris skatina tyrimų įvairiapusiškumą bei leidžia sistemas interpretuoti skirtingai, pvz., traktuoti tam tikros šakos veiklą, tiesiogiai darančią įtaką bendrosios šalies ekonomikos sistemos gyvybingumui.

Gulbinas, T. ir Balvočiūtė, R. (2008) ekonominį gyvybingumą apibūdina kaip subjekto gebėjimą optimaliai panaudojant turimus išteklius teikti aukštos kokybės prekes ir paslaugas, kurie tenkintų esamos ir potencialios rinkos poreikius (p. 160). Tačiau autoriai taip pat nurodo, jog ekonominis verslo vieneto gyvybingumas parodo jo finansinę būklę bei gebėjimą adaptuotis prie kintančių rinkos poreikių ir juos patenkinti.

8 pav. Ekonominio gyvybingumo grįžtamas ryšys (sudaryta autorės, remiantis Gulbinu, T. ir Balvočiūte, R., 2008)

Pateiktame 8 paveikslėlyje ekonominis gyvybingumas parodomas kaip grįžtamas ryšys tarp išteklių paskirstymo ir gautų veiklos rezultatų. Šio grįžtamojo ryšio buvimą ekonominio gyvybingumo koncepcijoje galima paaiškinti kaip subjekto sugebėjimą optimaliai panaudoti išteklius, taip gaunant didesnes pajamas ir jas vėl adekvačiai investuojant į reikalingus išteklius, kuriuos apdorojant galima patenkinti besikeičiančius rinkos lūkesčius. Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B. (2007) taip pat pritaria požiūriui į subjekto gyvybingumą kaip grįžtamojo ryšio procesą ir teigia, kad „Ekonomiškai gyvybingas subjektas sugeba gautas pajamas investuoti į išteklių kokybę ir taip didinti

ilgalaikį subjekto ekonominį gyvybingumą.“ (p. 197). Taigi iš pateiktų autorių požiūrių galima spręsti, jog ekonominis gyvybingumas yra nesibaigiantis procesas.

Subjektų ekonominis gyvybingumas gali būti analizuojamas tiek siaurąja, tiek plačiąja prasme. Analizuojant siaurąją prasme, pirmenybė teikiama subjektų ekonominio gyvybingumo vertinimo sąlygų identifikavimui. Adelaja, A. & Sullivan, K. (1998), Scott, J. & Colman, R. (2008) atliktuose tyrimuose nurodo, jog subjekto ekonominis gyvybingumas apibrėžiamas kaip gebėjimas įvykdyti savo finansinius įsipareigojimus, kuriuos atskleidžia finansinių santykinių rodiklių analizė. Autoriai teigia, jog, verslo vienetui esant likvidžiam ir mokiam, jo pinigų srautai yra teigiami ir jį galima vadinti ekonomiškai gyvybingu. Nemokumo atvejais subjektas gali patirti itin didelių nuostolių, o to priežastis dažniausiai yra netinkamas sprendimų priėmimas ar nesugebėjimas įvykdyti turimus įsipareigojimus.

Kaip jau ir minėta, ekonominis gyvybingumas gali būti analizuojamas ir plačiąja prasme. Jurkėnaitė, N. (2015) nurodo, jog subjekto ekonominis gyvybingumas turėtų būti vertinamas labai atidžiai ir atsargiai, kadangi jis atskleidžia praeities įvykius, tačiau ne visuomet leidžia teisingai įvertinti subjekto ateities lūkesčius dėl ateinančių metų veiklos rezultatų. Autorė papildo savo požiūrį teigdama, kad „...nors iki šiolei subjektas veikia ekonomiškai gyvybingai, tačiau neaišku, kaip jis veiks ateityje, pvz., subjekto finansinė būklė negerėja, tačiau jis veikia ir vyksta veiklos tęstinumas, kadangi negali bankrutuoti dėl įvairių priežasčių, kurios ne visuomet nuo jo priklauso.“ (p. 36). Todėl, nagrinėjant subjekto ekonominį gyvybingumą plačiąja prasme, neretai išskiriama ilgalaikės gyvybingumo perspektyvos reikšmė. Dillon, E.J. & Hennessy, T. (2009), Vrolijk, H. C. J., De Bont, C. J. A. M., Blokland, P. W., & Soboh, R. A. M. E (2010) ekonominį gyvybingumą nurodo kaip ilgalaikę veiklos perspektyvą. Autoriai teigia, jog gyvybingas subjektas turi generuoti tokį lėšų kiekį, kuris leistų užtikrinti veiklos egzistavimą ne tik šiandien, tačiau išsaugotą sėkmingą veiklą ir ateityje. Šis autorių teiginys aktualus ne tik konkrečiam verslo subjektui ar visai šalies ekonomikai, tačiau taip pat ir kiekvieno žmogaus gerovei. Pastaruoju metu neretai diskutuotina tema yra jauno žmogaus vaidmuo subjekto gyvybingumui, kadangi veikla, kurioje nėra jauno žmogaus, turinčio pakankamai kompetencijos valdyti verslą, yra negyvybinga ilgalaikėje perspektyvoje. Iš to galima daryti išvadą, jog vertinant subjekto ekonominį gyvybingumą ilguoju laikotarpiu taip pat yra svarbūs ir socialiniai aspektai.

Tuo tarpu Širkūnaitė, I. (2013) išanalizavo lietuvių ir užsienio autorių mokslinę literatūrą ir pateikė susistemintą ekonominio gyvybingumo koncepcijas (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Ekonominio gyvybingumo koncepcijos apibrėžimai mokslinėje literatūroje (sudaryta autorės, remiantis Širkūnaite, I., 2013, p. 25-26)

Autorius	Samprata/požiūris
Rakštys, R. ir Serva, E., 2005.	Ekonominis gyvybingumas – tai esama ūkio būklė ir jo perspektyvos ateityje.
Scott, J., 2005.	Ekonominis gyvybingumas – tai pragyvenimo šaltinis.
Dillon, E., Hennessy, T. & Hynes, S., 2010.	Ekonominis gyvybingumas yra tvarumo rodiklis, parodantis veiklos perspektyvas.
Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B., 2007.	Ekonominis gyvybingumas pasiekiamas tuomet, kai veikla yra pelninga ir perspektyvi.
Gulbinas, T. ir Balvočiūtė, R., 2008.	Ekonominis gyvybingumas – tai optimalus turimų lėšų panaudojimas.
Popelier, C., 2005; Singh, M., Bhullar, A. & Joshi, S., 2009.	Ekonominis gyvybingumas siejamas su pajamomis ir išlaidomis. Kai pajamos viršija išlaidas yra pasiekiamas ūkių ekonominis gyvybingumas.
Morehart, M., 2000; Koleda, N. & Lace N., 2009.	Ekonominis gyvybingumas skiriamas į dvi grupes: trumpalaikį ir ilgalaikį. Jei subjekto pajamos padengia tik kintamąsias išlaidas, tuomet subjektas gyvybingas tik trumpuoju laikotarpiu, o jei pajamos viršija visas išlaidas, tuomet subjektas bus gyvybingas ilguoju laikotarpiu.
Koleda, N. & Lace N., 2009.	Ekonominis gyvybingumas – tai subjekto gebėjimas augti ir vystytis dėl optimalaus išteklių paskirstymo ir jų panaudojimo efektyvumo

Nors Širkūnaitės I. (2013) atlikta mokslinė analizė yra aptariama agrarinio ūkio subjekto aspektu, tačiau galima teigti, jog mokslininkų pateikti požiūriai apie ekonominį gyvybingumą tinkami vartoti ir kitiems verslo vienetams. Remiantis autorės susisteminta ekonominio gyvybingumo sampratos analize, galima teigti, jog verslo vieneto ekonominis gyvybingumas yra ekonomiškai perspektyvi subjekto vystoma veikla, kurioje ištekliai yra panaudojami taip, jog būtų generuojami pakankami pinigų srautai, leidžiantys išlaikyti veiklą ir investuoti į tolimesnę jos ateitį. Siekiant išlikti ekonomiškai gyvybingam taip pat labai svarbu laikytis ekonominių, socialinių ir/arba aplinkosauginių standartų, kurie įsigalioję šalyje.

Tačiau dėl darbo specifikos ekonominio gyvybingumo ekologiniai ir socialiniai aspektai nėra plačiai analizuojami.

Taigi, remiantis mokslinė analize ekonominio gyvybingumo ir veiklos efektyvumo tematika, galima teigti, jog veiklos efektyvumas yra viena iš sudedamųjų ekonominio gyvybingumo struktūros dalių. Mokslininkai sutinka, jog ekonominis gyvybingumas yra plačiai diskutuotinas ir įvairiapusiškai analizuojamas, todėl plačiau nagrinėjamas nei veiklos efektyvumas. Ekonominio gyvybingumo sąvokos metodologija atskleidžia, jog tai yra įmonės sugebėjimas sėkmingai vystyti veiklą ne tik šiandieninėje ekonomikoje, tačiau taip pat ir ateities perspektyvoje.

2.1.2 Ekonominį gyvybingumą lemiantys veiksniai

Įmonių ekonominis gyvybingumas, kaip ir kiekvienas reiškiny, yra sąlygojamas įvairių veiksnių. Scott, J. (2005) teigia, jog „...kiekvienoje šakoje galimi veiksniai yra labai skirtingi ir priklausantys nuo subjekto dydžio, gaminamos produkcijos bei teikiamų paslaugų ar veiklos specifikos.“ (p. 87). Tačiau savo tyrime autorius išskiria tris bendrąsias veiksnių grupes: gamtiniai, žmogiškieji ir ekonominiai. Informacija apie veiksnio grupę leidžia įvertinti subjekto ekonominį gyvybingumą bei jam įtakos turinčias problemas. Koleda, N. & Lace, N. (2010) atliktoje mokslinėje analizėje ekonominiam subjekto gyvybingumui darančius veiksnius skirsto į šias grupes:

- Asmeniniai/individualūs – autorius turi omenyje vadovo kompetenciją bei patirtį, viso personalo gyvenimo būdą, žinias ir sveikatą;
- Specifiniai – šis veiksnys tiesiogiai priklauso nuo konkrečios šakos specifikos, dydžio, darbo ir kapitalo išteklių bei kt.;
- Išoriniai veiksniai – šiems veiksniams ūkio subjektas tiesiogiai negali daryti įtakos, kadangi jie susiję su šalies mokesčių sistema, vyraujančia valstybės politika, paskolų politika ir kt.

Taigi galima teigti, jog pagal Koleda N. & Lace N. (2010) pateiktą ekonominį gyvybingumą lemiančių veiksnių klasifikaciją, subjektas pirmąsias dvi rūšis gali kontroliuoti ir vienaip ar kitaip paveikti, kadangi jos susiformuoja iš subjekto vidaus politikos, propaguojamų vertybių ir kitų reiškinių, tiesiogiai susijusių su vykdoma veikla. Tuo tarpu trečioji rūšis yra susijusi su subjektą supančia išorine aplinka, kuriai jis negali turėti įtakos. Taip pat autoriai teigia, jog „Įmonės veiklos pobūdis ir unikalumas gali turėti reikšmės veiksnių įtakingumo laipsniui.“ (p. 625). Vadinasi, identifikuojant subjekto ekonominiam gyvybingumui įtakos turinčius veiksnius, reikia atsižvelgti į išskirtines veiklos savybes.

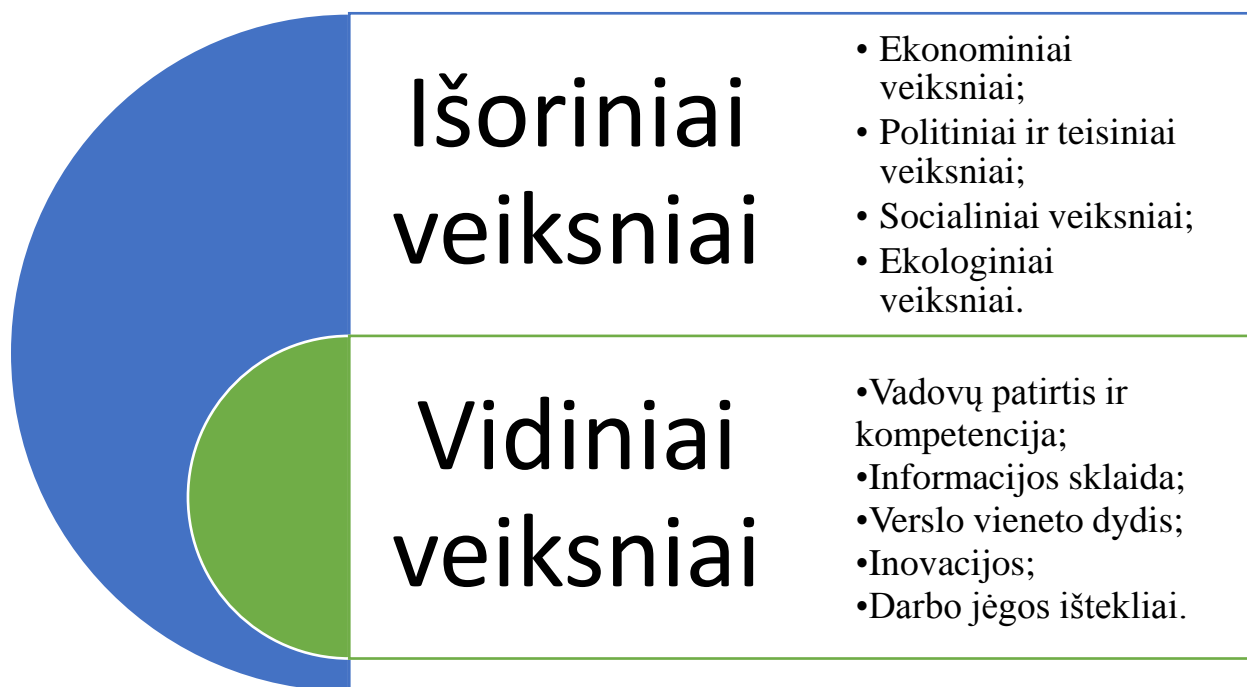
Scotti, E., Bergmann, H., Henke, R., & Hovarka G. (2011) atliktoje analizėje akcentuoja kainų kontrolės reikšmę verslo vieneto ekonominio gyvybingumo atžvilgiu (p. 63). Mokslininkai nurodo, jog

kainų kontrolė ypač svarbi tuose pramonės sektoriuose, kurių veikla yra jautri išorės aplinkos pokyčiams. Kainų kontrolė taip pat aktuali muitų sistemoje, kadangi importuojamos užsienio tiekėjų produkcijos kainos gali būti ryškiai žemesnės nei yra nusistovėjusios vidaus rinkoje. Singh, M., Bhillar, A.S. & Joshi, A.S. (2009) analizėje apie aplinkos rinkos veiksnius nurodo, jog kaina turi tiesioginį poveikį priimamiems sprendimams dėl produkcijos gamybos asortimento, investicijų bei susijusiems su kaštų mažinimu ir pelno maksimizavimu (p. 273).

3 lentelė. Subjekto ekonominio gyvybingumo veiksnių grupės (sudaryta autorės)

Subjekto ekonominį gyvybingumą lemiantys veiksniai	
Vidiniai veiksniai	• Specifinės subjekto veiklos savybės; • Vadovo/personalo asmeninės savybės.
Išoriniai veiksniai	• Šalyje dominuojančios sistemos savybės.

Mokslinėje literatūroje aptinkamas dar paprastesnis verslo vieneto ekonominį gyvybingumą lemiančių veiksnių klasifikavimas. Subjekto ekonominį gyvybingumą lemiančius veiksnius galima skirti į vidinius ir išorinius (žr. 3 lent.). Norint išsamiau atskleisti vidinių ir išorinių veiksnių sudėtį, jie aptariami detalčiau.

9 pav. Vidiniai ir išoriniai veiksniai, galintys lemti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą (sudaryta autorės, remiantis Savickiene, J. ir Slavickiene, A., 2012)

Vidiniai veiksniai. Vidiniai veiksniai, lemiantys subjekto ekonominį gyvybingumą, paprastai priklauso nuo kiekvieno verslo subjekto veiklos specifikos. Koleda, N. & Lace, N. (2010) teigia, jog

„Vidiniai ekonominę gyvybingumą lemiantys veiksniai yra svarbesni nei išoriniai, kadangi nuo jų priklauso subjekto valdymo sprendimai.“ (p. 627). Savickienė J. ir Slavickienė A. (2012) išskiria vidinius veiksnius, galinčius lemti verslo vieneto ekonominę gyvybingumą.

Vadovų patirtis ir kompetencija. Autorius Popelier, H. (2009) teigia, jog „...tam tikri veiksniai vienareikšmiškai turi teigiamą įtaką subjekto ekonominiam gyvybingumui.“ (p. 82). Autorius šiuo teiginiu nori akcentuoti kompanijos žmogiškuosius išteklius: vadovaujančiųjų asmenų ir kompanijos darbuotojų išsilavinimą, gebėjimą logiškai mąstyti, verslumo laipsnį, turimas žinias bei patirtį. Singh, M., Bhillar, A.S. & Joshi, A.S. (2009) atliktų tyrimų rezultatai dėl vidinių veiksnių reikšmės įmonių ekonominiam gyvybingumui yra artimi Popelier, H. požiūriui. Autoriai teigia, kad „...teisingas įmonės valdymas gali būti traktuojamas kaip pagrindinis veiksnys, tiesiogiai įtakojantis subjekto ekonominio gyvybingumo kitimą.“ (p. 271). Tai reiškia, jog netinkamos verslininko arba vadovaujančio asmens individualios savybės bei tam tikrų įgūdžių trūkumas gali kelti grėsmę įmonės ekonominiam gyvybingumui. Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B. (2007) papildoma autorių požiūrį ir teigia, jog „...kvalifikacijos kėlimo rodiklis parodo, ar pakankamas tam tikroje veikloje profesionalų skaičius šalyje ir vadovavimo profesionalumą.“. Minėtieji autoriai savo tyrime prie vidinių veiksnių priskiria ir gebėjimą valdyti pinigų srautus bei pabrėžia sugebėjimą valdyti turimas skolas. Teisingas bei protingas skolų valdymas ir neaukštas paskolų lygis gerina subjekto ekonominę gyvybingumą.

Darbo jėgos ištekliai. Popelier, H. (2009) tyrimo rezultatuose priimta išvada, jog fizinis kapitalas be žmogiškojo yra labai silpnas, kadangi jie papildoma vienas kitą. Todėl siekdama gerų veiklos rezultatų įmonė turėtų investuoti į juos abu. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į šalies vykdomą motyvacinę švietimo sistemą, kadangi, kaip teigia Popelier, H. (2009), „...tos šalys, kurios skiria daugiau finansavimo žmogiškojo kapitalo gerinimui, t.y., vykdo nemokamus mokymus, seminarus ir kt., vystosi daug sparčiau.“ (p. 82).

Informacijos sklaida. Fulford, R. (2014) ypač akcentuoja komunikavimo ir informacijos perdavimo svarbą veiklos procesuose. Autorius nurodo, jog nors ūkiniai ar gamybiniai procesai vyksta ir skirtinguose projektuose, tačiau tai gali reikšmingai pakeisti visos veiklos produktyvumą. Todėl autorius daro išvadą, jog informacijos nestandartizavimas gali būti didelis trikdys veiklos vykdymui ir plėtrai. Informacijos sklaidos nebuvimas gali atsirasti dėl netinkamai suformuotos verslo strategijos, blogos organizacinės struktūros, žemo technologijų išsivystymo lygio, neteisingų propaguojamų vertybių bei žemo kultūros lygio ar nepakankamo verslumo laipsnio.

Inovacijos. Kaip jau ir minėta 2.1.1. poskyryje, inovacijos ir jų plėtra yra progresuojančios visuomenės pagrindas (žr. 20 p.). Kaip teigia Sukackaitė, R. (2016), „...inovacijos yra vienas svarbiausių veiksnių, padedančių vystyti ekonomiką: jos sukuria pridėtinę vertę, didina finansus bei

konkurencingumą organizaciniu ir valstybiniu lygiais.“ (p. 38). Nuolatinis naujų technologijų diegimas į subjekto veiklą ne tik leidžia jam išlikti konkurencingam rinkoje, tačiau taip pat ir sumažinti savikainą bei veiklos kaštus, taip didinant uždirbamą pelną.

Verslo vieneto dydis. Identifikuojant vidinius veiksnius subjekto dydį išskiria Savickienė J. ir Slavickienė A. (2012). Subjekto dydis įvertinamas pagal darbuotojų skaičių, generuojamas metinės pajamas bei įmonės balansinę vertę. Vadinasi, kuo didesnė yra įmonė, tuo stipresnis joje gali būti ekonominis gyvybingumas, t.y., didesnės gaunamos metinės pajamos, aukšta įmonės balansinė vertė ir kt. Tačiau nevertėtų pasikliauti vien verslo vieneto dydžiu sprendžiant apie įmonės ekonominę gyvybingumą, kadangi jis neatkleidžia kompanijos veiklos rezultatų.

Taigi identifikavus vidinius veiksnius, galinčius turėti įtakos subjekto ekonominiam gyvybingumui, galima teigti, jog jie susiformuoja įmonės viduje. Vadinasi, subjektas juos gali lemti tiesiogiai. Todėl minėtieji veiksniai turi būti nuolat analizuojami ir stebimi, nes tik tuomet įmonė gali imtis konkrečių priemonių veiklos rezultatams gerinti, veikti sėkmingai bei ekonomiškai gyvybingai.

Išoriniai veiksniai. Savickienė, J. (2016) teigia, jog „Išoriniai veiksniai, kuriems subjektas realiai negali daryti įtakos arba tokios galimybės yra menkos (valstybės politika, mokesčių sistema, paskolų teikimo ir palūkanų normos politika, pardavimo rinka ir pan.)“ (p. 37). Išorinius veiksnius sudaro nacionalinės ar netgi globalios prielaidos, galinčios lemti vienokius ar kitokius įmonės valdymo procesus. Išorinius veiksnius daugelis autorių klasifikuoja į penkias grupes: ekonominius, politinius, teisinius, socialinius, technologinius ir ekologinius.

Ekonominiai veiksniai. Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) nurodo, jog būtent ekonominiai išoriniai veiksniai gali turėti reikšmės naujų verslų kūrimuisi ar jau veikiančių verslo vienetų plėtrai nacionalinėse ribose ir užsienyje, kadangi jie suformuoja šalies ekonominėje aplinkoje skatinančias arba stabdančias veiklą sąlygas. Anot Mackevičiaus, J. (2005), „Ekonominę šalies aplinką sudaro kapitalo rinka, bankų sistema, kuri formuoja paskolų ir palūkanų normos politiką, infliacijos lygis, nedarbingumas, užsienio prekybos pokyčiai, kurie lemia importo ir eksporto srautus, mokesčių sistema bei kitos fiskalinės ir monetarinės šalies politikos.“ (p. 214). Tinoco, M. H., & Wilson, N. (2013) savo tyrime nurodo, jog ypač svarbi yra šalyje susiformavusi mokesčių sistema. Dideli mokesčių surinkimo srautai didina šalies pajamas, tačiau taip pat sukuria nepatrauklias investavimo sąlygas potencialiems investuotojams. Investuotojų nebuvimas arba nedidelis jų skaičius sumažina įmonių finansavimo šaltinius, o tai veda link žemesnio inovacijų diegimo lygio, sumažėjusios plėtros vietinėje ir užsienio rinkose ir kitų neigiamų padarinių.

Politiniai ir teisiniai veiksniai. Politiniai ir teisiniai veiksniai tarpusavyje yra glaudžiai susiję, kadangi būtent politiniai veiksniai yra ribojami įstatymais. Abiejų kategorijų veiksniai vaidina reikšmingą vaidmenį verslo kūrimuisi bei vystymuisi, kadangi įteisina valstybinio reguliavimo politiką, pagalbos verslui sistemą bei kitas politikas ir sistemas. Paramos politika dominuoja kaip vienas pagrindinių motyvuojančių bei skatinančių veiksnių, darančių teigiamą poveikį subjekto ekonominiam gyvybingumui. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą didžioji paramos lėšų dalis atkeliauja būtent iš jos. Dumčiuvienė, D. ir Stravinskas, T. (2012) nurodo, jog verslo subjektams gavus paramą, išmoką, subsidiją ar dotaciją, yra lengviau adaptuotis prie besikeičiančių rinkos sąlygų bei konkuruoti tiek nacionalinėje, tiek globalioje rinkoje.

Socialiniai veiksniai. Nevertėtų sumenkinti socialinės aplinkos vaidmens verslo vieneto ekonominio gyvybingumo atžvilgiu. Suformuota šalies socialinė politika atkleidžia nusistovėjusias visuomenės paradigmas, užimtumo bei nedarbo lygį, švietimo sistemos rezultatus bei kitus aspektus. Simanavičiūtė, A. ir Užkurytė, L. (2009) savo tyrime akcentuoja socialinės aplinkos reikšmę žmonių nedarbo lygiui, emigracijos ir imigracijos srautams, kurie lemia mokesčių surinkimo mažėjimą bei galimą šalies recesiją.

Ekologiniai veiksniai. Pastarosiomis dienomis ekologiniai veiksniai neretai yra tapatinami su darniu ekonominiu vystymusi, kuris pabrėžia, jog gamtos išteklių nėra ilgaamžiai ir juos reikia tausoti. Aplinkos apsaugos agentūra (2008) teigia, jog „Aplinkos apsaugos problemų sprendimas yra vienas iš svarbiausių nūdienos uždavinių. Teršalų išmetimai į atmosferą, vandens telkinius ir aplinkos užteršimas iš pramonės įmonių energetinių sistemų ir transporto dabartiniame civilizacijos ir ekonomikos vystymosi etape kartais pasiekia tokius mastus, kad taršos lygiai ženkliai viršija leistinas sanitarines normas.“. Ekologinė aplinka, kurią paprastai sudaro nustatyta šalies vidaus politika, tokia kaip atliekų tvarkymo sistema ir kt., svarbi ne tik formuojant žmogaus asmenines vertybes bei vidines savybes, tačiau taip pat ir įmonių veiklos strategijai, kuri turi būti formuojama siekiant tausoti gamtą.

Taigi galima daryti išvadą, jog išoriniai veiksniai nėra veikiami individualių verslo subjektų, tačiau visiems jiems subjektas turi daugiau ar mažiau įtakos. Be to, išoriniai veiksniai gali lemti ir vidinius verslo subjekto veiksmus. Vyraujanti šalies ekonominė, politinė, teisinė ir ekologinė situacija daro poveikį verslo vienetų priimamiems sprendimams, susijusiems su gamybiniais ir finansiniais procesais.

2.2. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas

Siekiant įvertinti subjekto ekonominį gyvybingumą, gali būti naudojami įvairūs rodikliai ir vertinimo metodai. Kaip teigia Savickienė, J. (2016), „... ekonominio gyvybingumo vertinimo metodo pasirinkimas priklauso nuo tyrimo tikslų ir praktinio panaudojimo srities.“ (p. 24). Mokslinėje literatūroje

autoriai savo tyrimuose dažniausiai vartoja ekonominę analizę ir ekonominius rodiklius, kurie siejami su sektoriaus ir šalies ekonomine aplinka bei veiksniais. Taigi šiame skyriuje išanalizuosime verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo metodus ekonominiu aspektu.

2.2.1. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo metodai

Ekonominiu metodu grįstas verslo subjekto ekonominio gyvybingumo vertinimas yra racionalus būdas apibrėžti esamą įmonės finansinę situaciją bei įvertinti ateities perspektyvas. Analize grįstas verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas yra plačiausiai paplitęs ekonominio gyvybingumo tematikoje. Šis vertinimo metodas orientuotas į verslo vieneto stebėjimą įvairiais laiko intervalais ir jo būklės bei veiklos rezultatų analizavimą.

Ekonominis vertinimo metodas. Kaip teigia Bulajeva, T. (2007), „Analizė – tai gebėjimas visumą skaidyti į dalis, elementus“ (p. 50). Šuo metodu yra paremti daugelio mokslinių tyrimų darbai, kuriuose siekiama ištirti ekonominį subjekto gyvybingumą (Argiles, J. M., 2001; Popelier, H.; 2009, Doye D., 2009 ir kt.). Vadovaujantis šiuo vertinimu yra atliekama subjekto finansinė analizė, kuri įvertina jo struktūrą bei dinamiką laike, o tuomet suformuojami ir apskaičiuojami rodikliai. Ekonominių rodiklių grupės yra sudaromos pagal tam tikrus skirtingus rodiklius, o rezultatai yra analizuojami pagal kiekvieną rodiklį atskirai. Argiles, J. M. (2001) & Doye, D. (2009) akcentuoja, jog tyrime vartojami skirtingi rodikliai tam tikrose vertinimo grupėse turi reikšmės skirtingiems verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rezultatams. Mokslinėje literatūroje autoriai teigia, jog gauti ekonominės analizės rezultatai gali būti įvertinami įvairiais būdais: absoliučiais, santykiniais ir vidutiniais dydžiais, palyginant duomenis, grupuojant juos, indeksuojant ir kt. (Doye, D., 2009; Scott, J. & Colman, R., 2008, Gronskas, V., 2007). Juozaitienė, L. (2008) minėtuosius analizės būdus papildė detalizavimu bei apibendrinimu ir reikšmingiausių grandžių išskyrimu, lyginamųjų dydžių svorio bendrame kontekste išskyrimu, dinamikos eilučių suformavimu ir faktorinės analizės atlikimu. Kaip teigia Puleikienė, K. ir Šakienė, H. (2009), „Pateiktus duomenis galima naudoti kaip absoliučius (vertinius, fizinius ir natūrinius) bei santykinius (išreikšti procentais arba vieneto dalimi) rodiklius.“ (p. 34). Autorių pateiktas pasiūlymas vertinti duomenis absoliučiais ir santykiniais dydžiais yra vienas populiariausių mokslinėje literatūroje.

Finansinė analizė. Mackevičius, J., Giriūnas, L. ir Romualdas, V. (2014) teigia, jog „Finansinės analizės metodas mokslinėje literatūroje yra paplitęs kaip įvairių techninių būdų bei priemonių rinkinys, kuris naudojamas siekiant verslo vieneto finansinei būklei įvertinti ir atrasti potencialias ateities galimybes.“ (p. 23). Autoriai papildė finansinės analizės sampratą bei reikšmę teigdami, kad „Finansinė analizė tai visapusiškas, objektyvus ir nuoseklus įmonės finansinės ir kitų su ja susijusių veiklų tyrimas siekiant padėti įmonei vadovybei priimti teisingus valdymo sprendimus ir įgyvendinti numatytus tikslus.“

(p. 23). Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) akcentuoja esminius dalykus, aktualius finansinei analizei:

1. Finansinės analizės tyrimas yra ribotas ir trunka tik nustatytą laikotarpį;
2. Finansinės analizės tyrimas turi būti vykdomas objektyviai, nuosekliai ir nešališkai;
3. Finansinė analizė tiria verslo vieneto finansinę būklę, todėl tyrimui reikalingi finansiniai duomenys iš pelno nuostolių ataskaitos, balanso ir pinigų srautų ataskaitos;
4. Remiantis finansine analize faktiniai duomenys yra palyginami su planiniais. Šis palyginimas svarbus įmonei ne tik todėl, jog atskleidžia planuotų užduočių įvykdymo lygį, tačiau taip pat leidžia identifikuoti procesų ir darbo jėgos paskirstymo trūkumus, brokų atsiradimo priežastis, įrenginių pajėgumus ir kt.
5. Finansinė analizė gali atskleisti ateities galimybes. Kaip teigia Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011), „...finansinė analizė yra svarbus ekonominės informacijos panaudojimo šaltinis.“ (p. 12). Tai reiškia, jog teisingai ir tikslingai atlikta finansinė analizė leidžia įmonei atrasti ne tik veiklos trūkumus, tačiau taip pat ir privalumus, kurie gali būti sėkmingai panaudojami.
6. Finansinės analizės rezultatai gali padėti išspręsti kitus vadovų keliamus klausimus, pvz., kaip sumažinti kaštus, pagerinti teikiamos produkcijos kokybę ir kt.

Taigi, išanalizavus finansinės analizės privalumus, galima daryti išvadą, jog ji leidžia išsamiau ir aiškiau suprasti įmonėje vykstančius procesus, todėl iš įmonės vadovų galima tikėtis realių keliamų uždavinių bei tikslų. O identifikuojus silpnąsias ir stipriąsias įmonės puses galima imtis veiksmų, leidžiančių sėkmingai vystyti veiklą bei būti ekonomiškai gyvybingam.

Vertikaliaji ir horizontalioji finansinių duomenų analizė. Vienas iš verslo vieneto finansinės analizės tikslų yra nustatyti įmonės veiklos rezultatus. Įgyvendinant šį tikslą visų pirma naudinga atlikti vertikaliają ir horizontaliąją finansinių duomenų analizę. Bagdžiūnienė, V. (2005) teigia, jog struktūrinė analizė gali būti vartojama kaip sinonimas vertikaliajai analizei. Autorė taip pat nurodo, jog ši analizė yra vartojama siekiant atskleisti analizuojamo objekto struktūrą. Analizės principas yra lyginamojo pobūdžio, kadangi kiekvienas rodiklis yra sulyginamas su bendruoju baziniu rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas procentais. Bendras bazinis rodiklis pasirenkamas labai įvairiai ir tai priklauso nuo tyrimo keliamo tikslo, pvz., pardavimo pajamų sumos, grynojo pelno, gaunamų subsidijų ir pan. Gauti vertikaliosios finansinės analizės rezultatai ypač naudingi vertinant verslo vieneto gamybinės/ūkinės ar administracinės veiklos pelningumo lygį. Struktūrinės analizės rezultatai parodo ne tik kiekvieno elemento svorį bendrame tam tikro rodiklio kontekste, tačiau taip leidžia nustatyti rodiklių kitimo priežastis ilguoju laikotarpiu. Vis dėlto vertikaliosios analizės rezultatai yra statiniai, kadangi įvertina tik vieno analizuojamo laikotarpio

finansinius duomenis. Todėl norint palyginti vertikaliosios analizės duomenis tikslinga ją atlikti ne tik su praėjusių metų duomenimis. Siekiant suformuoti didesnę žinių bagažą apie įmonės veiklos rezultatus bei jų dinamiką laike, vertikalioji analizė yra papildoma horizontaliąja analize.

Kaip teigia Mackevičius, J. (2005), „Horizontalioji analizė padeda nustatyti analizuojamų rodiklių dinamiką tam tikru laikotarpiu“ (p. 191). Šios analizės principas yra finansinių reikšmių palyginimas su praėjusio laikotarpio duomenimis ir nuokrypio išreiškimas absoliučiais arba santykiniais dydžiais. Mokslinėje literatūroje autoriai pateikia horizontaliosios analizės algoritmą (Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L., 2011):

- Absoliutus pokytis $\Delta A = A_1 - A_0$;
- Procentinis pasikeitimas $\Delta A\% = \frac{A_1 - A_0}{A_0} \times 100$

Čia: A_1 – ataskaitinio laikotarpio duomenys; A_0 - praėjusio (bazinio) laikotarpio duomenys.

Horizontalioji analizė atskleidžia finansinių rodiklių kitimo tendencijas bei leidžia įvertinti verslo vienetų augimo tempus. Tačiau, priešingai nei vertikalioji analizė, neleidžia išskirti priežasčių, galimai lemiančių rodiklių pokyčius.

Finansinių rodiklių analizė. Mokslininkų tyrimuose rodiklių analizė yra labiausiai paplitęs ekonominis vertinimo būdas. Analizuodamos finansinius rodiklius Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) teigia, jog „Finansiniai rodikliai – įvairūs absoliutūs ir santykiniai rodikliai, apskaičiuojami finansinės analizės metu, kurių pagrindu yra sprendžiama apie tiriamojo subjekto pelningumą, likvidumą, mokumą, apyvartą, finansinį stabilumą, ir pan.“ (p. 50). Nors finansiniai rodikliai neretai asocijuojasi su subjekto veiklos efektyvumu, tačiau, kaip jau ir minėta 2.1.1. skyriuje, verslo vieneto veiklos efektyvumas yra labai svarbi ekonominio gyvybingumo sudedamoji dalis. Tik nustačius įmonės finansinę būklę galima spręsti apie jos vidinį potencialą, ateities perspektyvas bei ekonominį gyvybingumą. Moksliniuose tyrimuose ekonominio gyvybingumo tematikomis vartojami į grupes susisteminti rodikliai, teigiant, jog šiuo principu rezultatai yra tikslesni ir detaliau atskleidžiantys subjekto ekonominį gyvybingumą. Tuo tarpu tyrimą atliekant remiantis keliais atskirais rodikliais tikėtina, jog rezultatai bus nevienodi netgi tuo atveju, jeigu empiriniai tyrimai bus tos pačios šalies ir to paties laikotarpio. Taigi galima daryti išvadą, jog didelę reikšmę rezultatų interpretavimui turi individualus mokslininko požiūris tam tikrais probleminiais klausimais.

Išnagrinėjus ekonominės analizės metodą subjekto ekonominiam gyvybingumui vertinti, galima teigti, jog jis apima ne tik verslo vieneto pelno, sąnaudų, aktyvų ir pasyvų struktūros bei kitimo konkrečiame laikotarpyje vertinimą, tačiau taip pat ir finansinius rodiklius, kurių tinkamas suformavimas

ir interpretavimas gali turėti reikšmingos įtakos verslo vieneto ateities perspektyvoms bei ekonominiam gyvybingumui.

2.2.2. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodiklių formavimas

Ekonominio gyvybingumo vertinimo problematika pradėta tyrinėti ne taip ir seniai. Pirmieji autoriai, pateikę finansinius rodiklius, leidžiančius įvertinti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą, buvo Scott, J. (2001), Scott, J. & Colman, R. (2008). Autoriai verslo vieneto ekonominį gyvybingumą vertina pagal penkis rodiklius, kurie išreiškiami tiek santykiniais, tiek absoliučiais dydžiais (žr. 4 lent.). Pirmasis vertinimo rodiklis yra nuosavo kapitalo pelningumas. Jis atskleidžia, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam investuotam į verslą piniginiam vienetui. Šiam rodikliui autoriai nustatė 0,05 ribą, o tai reiškia, jog verslo vienetai, kurių nuosavo kapitalo pelningumas didesnis už 0,05, yra ekonomiškai gyvybingesni. Tuo tarpu veiklos kaštų lygio rodiklis parodo subjekto pardavimų pajamoms tenkančius kaštus. Remiantis šiuo rodikliu, verslo vienetas vertinamas kaip ekonomiškai gyvybingesnis, kuomet jo reikšmė yra mažesnė už 0,8 ribą. Taip pat autoriai atkreipia dėmesį į tai, jog verslo vieneto mokumas aktualus jo ekonominiam gyvybingumui, ir teigia, jog įsiskolinimui, tenkančiam grynosioms pajamoms esant mažesniau už 6, įmonė gali būti laikoma ekonomiškai gyvybingesne. Pastebėtina, jog gamybos subsidijų santykis su bendrosiomis pajamomis taip pat gali būti svarbus ekonominio gyvybingumo vertinimo procese, todėl jam nustatyta 0,2 riba. Penktasis autorių pateiktas rodiklis yra grynosios pajamos. Jis vertinamas kaip vienas svarbiausių rodiklių ekonominiam gyvybingumui, kadangi šis absoliutus dydis yra bazė daugeliui kitų rodiklių. Šiam rodikliui ribos nenustatomos, tačiau autoriai pabrėžia, jog didesnė rodiklio reikšmė signalizuoja apie stipresnį ekonominį gyvybingumą įmonėje.

4 lentelė. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas pagal skirtingus autorius (sudaryta autorės, remiantis Koleda, N. & Lace, N., 2009; Scott, J., 2001; Scott, J., Colman, R., 2008)

Subjekto ekonominio gyvybingumo rodikliai pagal skirtingus autorius			
Scott, J. (2001); Scott, J. & Colman, R. (2008)	Vertinimo riba	Koleda, N. & Lace, N. (2009)	Vertinimo riba
1. Nuosavo kapitalo pelningumas	0,05	1. Nuosavo kapitalo pelningumas	0,06
2. Veiklos kaštų lygio rodiklis	0,80	2. Turto pelningumas	0,03
3. Įsiskolinimai, tenkantys grynosioms pajamoms	6,00	3. Bendrasis pelningumas	0,40
4. Gamybos subsidijų santykis su bendrosiomis pajamomis	0,20	4. Bendroji produkcija, tenkanti tarpinio vartojimo sąnaudoms	1,10
5. Verslo vieneto grynosios pajamos	-	5. Sverto koeficientas	0,50
		6. Trumpalaikio mokumo rodiklis	0,01
		7. Palūkanų padengimo rodiklis	0,10
		8. Bendroji produkcija, tenkanti nusidėvėjimui	0,15

Koleda, N. & Lace, N. savo tyrimuose apie subjekto ekonominį gyvybingumą išanalizavo net keturiasdešimt tris finansinius rodiklius ir galiausiai suformavo aštuonis svarbiausius, kurie, pasak autorių, yra tikslingiausi (žr. 4 lent.). Nagrinėjant 4 lentelėje pateiktus autorių išskirtus rodiklius galima teigti, jog mokslininkai ekonominiam gyvybingumui vertinti taip pat vartoja nuosavo kapitalo pelningumą, tačiau nurodo vertinimo ribą 0,06. Koleda, N. & Lace, N. atliktuose tyrimuose atsižvelgia į turto pelningumą, kuris parodo subjekto grynojo pelno santykį su visu turimu turtu. Šiam rodikliui autoriai nustatė 0,03 vertinimo ribą teigdami, jog verslo vienetas gali būti ekonomiškai gyvybingesnis, kuomet rodiklis didesnis už 0,03. Bendrasis pelningumas apskaičiuojamas remiantis bendrųjų pajamų santykiu su pardavimų pajamomis ir yra teigiamai vertinimas, kuomet yra aukštesnis už 0,4. Pasak mokslininkų, bendrosios produkcijos santykiui su vartojimo sąnaudomis esant žemesniam už 1,1, subjektas gali būti traktuojamas kaip ekonomiškai gyvybingesnis. Scott, J. & Colman, R., (2008) analizuodami subjekto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodiklius išskyrė bendrą įsiskolinimo santykį su grynosiomis pajamomis, tuo tarpu Koleda, N. & Lace, N. sukonkretino jį į sverto koeficientą ir trumpalaikio mokumo rodiklį. Sverto rodiklis parodo visų įsipareigojimų santykį su nuosavu kapitalu, ir subjekto ekonominis gyvybingumas gali būti vertinamas teigiamai, kuomet šis rodiklis mažesnis už 0,5. Trumpalaikio mokumo rodiklis gaunamas įvertinus trumpalaikį turtą, tenkantį trumpalaikiams įsipareigojimams. Rodiklis traktuojamas kaip teigiamas, kuomet jo reikšmė neviršija 0,01. Skirtingai nei prieš tai aptarti autoriai, Koleda, N. & Lace, N. savo tyrimuose išskyrė palūkanų sąnaudas, tenkančias bendrosioms pajamoms, teigdami, jog ekonominis gyvybingumas įmonėje gali būti laikomas teigiamu, kai jo reikšmė didesnė už 0,1. Paskutinį rodiklį autoriai išskyrė bendrąją produkciją, tenkančią nusidėjimui, bei teigė, jog reikšmė, mažesnė už 0,15, taip pat gali rodyti stipresnį ekonominį gyvybingumą įmonėje.

Išnagrinėjus užsienio autorių ekonominio gyvybingumo vertinimo rodiklius bei jų formavimą, galima daryti išvadą, jog rodikliams nepatekus į teigiamas ribas negalima teigti, jog verslo vienetas nėra ekonomiškai gyvybingas, kadangi ekonominio gyvybingumo koncepcija teigia, jog tai yra gebėjimas tęsti veiklą, todėl blogesnių rezultatų egzistavimas įmonėje gali signalizuoti apie silpnesnį ekonominį gyvybingumą. Laikui bėgant keitėsi ne tik subjekto ekonominio gyvybingumo reikšmė šalių ekonomikoms bei visai visuomenei, tačiau taip pat ir vertinimo rodikliai.

2.2.3. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai

Jau pastebėjome, jog rodiklių įvairovė, vertinant verslo vieneto ekonominį gyvybingumą, aptinkama jau pradėdant jiems formuotis. Savickienė, J. ir Slavickienė, A. (2012) savo tyrime nurodo, jog rodikliai, taikomi ekonominio gyvybingumo vertinime, yra plačiai diskutuoti mokslininkų ir iki šiol vis dar nėra

vieningos jų taikymo sistemos. Tačiau autorės sutinka, jog santykiniai rodikliai labiausiai paplitę tyrimuose ekonominio gyvybingumo tematikomis.

5 lentelė. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo rodikliai pagal skirtingus autorius (sudaryta autorės)

Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011); Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė Ž. (2014); Savickienė, J. ir Slavickienė, A. (2012); Mackevičius, J. (2005).	Pelningumo rodikliai	Bendrasis pelningumas
		Grynasis pelningumas
		Turto pelningumas
		Nuosavo kapitalo pelningumas
	Mokumo rodikliai	Įsiskolinimo koeficientas
		Nuosavybės koeficientas
		Finansinis svertas
	Veiklos efektyvumo rodikliai	Viso turto apyvartumas
		Ilgalaikio turto apyvartumas
		Nuosavo kapitalo apyvartumas
		Atsargų apyvartumas
	Kapitalo rinkos rodikliai	Vienos akcijos pelnas
		Akcijos kainos ir pelno santykis

Santykiniai rodikliai, daugelio autorių požiūriu, yra klasifikuojami į keturias grupes (žr. 5 lent.). Daugelis autorių sutinka, jog atlikus pateiktų rodiklių analizę galima įvertinti ne tik įmonės veiklos efektyvumą, tačiau taip pat daryti išvadas ir apie jos ekonominį gyvybingumą. Vadovaujantis šiais autorių požiūriais, vertinant ekonominį gyvybingumą, išanalizuosime pateiktus rodiklius detaliau.

➤ **Pelningumo rodikliai.** Remiantis autorių pateikta rodiklių klasifikacija, galima teigti, jog visų pirma jie išskiria pelningumo rodiklius. Kaip teigia Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011), „Pelningumo rodikliai parodo bendrą likvidumo, turto valdymo ir skolų valdymo poveikį įmonės veiklos rezultatams.“ (p. 68). Šie finansiniai rodikliai ir jų analizė yra vieni svarbiausių, todėl autoriai pabrėžia, jog „Įmonės veiklos pelningumo rodikliai yra laikomi labai svarbūs, nes būtent jie parodo, kokį pelną uždirba akcininkų investuoti pinigai.“ (p. 69). Galima teigti, kad aukšta rodiklio reikšmė daro teigiamą įtaką ne tik esamiems savininkams, tačiau taip pat ir potencialiems investuotojams. Įmonėje esant pelningumo rodiklių augimo tendencijoms, yra įgyvendinami užsibrėžti vadovų tikslai bei gerėja visos įmonės finansinė būklė. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) nurodo, kad „Siekiant finansinių tikslų, pelnas ir pelningumo rodikliai turi būti nuolat stebimi, analizuojami bei lyginami su vidutiniais šakos rodikliais arba panašia veikla besivystančių įmonių rodikliais.“ (p. 52). Pasak autorių, siekiant pilnai

įvertinti įmonės pelningumo rodiklius, nepakanka apskaičiuoti jų reikšmes ir įvertinti pagal nustatytas ribas. Taip pat labai svarbu palyginti juos su bendru šakos rodikliu ar kitų analitinių įmonių rodikliais. Autoriai išskiria pagrindinius rodiklius, kuriais gali būti matuojamas įmonės pelningumo laipsnis:

1. Bendras pelningumas. Šis rodiklis parodo verslo vieneto ribinį pelningumą, susijusį su įmonės vystoma veikla. Kaip teigia Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011), „Bendrojo pelningumo rodiklis įgalina kontroliuoti savikainos ir kainodaros politiką, parodo vadovybės sugebėjimą valdyti įmonės veiklos ir gamybos procesus“ (p. 70). Taigi šis rodiklis atkleidžia įmonės gebėjimą parduoti teikiamą produkciją brangiau už savikainą. Bendras pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Bendras pelningumas} = \frac{\text{Bendras pelnas}}{\text{Pardavimai/pajamos}} \quad (1)$$

2. Grynasis pelningumas. Šis rodiklis parodo verslo vieneto ūkinės, gamybinės, investicinės ir finansinės veiklos pelningumą. Mackevičiaus, J. (2005) teigimu, „Grynasis pardavimų pelningumas parodo galutinį pelningumą ir nustato, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui.“ (p. 151). Grynasis pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Grynasis pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimai/pajamos}} \quad (2)$$

3. Turto pelningumas. Šis rodiklis leidžia įvertinti turto valdymo efektyvumą, todėl gauta informacija yra aktuali ne tik įmonių vadovams, tačiau ir kitiems analitinės informacijos naudotojams. Tai reiškia, jog rodiklis įvertina tiek nuosavą, tiek skolintą kapitalą. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) teigia „Turto pelningumas rodo, kiek litų grynojo pelno tenka vienam turto vienetui.“ (p. 55). Turto pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Turto pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Turtas}} \quad (3)$$

4. Nuosavo kapitalo pelningumas. Šis rodiklis ypač aktualus įmonės savininkams, kadangi leidžia įvertinti jų investuoto kapitalo grąžą. Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis L. (2011) nurodo „Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis rodo nuosavo kapitalo sukurtą pelną ir vadovų darbo efektyvumą naudojant investuotą kapitalą, t.y., ar pakankamas nuosavybės uždirbtas pelnas, ar nevertėjo parinkti kitos investavimo srities, kuri duotų palyginti daugiau grynujų pajamų.“ (p. 77). Nuosavo kapitalo pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Nuosavo kapitalo pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (4)$$

Pelningumo rodiklių kitimas priklauso nuo daugelio veiksnių, tačiau autoriai sutinka, kad daugiausiai įtakos turi vidiniai veiksniai. Verslo vieneto veiklos rūšis, vadovų kompetencijos lygis,

suformuota sąnaudų paskirstymo sistema, kainų sistema ir kiti vidiniai įmonės veiksniai yra pagrindinė priežastis, lemianti pelningumo rodiklių didėjimą arba mažėjimą.

6 lentelė. Pelningumo rodiklių vertinimas. (sudaryta autorės, remiantis: Lileikiene, A. ir Grigaliūniene, Ž., 2014; Savickiene, J. ir Slavickiene, A., 2012; Mackevičiumi, J., Poškaite, D. ir Villi, L., 2011)

Pelningumo rodiklių vertinimas					
Rodikliai/Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Nepatenkinamai	Blogai
Bendrasis pelningumas	$x > 35\%$	$35\% > x > 15\%$	$15\% > x > 7\%$	$7\% > x > 0\%$	$x < 0$
Grynasis pelningumas	$x > 25\%$	$25\% > x > 10\%$	$10\% > x > 5\%$	$5\% > x > 0\%$	$x < 0$
Turto pelningumas	$x > 20\%$	$20\% > x > 15\%$	$15\% > x > 8\%$	$8\% > x > 0\%$	$x < 0$
Nuosavo kapitalo pelningumas	$x > 30\%$	$30\% > x > 20\%$	$20\% > x > 10\%$	$10\% > x > 0\%$	$x < 0$

6 lentelėje pateikiamos autorių pelningumo rodiklių vertinimo ribos, kurios skirstomos į penkis dalis: labai gerai, gerai, patenkinamai, nepatenkinamai ir blogai. Remiantis pelningumo rodiklių reikšmėmis yra įvertinamas verslo vieneto ekonominis gyvybingumas, kadangi atskleidžiama, kaip efektyviai dirba įmonė.

Išnagrinėjus pelningumo rodiklius ekonominio gyvybingumo atžvilgiu, galima teigti, jog jie yra vieni svarbiausių rodiklių, atskleidžiančių įmonės sugebėjimą maksimizuoti pelną ir optimizuoti kaštus. Verslo vienetai, turintys aukštą pelningumo lygį, gali kelti didesnius užmojus ateities perspektyvoms bei plėsti savo veiklą tiek esamose, tiek naujose rinkose. Didesnis apyvartinių lėšų cirkuliavimas įmonėje rodo galimybes investuoti į naujas technologijas, tyrimus ar kt., o tai signalizuoja apie kokybiškesnius procesus, produktus, medžiagas bei stipresnę ekonominę gyvybingumą.

➤ **Mokumo rodikliai.** Taip pat tikslinga išnagrinėti įmonės gebėjimą susitvarkyti su turimais įsipareigojimais Mokslinėje literatūroje akcentuojama, jog mokumo rodikliai parodo įmonės patrauklumą investuotojams bei patikimumą esamiems ir potencialiems kreditoriams. Siekiant išanalizuoti mokumo rodiklius, visų pirma tikslinga apibrėžti mokumo koncepciją. Mackevičius, J., Poškaite, D. ir Villi, L. (2011) teigia „Mokumas – tai įmonės potencialus sugebėjimas padengti trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus turimomis mokėjimo priemonėmis.“ (p. 94). Kitaip sakant, mokumas atskleidžia verslo vieneto gebėjimą atsiskaityti su tiekėjais, darbuotojais, kreditoriais, galų gale su valstybe tiek ilgalaikėje, tiek trumpalaikėje perspektyvoje. Subjekto mokumo lygis yra sietinas su pelningumo rodikliais, kadangi autoriai sutinka, jog patraukliausias variantas investuotojams yra aukštas pelningumo ir mokumo lygis. Tačiau neretai aptinkamos situacijos, kuomet įmonės pelningumo rodikliai yra labai aukšti dėl išorinių finansavimo šaltinių vartojimo. Tai reiškia, jog įmonė yra labiau linkusi priimti skolinimosi riziką ir tuo

pačiu didina savo pardavimų apimtį bei gerina pelningumo rodiklius. Siekiant įvertinti įmonės gebėjimą grąžinti savo skolas, autoriai siūlo tris santykinis rodiklius:

1. Įsiskolinimo koeficientas. Autoriai šį rodiklį įvardija skirtingai, kadangi vieni jį vadina įsiskolinimo koeficientu, o kiti tiesiog bendruoju skolos rodikliu. Šis rodiklis atkleidžia, kiek visas turtas yra didesnis už visus įsipareigojimus, arba, kitaip sakant, kiek skolintų lėšų yra įtraukta į įmonės turtą. Rodikliui apskaičiuoti naudojama formulė:

$$\text{Įsiskolinimo koeficientas} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Visas turtas}} \quad (5)$$

Mažesnė rodiklio reikšmė signalizuoja apie didesnę įmonės mokumo lygį. Autoriai sutinka, jog rodiklis laikomas tinkamu tuomet, kai įsiskolinimo koeficiento reikšmė svyruoja tarp 0,3 ir 0,5. Todėl galima teigti, jog įmonės, kurių įsiskolinimo koeficientas yra tinkamas pagal nustatytas ribas, yra ekonomiškai gyvybingesnės.

2. Nuosavybės koeficientas. Šis rodiklis parodo įmonės gebėjimą vystyti savo veiklą be išorinių finansavimo šaltinių. Rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Nuosavybės koeficientas} = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Visas turtas}} \quad (6)$$

Šiam rodikliui autoriai nestato griežtų ribų, tačiau vis dėlto užsimena, jog aukštesnė koeficiento reikšmė rodo didesnę įmonės nepriklausomumo laipsnį, o tai signalizuoja apie didesnę ekonominio gyvybingumo egzistavimą.

3. Finansinis svertas. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) teigia „Svetimų lėšų panaudojimas pelniui didinti yra priimtinas tol, kol netrikdo įmonės pusiausvyros.“. Finansinis svertas leidžia įmonės vadovybei įvertinti skolintų ir nuosavų lėšų santykį. Šis rodiklis yra apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Finansinis svertas} = \frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (7)$$

Kuo didesnė gauta rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis įmonės finansinės rizikos laipsnis. Vadinasi, esant didelei rodiklio reikšmei, įmonei gali būti sudėtinga grąžinti paskolas, padengti palūkanas ar gauti pakankamai lėšų tolesniam finansavimui (Bagdonas, E. ir Railienė, G., 2013). Svarbiausias akcentas – rodiklio reikšmė turi būti subalansuota, kadangi išorinis finansavimas įmonei suteikia didesnes plėtros galimybes ir kartu padidina finansinę riziką. Esant santykiui 50 proc. nuosavų lėšų ir 50 proc. skolintų lėšų, rodiklio reikšmė siekia 1. Vertindami finansinio sverto reikšmę, autoriai teigia, jog įmonės mokumo lygis yra optimalus, kai bent pusė turimo turto yra suformuota iš nuosavų lėšų.

Taigi visos įmonės privalo gebėti vykdyti savo įsipareigojimus, kadangi tik tuomet yra išlaikomas įmonės reprezentatyvus įvaizdis bei kreditorių, darbuotojų ar investuotojų pasitikėjimas. Tai reiškia, jog

gebėjimas įvykdyti įsipareigojimus signalizuoja apie gerus santykius su kitais rinkos dalyviais bei suteikia galimybes būti konkurencingiems, tęsti savo veiklą bei tobulėti, o tai rodo aukštą įmonės ekonominę gyvybingumą.

➤ **Veiklos efektyvumo rodikliai.** Veiklos efektyvumo rodikliai neretai vadinami turto valdymo rodikliais, kadangi įvertina, kaip efektyviai yra valdomas nuosavas ir skolintas įmonės kapitalas bei kaip optimaliai paskirstomos išlaidos. Subjekto veiklos efektyvumo koncepcija yra labai plačiai diskutuotina mokslinėje literatūroje. Autoriai sieja ją su įvairiomis veiklos sferomis ar netgi su racionalių tiesioginių ir netiesioginių kaštų paskirstymu. Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) teigia „Įmonės veiklos efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų cirkuliavimas gamybos procese, kuris užtikrina greitą gamybos proceso ciklą.“(p. 112). Veiklos efektyvumas gali būti matuojamas tiek ilgalaikėje, tiek trumpalaikėje perspektyvoje, tačiau Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) akcentuoja, jog įmonės turėtų koncentruotis į ilgalaikius tikslus taip didindamos savo vertę ateityje. Veiklos efektyvumas, kaip ir mokumas, yra neatsiejamas nuo gaunamo pelno, todėl informacija apie verslo vieneto sugebėjimą disponuoti esamu turtu domisi ne tik įmonės savininkai, tačiau taip pat ir potencialūs investuotojai. Autoriai pateikia keturis veiklos efektyvumą leidžiančius įvertinti rodiklius:

1. Viso turto apyvartumas. Viso turto apyvartumas parodo, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą turtą pardavimo procesui garantuoti, t. y., kiek vienas turto euras sukuria pardavimo pajamų. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) detalizuoja viso turto apyvartumo rodiklio apibūdinimą, teigdamos „Rodiklis apibūdina, kaip veiksmingai įmonė panaudoja turimą turtą pardavimų procesui užtikrinti, tiksliau tariant, kiek kiekvienam turto litui tenka pardavimų pajamų.“ (p. 59). Viso turto apyvartumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Visas turtas}} \quad (8)$$

2. Ilgalaikio turto apyvartumas. Skaičiuojant ilgalaikio turto apyvartumo rodiklį siekiama išsiaiškinti, kaip efektyviai įmonė panaudoja turimą ilgalaikį turtą pardavimo procesui garantuoti, t. y., kiek vienas turto euras sukuria pardavimo pajamų. Ilgalaikio turto apyvartumas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Ilgalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Ilgalaikis turtas}} \quad (9)$$

Tačiau autoriai atkreipia dėmesį, jog viso turto apyvartumas ir ilgalaikio turto apyvartumas yra labai skirtingi gamybinėse ir prekybinėse įmonėse. Todėl yra siūloma interpretuojant gautas reikšmes taikyti skirtingas vertinimo ribas.

Turto apyvartumo rodiklių vertinimas						
Rodiklio vertinimo lygis		Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Nepatenkinamai	Blogai
Ilgalaikio turto apyvartumas	Gamybinėse įm.	$x > 1,5$	$1,5 > x > 1$	1	$1 > x > 0$	$x < 0$
	Prekybinėse įm.	$x > 10$	$10 > x > 3$	3	$3 > x > 0$	$x < 0$
Viso turto apyvartumas	Gamybinėse įm.	$x > 2$	$2 > x > 1$	1	$1 > x > 0$	$x < 0$
	Prekybinėse įm.	$x > 5$	$5 > x > 3$	3	$3 > x > 0$	$x < 0$

Iš 7 lentelėje pateiktų turto apyvartumo vertinimo reikšmių galima teigti, jog gamybinėms įmonėms yra keliami mažesni turto apyvartumo reikalavimai nei prekybinėms. Šiuos skirtumus mokslinėje literatūroje Lileikiene, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) argumentuoja taip „Kadangi gamybinių įmonių veiklos ciklas yra gerokai ilgesnis nei prekybinėse įmonėse, gamybinės įmonės veiklos efektyvumą užtikrina gana nedidelės apyvartumo rodiklių reikšmės, lyginant su prekybinių įmonių. Tačiau jei apyvartumo rodikliai mažesni nei 1, tai tiek gamybinės, tiek prekybinės įmonės atveju ilgalaikis arba visas turtas nėra naudojamas efektyviai: pajamų lygis nėra pakankamas lyginant su investicijomis į trumpalaikį turtą.“ (p. 60). Remiantis autorės požiūriu galima teigti, jog investavimas į ilgalaikį turtą yra protingas įmonės vadovybės žingsnis tik tuomet, kai generuojamos pajamos šiai dienai yra pakankamos bei numatomi pelno augimo tempai.

3. Nuosavo kapitalo apyvartumas. Nuosavo kapitalo apyvartumo rodikliu ypač domisi įmonės savininkai, kadangi jis parodo, kiek vienas jų nuosavybės euras uždirba pardavimo pajamų. Teigiama, jog didesnė rodiklio reikšmė rodo efektyvesnę nuosavo kapitalo išnaudojimą. Rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Nuosavo kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (10)$$

Mokslinėje literatūroje autoriai akcentuoja, jog siekiant tikslesnių rezultatų rodiklį reikia palyginti su grynojo pelningumo rodikliu. Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) teigia „...jei grynojo pelningumo reikšmė nedidelė, o nuosavo kapitalo apyvartumas didelis, tada tokia įmonė savininkams gali uždirbti daugiau pelno, nei įmonė, kurioje didelis grynasis pelningumas, bet mažas nuosavo kapitalo apyvartumas.“ (p. 114). Taigi šia informacija domisi ne tik esami savininkai, bet ir potencialūs investuotojai.

4. Atsargų apyvartumas. Atsargų apyvartumo rodiklio paskirtis yra parodyti, kaip greitai realizuojamos atsargos. Detaliau šio rodiklio reikšmę analizuoja Lileikiene, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014)

teigdamas „...kuo didesnis atsargų apyvartumas, tuo greičiau atsargos juda, tuo greičiau jos realizuojamos ir gaunamos pajamos“. Atsargų apyvartumo rodiklis skaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Atsargų apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Atsargos}}, \quad (11)$$

Atsargų apyvartumo reikšmių ribos nėra autorių įvardijamos, kadangi atsargų realizavimas priklauso nuo daugelio veiksnių: vykdomos veiklos rūšies, kompanijos dydžio ir kt.. Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L. (2011) teigia „Atsargų apyvartumo greitis daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei ir veiklos rezultatams, kadangi didesnis atsargų apyvartumas mažina įmonės investicijas į atsargas ir didina atsargų valdymo efektyvumą.“ (p. 116). Daugelis mokslininkų sutinka su šiuo požiūriu ir mano, jog didesnė rodiklio reikšmė rodo geresnę finansinę būklę įmonėje.

Taigi išanalizavus veiklos efektyvumo rodiklius galima teigti, jog tiek trumpalaikis, tiek ilgalaikis turtas turi būti valdomi protingai, atsižvelgiant ne tik į siekiamą pelno dalį, tačiau taip pat ir į įmonės veiklos specifiką, darbo jėgos išteklius bei kitus veiksnius. Vis dėlto aukštesnės rodiklių reikšmės signalizuoja ne tik apie didesnę vadovų kompetenciją valdant turtą, tačiau taip pat ir apie geresnę įmonės finansinę būklę. Veiklos efektyvumo rodikliai yra neatsiejama kompanijos ekonominio gyvybingumo dalis, kadangi atskleidžia, ar įmonė geba ne tik tęsti savo veiklą, tačiau ir plėsti ją keliant sau didesnius tikslus, t.y., investuoti į naujas technologijas, aukštesnės kokybės medžiagas bei kitą turtą.

➤ **Kapitalo rinkos rodikliai.** Mackevičius, J. (2005), Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) atkreipia dėmesį, jog tikslinga įvertinti kapitalo rinkos rodiklius, kurie parodo subjekto veiklos perspektyvas, leidžia identifikuoti veiksnius, darančius įtaką valdymo sprendimams investicijų ar investicijų portfelio formavimo klausimais. Kapitalo rinkos rodikliai aktualūs ne tik esamiems ir potencialiems investuotojams ar savininkams, tačiau taip pat ir finansų makleriams. Kapitalo rinkos mechanizmas yra pakankamai sudėtingas, tačiau vis dėlto šia informacija domisi dauguma rinkoje dalyvaujančių dalyvių. Kapitalo rinkos mechanizmo esmė – savininkų uždirbamas pelnas iš kompanijoje įsigytų finansinių instrumentų. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė Ž. (2014) teigia „Daugelio įmonių, vertybinius popierius platinančių vertybinių popierių biržose, finansinė būklė ir veiklos rezultatai, konkurencingumas ir veiklos tęstinumas priklauso nuo sugebėjimo dalyvauti šiose kapitalo rinkose, tirti ir vertinti kapitalo rinkos rodiklius. Kiekvienas kapitalo rinkos dalyvis nori gauti konkrečią informaciją ne tik apie fondų rinkas, bet ir apie padėtį kiekvienoje įmonėje.“ (p. 61). Kiti autoriai, analizuodami kapitalo rinkos rodiklius, papildo šį požiūrį teigdami, jog taip pat labai svarbu, kad informacija būtų nepasenusi. Neretai susiduriama su situacijomis, kuomet informaciją reikia tikslinti dažniau nei kas vienerius metus, kadangi šiuolaikinė visuomenė yra labai dinamiška, o žmonių lūkesčiai didėja. Autoriai kapitalo rinkai įvertinti ekonominio gyvybingumo atžvilgiu išskiria du rodiklius, kuriuos aptarsime išsamiau.

1. Vienos akcijos pelnas (EPS). EPS yra vienas iš svarbiausių rodiklių įmonės akcininkams, kadangi parodo, kiek viena įsigyta akcija uždirba pelno. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) apibendrina EPS koncepciją „Šiuo rodikliu labiausiai domisi investuotojai, kadangi jis parodo, kiek įmonės uždirbto grynojo pelno, priskirtino paprastųjų akcijų savininkams, tenka vienai apyvartoje esančiai paprastajai akcijai“ (p. 61). EPS apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Vienos akcijos pelnas (EPS)} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Išleistų į apyvartą akcijų skaičius}} \quad (12)$$

Mokslininkai sutinka, jog didesnė rodiklio reikšmė sukuria patrauklesnį įvaizdį tiek esamiems savininkams, tiek potencialiems investuotojams.

2. Akcijos kainos ir pelno santykis (P/E). Šis rodiklis atskleidžia esamą įmonės akcijos situaciją rinkoje. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014) teigia, jog „Akcijos kainos ir pelno santykis leidžia įvertinti, kiek rinka yra pasirengusi mokėti už vieną įmonės uždirbto pelno eurą arba kiek metų turėtų atsipirkti investicija.“ (p. 62). Akcijos kainos ir pelno santykis yra apskaičiuojamas pagal formulę:

$$\text{Akcijos kainos ir pelno santykis } \left(\frac{P}{E}\right) = \frac{\text{Akcijų rinkos kaina}}{\text{Akcijos pelnas}} \quad (13)$$

Mokslininkai sutinka, jog didesnė rodiklių reikšmė sukuria patrauklesnį įvaizdį tiek esamiems savininkams, tiek potencialiems investuotojams. Todėl galima teigti, jog įmonė, turinti rinkoje reprezentatyvų įvaizdį, yra patrauklesnė tiek investuotojams, tiek potencialiems pirkėjams.

Taigi išnagrinėjus kapitalo rinkos esminius rodiklius, galinčius turėti įtakos verslo vieneto ekonominiam gyvybingumui, galima teigti, jog šie rodikliai ypač svarbūs kiekvienai įmonei, kadangi gauta informacija domisi kiekvienas rinkos dalyvis. Esant aukštiesiems rodikliams paprastai garantuojamas ne tik reprezentatyvus ir patrauklus įvaizdis vietinei ir užsienio rinkai, tačiau tai turi didelę reikšmę ir ekonominiam subjekto gyvybingumui dėl naujų rinkos dalyvių įsiliejimo į vystomą veiklą bei papildomų finansavimo šaltinių.

Gyvybingumo analizei pasitelkiami matematiniai skaičiavimai ir algoritmai tiek tiriant biologijos, tiek ekonomikos ar aplinkos mokslų kontekste veikiančius subjektus (Aubin, J., Bayen, A. & Saint-Pierre, P., 2011). Ekonominio gyvybingumo analizei gali būti taikomi keli metodai, atsižvelgiant į subjekto sąlygas: greitas ir paprastas vertinimas; detalus, balais pagrįstas vertinimas; formalus, kompiuterizuotas vertinimas, paremtas matematinėmis funkcijomis ir žemėlapiiais. Vieną iš paprasčiausių metodų verslo vieneto ekonominiam gyvybingumui vertinti pateikia Tisdell, C. A. & Hartley, K. (2008). Remdamasis Lynam ir Herdt (1989) sukurta formule, mokslininkas siūlo gyvybingumą skaičiuoti taip:

$$S = \frac{\text{Rezultatų vertė}}{\text{Sąnaudų vertės}} \quad (14)$$

Taigi, gautas pajamas padalinus iš patirtų išlaidų, gaunamas kintamasis S . Jei $S \geq 1$, vadinasi ūkio subjektas veikia pelningai ir galima jį laikyti gyvybingu. Tačiau toks modelis yra primityvus ir šiandieninėje ekonomikoje nepakankamas verslo vieneto gyvybingumui įvertinti, todėl negalima juo visiškai pasitikėti.

Apibendrinant išvalgas apie subjekto ekonominio gyvybingumo vertinimą galima teigti, jog mokslinėje literatūroje autoriai analizuoja įvairius rodiklius, kurie sietini su pelningumu, mokumu, veiklos efektyvumu, kapitalo rinka ir kitais veiklos rezultatais. Išanalizavus minėtuosius rodiklius, galima formuoti išvadą, jog daugumai jų taikomos ribos, kuriomis remiantis galima spręsti apie subjekto ekonominio gyvybingumo išsivystymo lygį. Verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimo modelis gali būti skirtingas priklausomai nuo individualaus autorių požiūrio šia tematika, norimo išsamumo ir kompleksškumo poreikio.

2.3. Statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas

2.3.1. Statybos sektoriaus reikšmė ekonomikai

Statyba yra neatsiejama bet kurios šalies ekonomikos dalis. Statybos sektorius yra paplitęs visame pasaulyje, nepaisant šalies geopolitinės padėties, propaguojamos politikos ir kultūros, ūkio struktūros ar valstybės išsivystymo lygio. Pasak Fulford, R. (2014), „...statybos pramonė pasaulyje yra plačiai pripažįstama kaip produktyvumo gerinimo įrankis“ (p. 321). Autorius nurodo, jog statybos įmonių sektorius ne tik gerina šalies produktyvumą, tačiau taip pat yra pagrindinė priemonė kitoms įmonėms kurtis ir plėstis.

Vykdamas statybų darbus šalyje yra statomi bei modernizuojami gyvenamieji ir negyvenamieji pastatai, gamybinės įmonės, infrastruktūros ir kiti statiniai, taip kuriant šalyje materialines vertybes. Taip pat statybos yra viena pagrindinių pramonės šakų, kurioje sparčiai kuriamos darbo vietos. Vienos darbo vietos atsiradimas statybose paprastai lemia dvi darbo vietas kitose, su statyba susijusiose veiklose (medienos pramonėje, baldų gamyboje, statybinių medžiagų bei produktų gamyboje ir kt.). Statybos sektoriaus įmonių veikla gali lemti šalies nacionalinę ūkio sistemą, o šią veiklą atkleidžiantys rodikliai taip pat gali parodyti ir bendrą visos šalies ekonominę būklę.

Juodis, A. (2001) nurodo, jog statyba turi didelę reikšmę nacionalinei ekonomikai ir visos Europos Sąjungos ūkio integracijai, nes (p. 26):

➤ Dalyvauja materialių vertybių kūrimo procese (statomi ir modernizuojami pastatai ir kiti statiniai);

➤ Yra valstybės įrankis vykdant konjunktūros, regionų plėtros, sveikatos apsaugos politiką, sprendžiant kitus klausimus;

➤ Yra pagrindinis dalyvis nacionalinėje ekonomikoje.

Šiuolaikinėje visuomenėje projektuojant, statant bei naudojant statybos objektus vis dažniau akcentuojama tvarumo principo reikšmė. Kildienė, S. (2014) teigia „Tvarumo principais grindžiamos statybos tikslas – sukurti tokius pastatus, kurie padės taupyti energiją ir išteklius, saugoti gyventojų sveikatą ir užtikrinti puikią jų savijautą.“ (p. 7). Mokslininkė nurodo, jog tvarumo principo akcentavimas leidžia sumažinti patiriamus kaštus ir poveikį gamtai, gerina pastatus kokybės atžvilgiu ir didina jų esamą vertę rinkoje. Juodis, A. (2001) nurodo, jog statyba iš kitų ūkio šakų išsiskiria tam tikrais bruožais, kuriuos trumpai apžvelgsime (p. 32):

- galutinis statybos produktas yra pastatai ir kiti statiniai, kuriems būdingas ilgalaikiškumas;
- pusę visų statybos sektoriuje dirbamų darbų sudaro esamų statinių rekonstravimas, renovavimas, modernizavimas;
- statybos technologiją, organizavimą ir kainą lemia esamos statybos sąlygos, o dauguma statybos projektų yra skirtingi;
- statybai būdinga didelė objektų sklaida ir aukštos transporto išlaidos;
- statyboje dirba įvairių profesijų darbuotojai, o šioje veikloje gana nemažai nelaimingų atsitikimų;
- investicijos į inovacinius procesus yra mažesnės negu kituose sektoriuose;
- statybos veikloje sukuriama daug atliekų;
- galutiniai statybos produktai suvartoja apie 40-50 proc. visos energijos;
- statybos plėtra yra priklausoma nuo bendrų šalyje vyraujančių ekonominių tendencijų.

Statybos sektorius – tai nacionalinės ekonomikos dalis, kurioje turimi ištekliai paverčiami sektoriaus sukurta infrastruktūra, reikalinga tiek socialinei, tiek ekonominei visuomenės raidai. Statybos įmonių sektorius apima visą tą procesą, kuriame infrastruktūra yra planuojama, projektuojama, pastatoma, keičiama, remontuojama, naudojama ar utilizuojama, todėl labai svarbu, jog statybos sektoriaus įmonės veiktų gyvybingai.

2.3.2. Statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas ir jo specifika

Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo kaita – aktuali problema globaliu mastu. Berardi, U. (2012), Carassus, J. (2004), Testa, F., Iraldo, F. & Frey M. (2011) statybos sektoriaus įmonių veiklos jautrumą išorės pokyčiams analizuoja savo tyrimuose. Autoriai sutinka, jog statybos pramonę

šalyje atspindi bendrasis šalies nacionalinis lygis ir teigia, jog statybos darbų apimtys tiesiogiai priklausomos nuo paklausos statinių, kurie glaudžiai susiję su kitų produktų ir paslaugų paklausa. Tai reiškia, jog kitų sektorių išsivystymo lygis lemia statybų plėtrą šalyje. Todėl analizuojant bet kurį šalies sektorių galima teigti, jog ilguoju laikotarpiu sėkmingai vystančios veiklą įmonės investicijos bus nukreiptos į statybos sektoriaus įmones. Berardi, U. (2012) savo tyrime analizuoja statybos įmonių sektorių Lietuvos mastu ir pastebi, jog jis labai priklausomas nuo surenkamo biudžeto dydžio, kadangi nemažą dalį statinių paklausos formuoja viešasis sektorius (p. 12). Taigi galima daryti išvadą, jog tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas visuomet egzistuos, tačiau svarbu jį palyginti su ankstesniais laikotarpiais ir įvertinti jo pokyčius.

Tačiau statybos sektoriaus įmonių veikla Lietuvoje turi tam tikras specifikas (ypatumus), kurios išskiria jį iš kitų sektorių bei lemia skirtingas ekonominio gyvybingumo pokyčių tendencijas. Visų pirma statybos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui turi reikšmės šalyje esantys **gamtiniai išteklių**, tokie kaip mediena, žvyras ir kt. Kuo daugiau šalis turi reikalingų statybai gamtinių išteklių, tuo mažesnė žaliavų įsigijimo savikaina vietiniams verslininkams. Žaliavų savikainą šalyje lemia ir transportavimo kaštai, kadangi esant didesniam tiekėjų pasirinkimui galima rinktis tą tiekėją, kuris yra arčiau reikalingo objekto.

Statyboje vykstantys procesai turi būti formuojami atsižvelgiant į **klimato sąlygas**. Pavojingiausias laikas Lietuvoje statyboms yra vasara ir žiema. Esant dideliems šalčiams žiemos laikotarpiu žemėje susiformuoja įšalas, dėl kurio pradeda plėstis vanduo. Todėl šiuo periodu negalima suformuoti pagrindų statyboms, pavyzdžiui, tokių kaip pamatų formavimas ir kt. Be to, dėl tam tikrų statybinių medžiagų sandėliavimo gali prireikti papildomų sandėliavimo patalpų, o tai didina patiriamas sąnaudas. Vasaros metas taip pat gali būti pavojingas statyboje vykstantiems procesams, kadangi esant per aukštai temperatūrai vanduo greitai išgarinamas, todėl reikalingas medžiagų „laistymas“ ir naudojamos apsauginės priemonės, reikalaujančios papildomų lėšų. Taip pat gali būti ir kiti niuansai, kurie sietini su konkrečia statybos sritimi ir darbuotojų darbo sąlygomis, pvz., stogdengio darbas per lietu.

Statybos **projekto realizavimo trukmė** priklauso nuo užsakovo poreikių bei statybos darbų rūšies. Statybos projektams, orientuotiems į jau esamo statinio rekonstrukciją, keliami trumpesni darbų atlikimo terminai. Tačiau jeigu statybos projekto realizavimas susijęs su naujo pastato statyba, tuomet jo trukmė gali užtrukti labai ilgai (Tamošaitis R., 2004, p. 4). Taip pat statybos projektų atlikimo trukmę gali veikti ir tretieji asmenys (subrangovai), kadangi projektų įgyvendinimui gali prireikti ne tik statybos darbų, tačiau taip pat ir elektros, vandentiekio, geodezinių ar kitų darbų. Todėl galima teigti, jog esant nesklandumams kitose srityse susiduriama su problemomis ir statybų veikloje.

Kadangi projektai gali užsitęsti ir dešimtis metų, todėl galima teigti, jog statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas sietinas su **žemu apyvartumo lygiu**. Atsargos, reikalingos statybos projektų įgyvendinimui, yra realizuojamos pakankamai lėtai. Visų pirma tam reikšmės turi gamybiniai procesai, kurie reikalauja tam tikrų sąlygų įgyvendinimo, pvz., betonas turi pilnai išdžiūti, o džiūvimo laikotarpis priklauso nuo formuojamo sluoksnio dydžio. Taip pat atsargų realizavimui reikšmės gali turėti klimato sąlygos ir trečiųjų asmenų veikla vykdant projektą, kadangi susiklosčius statybai nepalankioms sąlygoms atsiranda papildomas atsargų sandėliavimo poreikis. Panašios prielaidos taikytinos ir turto apyvartumui, kadangi pilnai neišnaudojant turimo turto galimybių ir pajėgumų mažėja jo apyvartumas.

Visos išanalizuotos statybos sektoriaus įmonių specifikos (ypatumai) bei vienoks ar kitoks jų egzistavimas lemia ne tik įmonių gaunamą pelną, tačiau taip pat ir statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą. Remiantis minėtomis specifikomis, galima sumažinti statybų kaštus bei realistiškiau interpretuoti statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimo rezultatus.

3. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO VERTINIMO METODOLOGIJA

Tyrimo objektas – statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas.

Darbo problema: kaip įvertinti statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą esant ekonominio gyvybingumo metodų vertinimo įvairovei ir skirtingiems prioritetams.

Tyrimo metodai. Tyrimo atlikimui pasirenkami tie metodai, kurie leis įvertinti pasirinktų statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą 2009–2015 m. Kadangi įmonių finansinės ataskaitos sudaromos tik balandžio mėnesio pabaigoje, todėl 2016 m. rezultatai neanalizuojami. Ekonominės analizės metodas leis aiškiau įvertinti statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo stiprumą, kadangi rezultatams interpretuoti yra pateikiamos rekomenduojamos vertinimo ribos. Dėl to galima išskirti konkrečios analizuojamos statybos sektoriaus įmonės ekonominį gyvybingumą ir jį palyginti su kitomis to paties sektoriaus įmonėmis. Tyrime analizuojamos trys statybos sektoriaus įmonės: AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“. Įmonės UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ yra hipotetinės dėl duomenų konfidencialumo. Nors įmonės leido naudoti savo finansinius duomenis, tačiau pavadinimo atskleisti nesutiko. Tyrime atliekama mokslinės literatūros analizė bei sisteminimas, pasirinktų statybos sektoriaus įmonių finansinių duomenų ekonominė analizė, kurią apima vertikaloji, horizontalioji finansinės analizės ir santykinų rodiklių analizė bei rodiklių palyginimas tarpusavyje.

Vertikaloji finansinė analizė (struktūrinė). Siekiant išnagrinėti kiekvienos pasirinktos statybos sektoriaus įmonės generuojamų pajamų struktūrą reikia išsiaiškinti, kas ją sudaro. Tyrime baziniu rodikliu pasirenkamos pardavimų pajamos. Iš to galima spręsti, kokią procentinę dalį gamybinės/ūkinės, administracinės veiklos ir pelno mokesčio kaštai sudaro bendroje pajamų struktūroje.

Horizontalioji finansinė analizė. Horizontalioji analizė atliekama norint palyginti konkrečios statybos sektoriaus įmonės veiklos rezultatų finansinius duomenis su praėjusio laikotarpio duomenimis. Horizontalioji analizė padės identifikuoti pajamų, savikainos ir pelno finansinių rodiklių kitimo tendencijas pasirinktame laikotarpyje.

Santykinų rodiklių analizė. Atsižvelgę į tai, jog veiklos efektyvumas yra viena pagrindinių ekonominio gyvybingumo sudedamųjų dalių (žr. 19 psl.), ir, norėdami įvertinti pasirinktų statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą, naudosime santykinius finansinius rodiklius, kadangi tik nustačius įmonės finansinę būklę galima spręsti apie jos vidinį potencialą bei ateities perspektyvas. Norint

aiškiau ir tiksliau atlikti pasirinktų statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimą, finansiniai santykiniai rodikliai susisteminami į pelningumo, mokumo ir veiklos efektyvumo grupes.

Pelningumo rodikliai. Pelningumo rodikliai leidžia atskleisti pasirinktų statybos sektoriaus įmonių gebėjimą efektyviai valdyti turimus fizinius ir žmogiškuosius išteklius. Pelningumo rodikliai statybos sektoriuje yra pakankamai nestabilūs dėl vykdomų ilgų realizavimo trukmės projektų ir veiklai reikalingų gamtinių išteklių kainų. Taip pat didelę reikšmę pelningumo rodikliams statybos sektoriuje gali turėti įmonių teikiamų paslaugų asortimentas, kadangi papildant paslaugų asortimentą netiesiogiai su statyba susijusiomis paslaugomis, pelningumo rodikliai gali išaugti. Statybos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui įvertinti panaudosime tris pelningumo rodiklius.

1. Bendras pelningumas. Bendras pelningumas parodo statybos sektoriaus įmonės gebėjimą parduoti atliktus darbus brangiau už jų savikainą. Bendras pelningumas apskaičiuojamas pagal formulę (Savickienė, J. ir Slavickienė, A., 2012):

$$\text{Bendras pelningumas} = \frac{\text{Bendras pelnas}}{\text{Pardavimai/pajamos}} \quad (15)$$

2. Grynasis pelningumas. Grynasis pelningumas parodo galutinį ir realiausią įmonės pelningumo lygį. Rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę (Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L., 2011):

$$\text{Grynasis pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimai/pajamos}} \quad (16)$$

3. Turto pelningumas. Turto pelningumas padeda įvertinti statybos sektoriaus įmonės turto valdymo efektyvumą. Rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę (Lileikienė, A., Grigaliūnienė, Ž., 2014):

$$\text{Turto pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Turtas}} \quad (17)$$

Pateiktų rodiklių reikšmės ekonominio gyvybingumo vertinimo skalėje įvertinamos taip: labai gerai; gerai; patenkinamai; nepatenkinamai; blogai (žr. 8 pav.). Statybos sektoriaus įmonių pelningumo rodiklių vertinimas parodo ekonominio gyvybingumo laipsnį arba stiprumą.

8 lentelė. Statybos sektoriaus įmonių pelningumo rodiklių vertinimas. (sudaryta autorės, remiantis: Lileikiene A., Grigaliūniene Ž., 2014, Mackevičium J., Poškaite D. ir Villis L., 2011)

Statybos sektoriaus įmonių pelningumo rodiklių vertinimas					
Rodikliai/Vertinimas	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Nepatenkinamai	Blogai
Bendras pelningumas	x>35%	35%>x>15%	15%>x>7%	7%>x>0%	x<0
Grynasis pelningumas	x>25%	25%>x>10%	10%>x>5%	5%>x>0%	x<0
Turto pelningumas	x>20%	20%>x>15%	15%>x>8%	8%>x>0%	x<0

Mokumo rodikliai. Mokumo rodikliai leidžia įvertinti statybos sektoriaus įmonės finansinį stabilumą ir pasireiškia per trumpalaikius ir ilgalaikius įsipareigojimus. Nors daugelis autorių teigia, jog

aukštas mokumo lygis ir nuosavų lėšų dominavimas įmonėje lemia geresnius pelningumo rodiklius, praktikoje neretai su šiuo teiginiu nesutinkama. Nors žemas mokumo lygis rodo didelę finansinę riziką ir gali sukelti abejonių potencialiems investuotojams, tačiau, atsižvelgiant į plėtros potencialą, sumažėjęs mokumo lygis gali rodyti įmonės pastangas plėstis bei užimti kuo didesnę rinkos dalį. Šis požymis ypač aktualus jaunoms statybos sektoriuje esančioms įmonėms, kadangi norint būti konkurencingu rinkoje tenka sparčiai padidinti finansinės rizikos lygį. Statybos sektoriaus įmonės, dėl plėtros potencialo labiau linkusios pasinaudoti išoriniais finansavimo ištekliais, gali būti gyvybingesnės negu rinkoje esančios senbuvės. Siekdami išmatuoti statybos sektoriaus įmonių mokumo lygį, išnagrinėsime tris mokumo rodiklius.

1. Įsiskolinimo koeficientas. Įsiskolinimo koeficientas parodo, kiek visas turtas yra didesnis už visus įsipareigojimus. Rodikliui apskaičiuoti naudojama formulė (Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L., 2011):

$$\text{Įsiskolinimo koeficientas} = \frac{\text{Visi įsipareigojimai}}{\text{Visas turtas}} \quad (18)$$

Mažesnės rodiklio reikšmės rodo žemesnę finansinę riziką įmonėje, tačiau autoriai sutinka, jog rodikliui rekomenduojamos ribos yra 0,3-0,5. Statybos sektoriaus įmonių įsiskolinimo koeficientui patekus į rekomenduojamą intervalą galima teigti, jog jose ekonominis gyvybingumas yra stipresnis.

2. Nuosavybės koeficientas. Nuosavybės koeficientas leidžia vertinti įmonės gebėjimą vystyti savo veiklą be išorinių finansavimo šaltinių. Rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę (Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž., 2014):

$$\text{Nuosavybės koeficientas} = \frac{\text{Nuosavas kapitalas}}{\text{Visas turtas}} \quad (19)$$

Didesnė nuosavybės koeficiento reikšmė rodo didesnę įmonės nepriklausomumo laipsnį, o tai signalizuoja apie stipresnį ekonominio gyvybingumo egzistavimą.

3. Finansinis svertas. Finansinis svertas leidžia įmonės vadovybei įvertinti skolintų ir nuosavų lėšų santykį. Šis rodiklis yra apskaičiuojamas pagal formulę (Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž., 2014):

$$\text{Finansinis svertas} = \frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}} \quad (20)$$

Kuo didesnė gauta rodiklio reikšmė, tuo aukštesnis įmonės finansinės rizikos laipsnis. Rekomenduojama rodiklio reikšmė yra 1, tuomet įmonė naudoja 50 proc. nuosavų ir 50 proc. skolintų lėšų. Daugelis autorių teigia, jog rodikliui esant optimaliam ekonominis gyvybingumas įmonėje stipresnis.

Veiklos efektyvumo rodikliai. Veiklos efektyvumas yra glaudžiai susijęs su gaunamu pelnu, kadangi kuo daugiau generuojama įplaukų įmonėje, tuo produktyviau išnaudojamas kapitalas. Siekdami

nustatyti statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą veiklos efektyvumo atžvilgiu, apskaičiuosime šiuos rodiklius.

1. Viso turto apyvartumas. Viso turto apyvartumas leidžia nustatyti, kiek vienas turto euras sukuria įmonėje pardavimo pajamų. Viso turto apyvartumas apskaičiuojamas pagal formulę (Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž., 2014):

$$\text{Turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Visas turtas}} \quad (21)$$

2. Ilgalaikio turto apyvartumas. Ilgalaikio turto apyvartumas leidžia įvertinti ilgalaikio turto išnaudojimo efektyvumą ir apskaičiuojamas pagal formulę (Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž., 2014):

$$\text{Ilgalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Ilgalaikis turtas}} \quad (22)$$

Statybos sektoriaus įmonių veikla priskiriama gamybinei veiklai ir jos ciklas trunka ilgiau nei prekybinėse įmonėse dėl klimato sąlygų, ilgo laikotarpio projektų ir kt. Todėl turto apyvartumo reikšmės yra žymiai mažesnės (žr. 43 psl.). Statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo lygiui/stiprumui įvertinti pateikiami rekomenduojami intervalai. (žr. 9 lent.)

9 lentelė. Statybos sektoriaus įmonių turto apyvartumo rodiklių vertinimas (sudaryta autorės, remiantis: Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž., 2014)

Statybos sektoriaus įmonių turto apyvartumo rodiklių vertinimas					
Rodiklio vertinimo lygis	Labai gerai	Gerai	Patenkinamai	Nepatenkinamai	Blogai
Ilgalaikio turto apyvartumas	$x > 1,5$	$1,5 > x > 1$	1	$1 > x > 0$	$x < 0$
Viso turto apyvartumas	$x > 2$	$2 > x > 1$	1	$1 > x > 0$	$x < 0$

3. Atsargų apyvartumas. Atsargų apyvartumo rodiklis parodo, kaip greitai statybos sektoriaus įmonėse yra realizuojamos atsargos, ir skaičiuojamas pagal formulę (Mackevičius, J., Poškaitė, D. ir Villis, L., 2011):

$$\text{Atsargų apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimo pajamos}}{\text{Atsargos}}, \quad (23)$$

Mažesnės rodiklio reikšmės rodo aukštesnį atsargų apyvartumo lygį. Tačiau statybos sektoriaus veikloje apyvartumo rodikliai dėl darbų specifikos yra didesni nei kitose veiklose. Esant nepalankiems orams gali atsirasti papildomas atsargų sandėliavimo ar netgi naujų atsargų poreikis. Dėl klimato sąlygų laikinai gali būti sustabdyti ir statybos darbai, todėl atsargų cirkuliacija taip pat laikinai sustoja. Vertinant statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą atsargų apyvartumo atžvilgiu, vertėtų akiai nepasitikėti juo dėl veiklos specifikos.

Atlikę statybos sektoriaus įmonių vertikaliąją ir horizontaliąją analizes, apibendrinsime jų finansinius rezultatus 2009–2015 m. Pasinaudodami santykiniais rodikliais, įvertinsime kiekvienos

pasirinktos įmonės ekonominį gyvybingumą bei palyginsime jų rezultatus tarpusavyje. Remdamiesi gautais tyrimo rezultatais pateiksime išvadas ir rekomendacijas statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimui.

4. STATYBOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ EKONOMINIO GYVYBINGUMO TYRIMŲ REZULTATAI IR DISKUSIJA

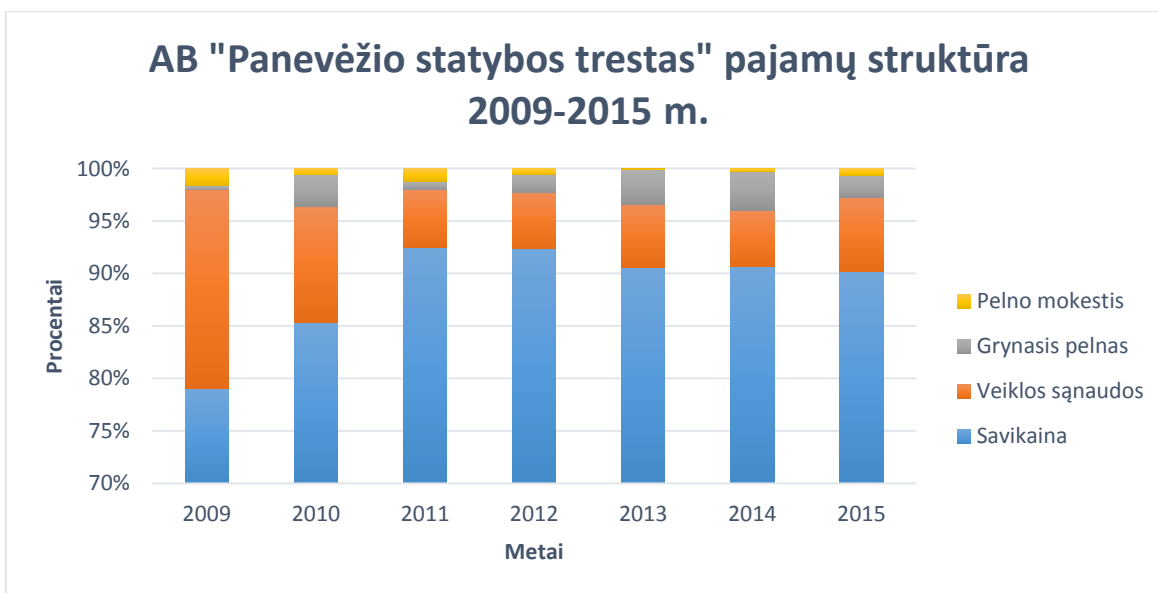
Statybos sektoriaus įmonių ekonominis gyvybingumas svarbus ne tik kiekvienos šalies ekonomikai, tačiau ir individualaus asmens gyvenimo kokybei. Siekdami įvertinti Lietuvos statybos sektoriaus ekonominį gyvybingumą, atliksime AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ ekonominę analizę pagal trečiame skyriuje pateiktą tyrimo metodiką, o gautus rezultatus panaudosime išvadų ir rekomendacijų formavimui.

4.1. Statybos sektoriaus įmonių finansinė analizė

Finansinė įmonės analizė naudinga pačiai įmonei, kadangi analizuojama svarbi ir reikšminga informacija, tiriama ekonominė ir finansinė situacija, surandami rodikliai, rodantys silpnąsias ir stipriąsias įmonės vietas. Šioje dalyje atliksime įmonių AB „Panevėžio trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ finansinę analizę, kurią sudarys horizontalioji ir vertikalioji finansinių duomenų analizės.

4.1.1. AB „Panevėžio statybos trestas“ finansinė analizė

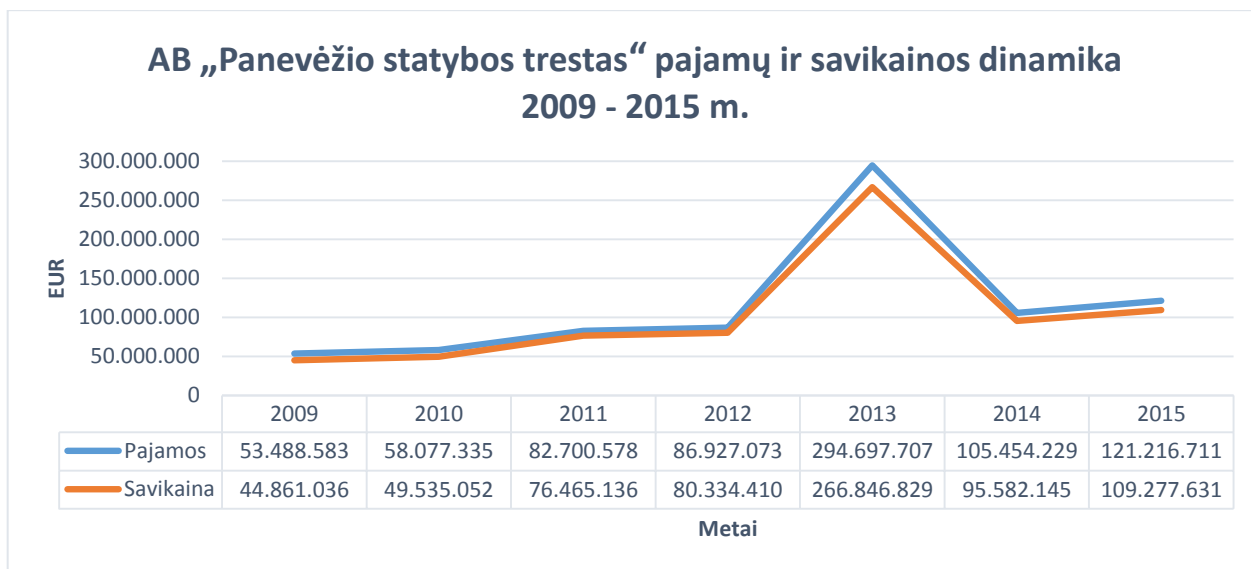
AB „Panevėžio statybos trestas“ – viena didžiausių ir sėkmingiausių Lietuvoje statybos sektoriaus įmonių. Ši kompanija savo veiklą vykdo jau daugiau kaip 60 m. ir yra įgyvendinusi įvairiausio masto statybos projektus. Kompanija įsigijusi dukterinių įmonių, kurių veikla susijusi su įvairios paskirties pastatų, statinių ir komunikacijų statyba bei projektavimu (UAB "Skydmedis", UAB "Alinita", UAB "Vekada" ir kt.). Siekiant detaliau įsigilinti į kompanijos veiklos rezultatus, atliekama vertikalioji ir horizontalioji finansinės analizės 2009–2015m.

10 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamų struktūrinė analizė 2009–2015 m., proc. (sudaryta autorės)

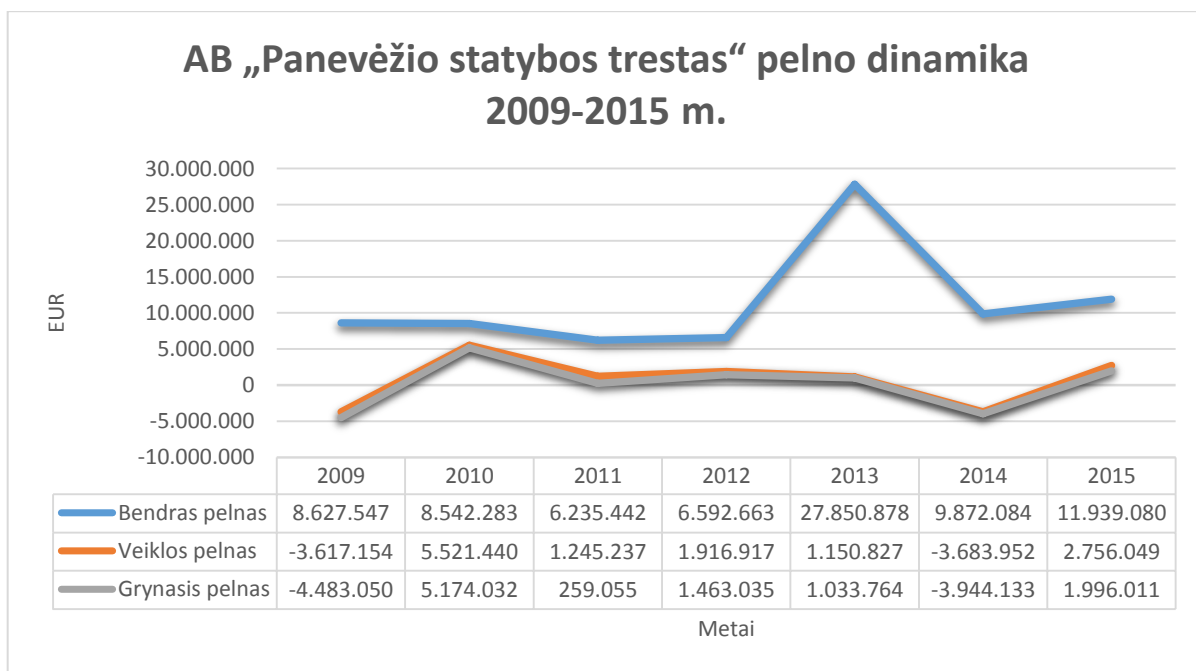
Atliekant AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamų struktūrinę analizę galima teigti, jog daugiau kaip 70 proc. visų gaunamų pajamų tenka savikainai (žr. 9 pav.). 2009–2015 m. savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje ženkliai padidėjo nuo 79 proc. iki 92 proc. Įmonės finansinėse ataskaitose pateikti duomenys atskleidžia, jog didžiausią įtaka savikainos augimui galėjo turėti žaliavoms skirtų kaštų augimas. Tuo tarpu 2011–2015 m. savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje iš lėto mažėjo. Savikainos dalies mažėjimo tendencijai reikšmės galėjo turėti vidiniai ir išoriniai įmonės veiklą lemiantys veiksniai. Antros pagal dydį pajamų struktūroje yra veiklos sąnaudos, kurias sudaro pardavimų sąnaudos, administracinės sąnaudos bei kitos, tiesiogiai nesusijusios su įmonės pagrindine veikla sąnaudos. Iš 9 paveikslėlyje pateiktų duomenų galima teigti, jog 2009 m. veiklos sąnaudos įmonėje sudarė 21 proc. visų pajamų. Analizuojant įmonės finansines ataskaitas galima teigti, jog 2009 m. veiklos sąnaudų dydžiui įtakos turėjo po ekonominės krizės nebegalinčių susimokėti ar jau bankrutavusių ir nesusimokėjusių įmonių skaičius (beviltiškos skolos). Tačiau 2010–2012 m. veiklos sąnaudos ženkliai mažėjo ir 2012 m. dėl debitorinių įsiskolinimų nurašymo beviltiškomis skoloms problemos išsprendimo pasiekė 5 proc., kadangi nurašymai buvo sumažinti iki 0 EUR. AB „Panevėžio statybos trestas“ veiklos sąnaudos 2013–2015 m. svyravo tarp 5–7 proc., tad galima teigti, jog didelių pokyčių šiame rodiklyje neįvyko. Grynasis pelnas 2009 m. įmonėje buvo neigiamas, dėl to ji patyrė nuostolius ir veikė nuostolingai. Kaip ir kitiems rodikliams, taip ir grynajam pelnui reikšmės galėjo turėti pasaulį siaubusi ekonominė krizė, pirkėjų nemokumo problema bei kitos nepalankios veiklai sąlygos. 2010 m. grynasis pelnas pajamų struktūroje išaugo iki 3 proc., tačiau 2011 m. dėl spartaus savikainos augimo krito žemyn iki 1 proc.. 2012–2014 m. grynojo pelno dalis bendroje pajamų struktūroje pagerėjo ir svyravo tarp 3-4 proc.

Didėjančiai grynojo pelno daliai pajamų struktūroje įtakos galėjo turėti susistabilizavusi veiklos sąnaudų dalis bei iš lėto krentanti savikainos dalis. Tačiau 2015 m. veiklos sąnaudų dalis vėl pradėjo kilti ir tai turėjo reikšmės grynojo pelno sumažėjimui iki 2 proc. Taigi galima daryti išvadą, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ struktūrinėje analizėje išvelgiamos ekonominės krizės pasekmės, tačiau įmonė sugebėjo sėkmingai vystyti savo veiklą bei gerinti jos rezultatus.

11 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamų ir savikainos dinamika 2009–2015 m., EUR (sudaryta autorės)

Atliekant AB „Panevėžio statybos trestas“ horizontaliąją analizę, visų pirma naudinga išanalizuoti pajamų ir savikainos dinamiką įmonėje 2009–2015 m. 11 paveikslėlyje pateikti duomenys rodo, jog tiek pajamos, tiek savikaina 2009–2015 m. kito labai panašiais tempais. 2009–2012 m. abu rodikliai stabiliai augo ir padidėjo daugiau nei pusantro karto. Tačiau 2013 m. įvyko ženklus teigiamas šuolis, kadangi pajamos padidėjo nuo 86 927 tūkst. EUR iki 294 698 tūkst. EUR, tuo tarpu savikaina nuo 80 344 tūkst. EUR iki 266 847 tūkst. EUR. Šiam pokyčiui įtakos galėjo turėti trijų ypač stambių projektų užbaigimas (Vilniaus Valdovų rūmų A dalies renovavimas, statybos darbai „Fortum“ termofikacinėje elektrinėje Klaipėdoje, statybos darbai Kauno laisvojoje ekonominėje zonoje). Nors 2014 m. rodikliai ženkliai smuko, tačiau 2015 m. iš lėto kilo aukštyn. Taigi apibendrinant galima daryti išvadą, jog analizuojamu laikotarpiu AB „Panevėžio statybos trestas“ pajamos ir savikaina kito teigiama linkme, o tai rodo didėjančias atliktų darbų apimtis. Aukso amžius įmonėje buvo 2013 m., kadangi dėl sėkmingai užbaigtų stambių projektų analizuojami rodikliai išaugo daugiau nei tris kartus.

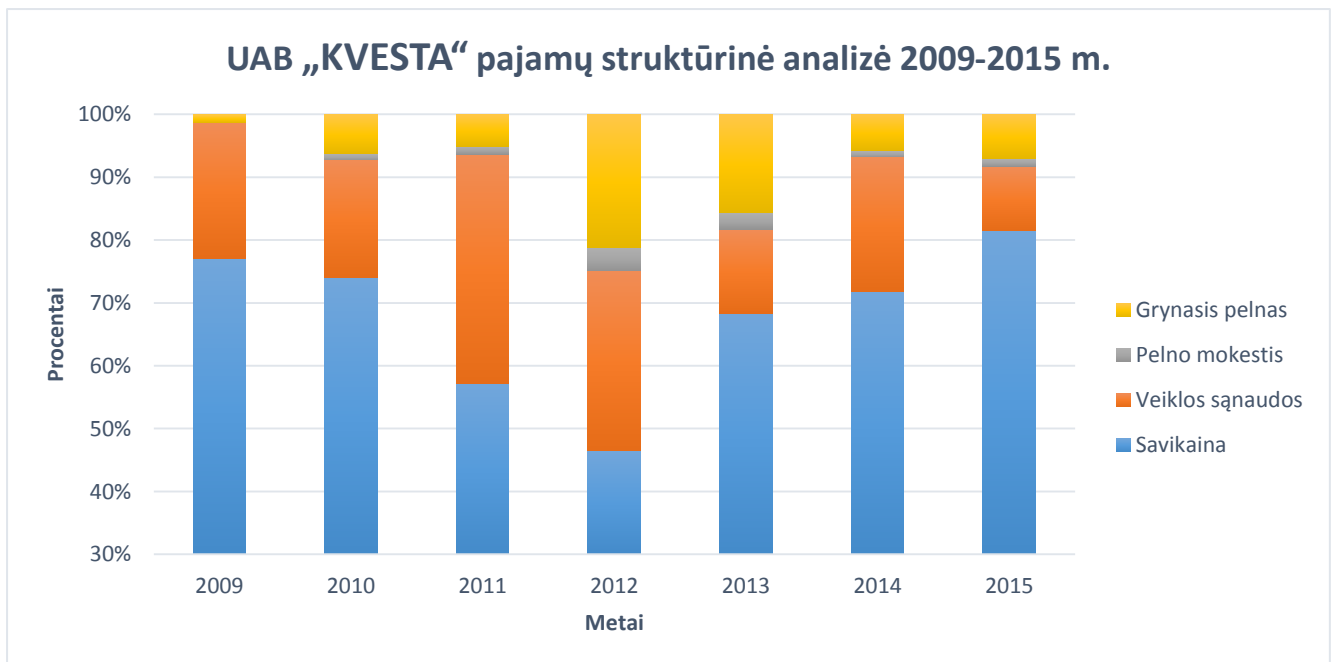

12 pav. AB „Panevėžio statybos trestas“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR (sudaryta autorės)

Svarbiausias rodiklis kiekvienai įmonei yra pelnas. 12 pav. pateikiama AB „Panevėžio statybos trestas“ bendrojo, veiklos ir grynojo pelno reikšmės 2009–2015 m.. Bendrasis pelnas 2009–2012 m. neženkliai mažėjo, tačiau kaip ir pajamos bei savikaina 2013 m. sparčiai šoktelėjo aukštyn iki 27 851 tūkst. EUR. Šio pokyčio tendencija išvelgiama jau 11 paveikslėlyje, kadangi tarp pajamų ir savikainos skirtumas buvo didžiausias visu analizuojamu laikotarpiu. Bendrasis pelnas 2009–2014 m. krito žemyn, tačiau išliko didesnis už 2009 m. lygį, o 2014–2015 m. padidėjo per 21 proc. AB „Panevėžio statybos trestas“ grynasis pelnas 2009 m. buvo neigiamas ir įmonė patyrė nuostolių, tačiau 2010 m. situacija pagerėjo ir rodiklis sugebėjo padidėti iki 5 174 tūkst. EUR. 2011–2013 m. išvelgiama rodiklio mažėjimo tendencija, o 2014 m. jis tapo vėl neigiamu. Neigiamam rodiklio pokyčiui reikšmės galėjo turėti medžiagų savikainos išaugimas dėl aplinkos pokyčių ar geresnės kokybės medžiagų pasirinkimo. Tačiau galėjo būti ir kita priežastis – spartus finansinių sąnaudų didėjimas. 2013–2014 m. finansinės sąnaudos ženkliai padidėjo, todėl galima spėti, jog įmonėje pasibaigė terminai gautoms paskoloms. Grynojo pelno rodiklis 2015 m. išaugo iki 1 996 tūkst. EUR ir tapo netgi didesnis už 2012 m. lygį. Taigi galima daryti išvadą, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ sėkmingiausi metai grynujų įplaukų atžvilgiu buvo 2010 m. Nors 2013 m. įmonei buvo svarbūs dėl didelio atliktų objektų masto, tačiau galutiniai įmonės finansiniai rezultatai nepralenkė 2010 m. lygio. Apibendrinant galima teigti, jog nors AB „Panevėžio statybos trestas“ viena didžiausių ir sėkmingiausių įmonių Lietuvos statybos sektoriuje, tačiau taip pat neretai susiduria su finansiniais sunkumais bei patiria nuostolių.

4.1.2. UAB „KVESTA“ finansinė analizė

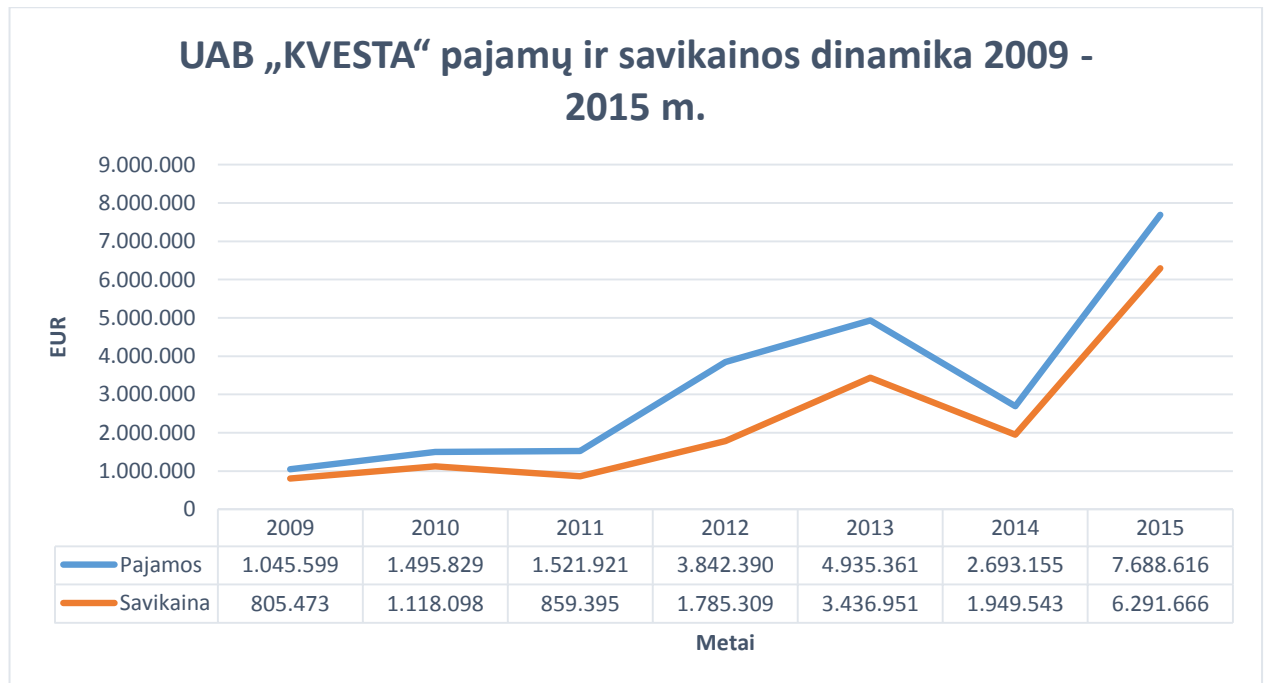
UAB „KVESTA“ yra statybos sektoriui priklausanti įmonė, kuri atlieka bendruosius statybos darbus, pastatų bei sienų apšiltinimo darbus, vidinę bei išorinę apdailą, gerbūvio, tinklų tiesimo darbus ir teikia projektavimo paslaugas. Įmonė savo veiklą vykdo daugiau kaip 15 metų, todėl yra sukaupusi nemažą patirties bagažą. Nors UAB „KVESTA“ personalas nėra didelis ir svyruoja tarp 70–100 darbuotojų, tačiau įmonė orientuojasi į kokybę ir teikia pirmenybę būtent jai. Siekiant išsamiau susipažinti su UAB „KVESTA“ įmone išanalizuosime jos finansinius duomenis atlikdami vertikalią ir horizontalią finansines analizes 2009–2015m.

13 pav. AB „KVESTA“ pajamų struktūrinė analizė 2009–2015 m., proc. (sudaryta autorės)

Nagrinėjant UAB „KVESTA“ struktūrinę pajamų analizę 2009–2015 m. (žr. 13 pav.), galima teigti, jog savikainos dalis pajamų struktūroje buvo labai įvairi. 2009–2010 m. savikaina įmonėje sudarė virš 70 proc. visų pajamų, tačiau 2011 m. smuko iki 56 proc., o 2012 m. – 46 proc. Šį akivaizdų pokytį galėjo lemti apskaitos politikos pasikeitimai. Įmonė perskirstė pagalbinių darbuotojų darbo užmokestį ir priskyrė jį veiklos sąnaudoms, kadangi šie asmenys neturi reikalingo statyboms išsilavinimo ir turi ne tokia reikšmingą įtaką statybos procesuose kaip kvalifikuoti darbuotojai. Tuo tarpu 2013–2015 m. savikainos dalis pajamų struktūroje ženkliai didėjo ir pasiekė 82 proc. Galima spėti, jog įmonė galėjo labiau orientotis į kvalifikuotus darbuotojus, tačiau taip pat vertėtų neatmesti ir statybos medžiagų kaštų augimo galimybes. Analizuojant veiklos sąnaudų dalį bendroje pajamų struktūroje galima teigti, jog 2013 m. ji išaugo 17 proc. (nuo 19 proc. iki 36 proc.). Kaip jau ir minėta, rodiklio pokyčiui reikšmės galėjo turėti apskaitos politikos pasikeitimai. 2013–2015 m. veiklos sąnaudų dalis pajamų struktūroje svyravo

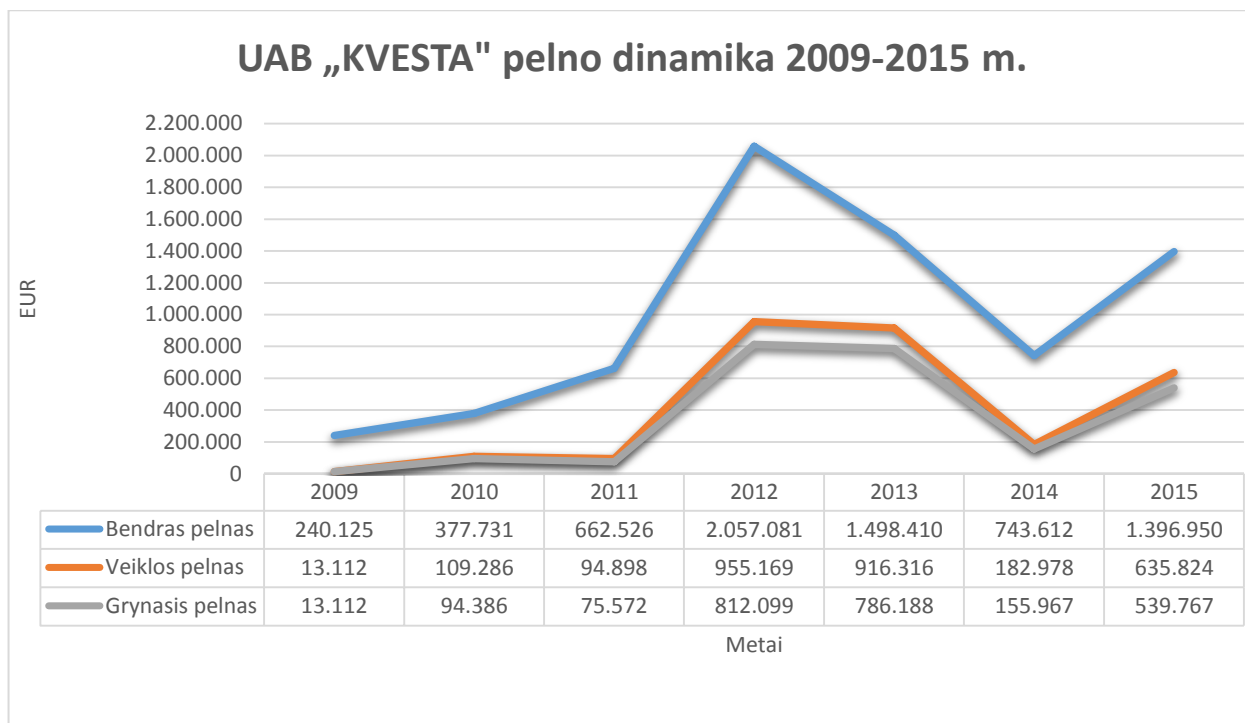
tarp 14–21 proc. Šiems svyravimams įtakos galėjo turėti kvalifikuotų darbuotojų įdarbinimas ir pagalbinių darbuotojų atsisakymas. Be to UAB „KVESTA“ savo veiklą vykdo įvairiose Lietuvos vietovėse – tiek kaimuose, tiek miestuose, todėl objektų įvairovė geografiniu mastu galėjo lemti transporto kaštų išaugimą. Išnagrinėjus grynojo pelno dalį bendroje pajamų struktūroje galima teigti, jog 2009 m. po didžiosios ekonominės krizės ji siekė vos 1 proc., tačiau 2010–2011 metais padidėjo iki 6 proc., o 2012 m. pasiekė net 21 proc. 2013 m. grynojo pelno dalis bendroje pajamų struktūroje nukrito iki 16 proc., o 2014–2015 m. sudarė tik 6-7 proc. visų gaunamų pajamų.

14 pav. UAB „KVESTA“ pajamų ir savikainos dinamika 2009–2015 m., EUR (sudaryta autorės)

Nagrinėjant UAB „KVESTA“ pajamų ir savikainos kitimą 2009–2015 m., galima teigti, jog reikšmės linkusios tai didėti, tai mažėti (žr. 14 pav.). 2009–2011 m. pajamos iš lėto augo, o savikaina išliko labai panaši, tačiau 2012–2013 m. abu rodikliai ženkliai padidėjo. Šiuo spartaus augimo laikotarpiu pajamų ir savikainos skirtumas buvo didžiausias per visą analizuojamą laikotarpį, o tai signalizuoja apie bendrojo pelno augimą įmonėje. Tačiau 2014 m. abu rodikliai krito žemyn beveik perpus, o egzistavęs ženklus skirtumas taip pat pastebimai sumažėjo. Todėl galima teigti, jog 2014 m. pajamų mažėjimas buvo spartesnis nei savikainos. 2015 m. situacija akivaizdžiai pasikeitė, kadangi abu rodikliai padidėjo beveik tris kartus. Nors tai rodo suteiktų paslaugų didėjimą įmonėje, tačiau taip pat ir ženklų savikainos išaugimą, kuris mažina gaunamą pelną. Taigi apibendrinant galima daryti išvadą, jog UAB „KVESTA“ pajamos ir savikainos kito labai įvairiai, tačiau ženkliausi teigiami pokyčiai įvyko 2012–2013 m. ir 2015 m. Vis dėlto

galima spėti, jog įmonėje finansiniai rezultatai buvo geresni 2012–2013 m., kadangi skirtumas tarp rodiklių buvo didžiausias.

15 pav. UAB „KVESTA“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR (sudaryta autorės)

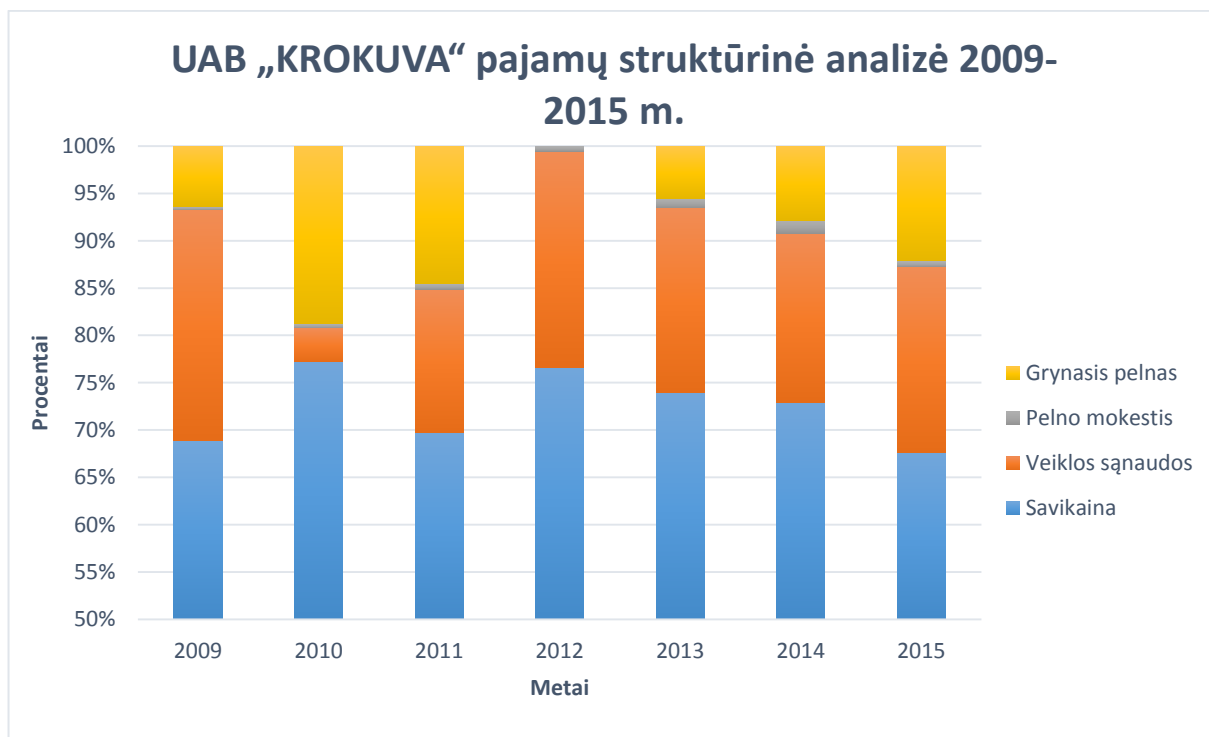
Analizuojant 15 paveikslėlyje pateiktus finansinius rodiklius akivaizdu, jog duomenų kitimas yra artimas 14 paveikslėlyje pateiktiems duomenis. 2009–2011 m. visi rodikliai stabiliai kito teigiama linkme, tačiau bendrojo pelno pokytis buvo kur kas didesnis nei likusių rodiklių. Iš to galima daryti išvadą, jog įmonėje didėjo patiriamos veiklos sąnaudos, kurios mažino gaunamą veiklos bei grynąjį pelną. Tuo tarpu 2012–2013 m. visi rodikliai ženkliai šoktelėjo aukštyn. Po ženklaus finansinių rodiklių pagerėjimo 2014 m. jie akivaizdžiai smuko žemyn ir, nors 2015 m. situacija pagerėjo, tačiau nebuvo pasiektas 2012–2013 m. lygis. Nors 2015 m. UAB „KVESTA“ ir padidino suteiktų statybinių darbų apimtį, tačiau vis dėlto finansinė situacija įmonėje 2012–2013 m. buvo geresnė dėl gauto didesnio grynojo pelno.

Atlikus UAB „KVESTA“ vertikaliąją ir horizontaliąją finansines analizes galima formuoti išvadas, jog analizuojami rodikliai 2009–2015 m. buvo nestabilūs, kadangi įžvelgiamos tai mažėjimo, tai didėjimo tendencijos. Nors įmonė ir nėra didelė pagal darbuotojų skaičių, tačiau analizuojamu laikotarpiu sugebėjo ženkliai gerinti savo finansinę būklę bei plėsti statybinę veiklą.

4.1.3. UAB „KROKUVA“ finansinė analizė

UAB „KROKUVA“ yra jauniausia įmonė iš visų analizuojamų, kadangi savo veiklą pradėjo vykdyti nuo 2007 m. Įmonė teikia bendrąsias statybos paslaugas, vandentiekio ir nuotekų šalinimo tiesimą,

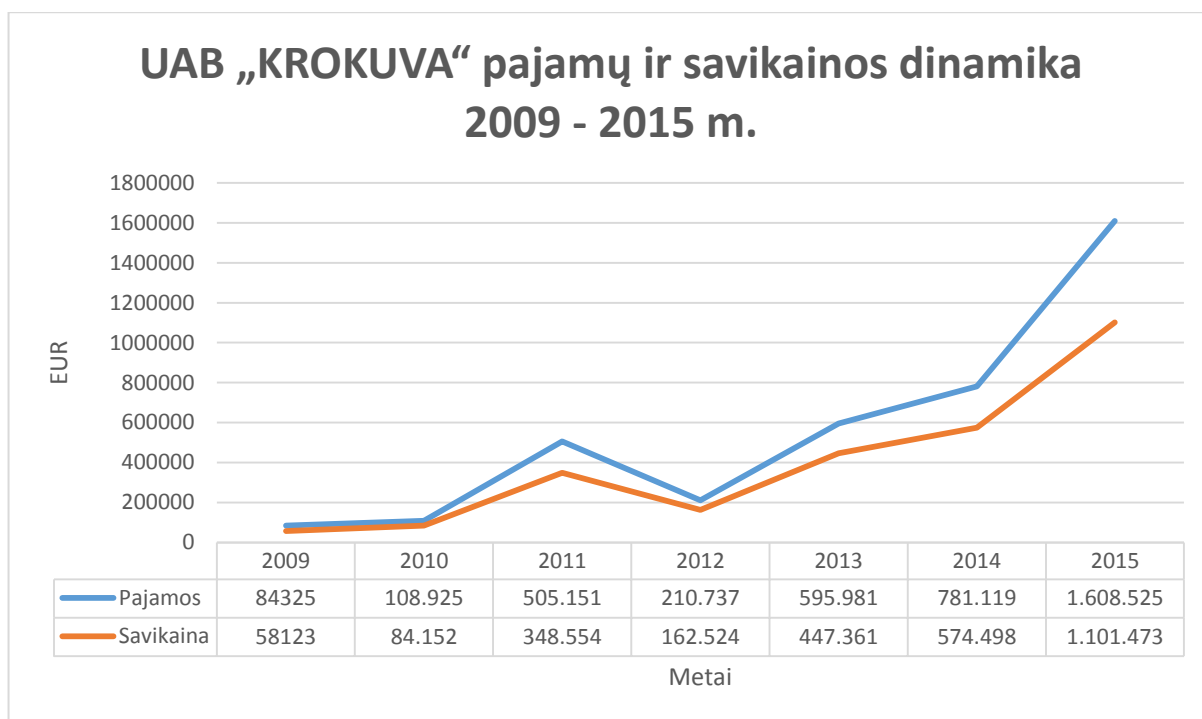
šilumos tiekimo tinklų tiesimą, elektros instaliacijos darbus, projektavimo darbus. UAB „KROKUVA“ teikiamas paslaugas atlieka įvairaus tipo statiniams: gyvenamiesiems ir negyvenamiesiems pastatams, susisiekimo komunikacijoms bei kitiems inžineriniams statiniams. Įmonėje dirba apie 70 žmonių, kurie nuolat siunčiami į kvalifikacijos tobulinimo bei kėlimo kursus. Siekiant įvertinti UAB „KROKUVA“ įmonės finansinę būklę, atliekamos vertikalioji ir horizontalioji finansinių rodiklių analizės 2009–2015 m.

16 pav. UAB „KROKUVA“ pajamų struktūrinė analizė 2009-2015 m., proc. (sudaryta autorės)

Nagrinėjant UAB „KROKUVA“ pajamų struktūrą galima teigti, jog 2009–2015 m. daugiau nei 50 proc. visų pajamų sudarė savikaina (žr. 16 pav.). 2009–2010 m. savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje išaugo 8 proc., tačiau 2011 m. sumažėjo iki 69 proc. Nors 2012 m. savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje padidėjo iki 2010 m. lygio ir sudarė 77 proc., tačiau 2013–2015 m. iš lėto krito žemyn ir 2015 m. sudarė 68 proc. Lyginant su prieš tai analizuotomis įmonėmis, UAB „KROKUVA“ savikainos dalis bendroje pajamų struktūroje yra palyginti maža. Tam įtakos galėjo turėti jaunas įmonės amžius bei paslaugų įvairovė, pvz., projektavimas, infrastruktūros tinklų tiesimas ir kt. Todėl darbai, tiesiogiai nesusiję su pagrindine įmonės veikla, o priskiriami papildomiems darbams, gali būti priskiriami kitoms sąnaudoms. Kitas rodiklis, esantis antras pagal dydį pajamų struktūroje, yra veiklos sąnaudos. Veiklos sąnaudos įmonėje kito labai įvairiai. 2009 m. jos sudarė 24 proc. struktūros, o 2010 m. vos 4 proc. Šiam ženkliai rodiklio pokyčiui įtakos galėjo turėti vykdomų darbų rūšys, darbuotojų profesionalumas bei kiti veiksniai. Taip pat verta pastebėti, jog įmonė neretai naudojasi subrangovų paslaugomis, todėl galima

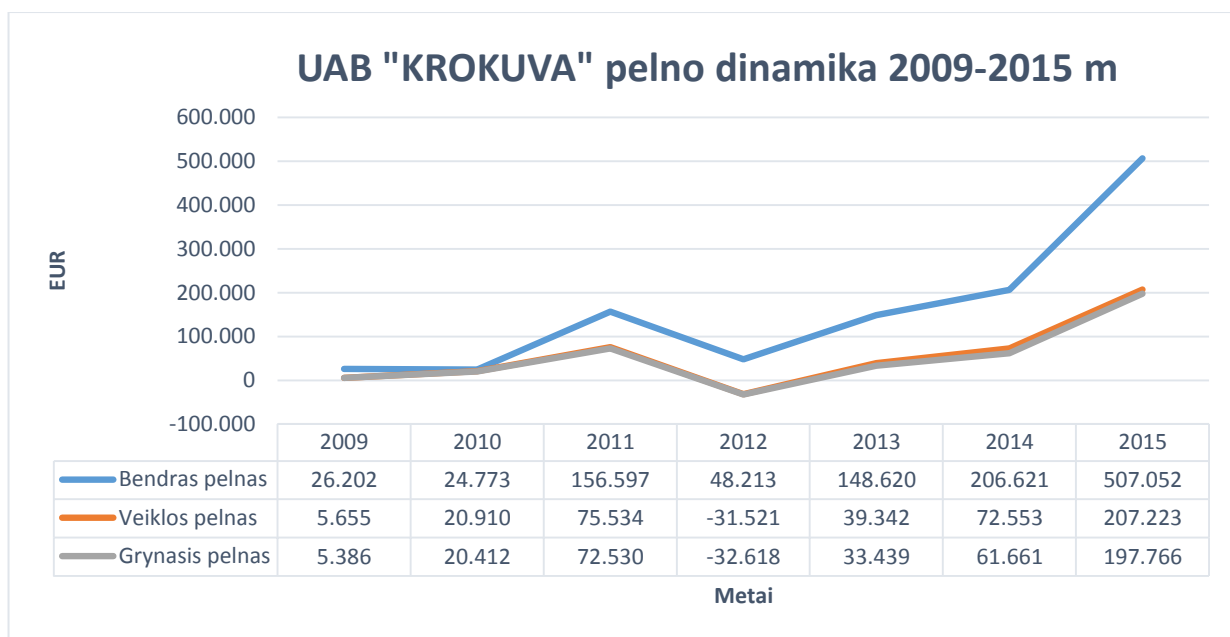
spėti, jog apdairūs įmonės vadovų sprendimai galėjo lemti veiklos sąnaudų sumažinimą. Veiklos sąnaudų dalis pajamų struktūroje 2011 m. išaugo iki 15 proc. o 2012 m. – 23 proc. Šiam pokyčiui įtakos galėjo turėti įmonės plėtra, subrangovų suteiktų paslaugų išaugimas, transportavimo, pardavimų ir administravimo kaštų išaugimas. 2013–2015 m. veiklos sąnaudų dalis bendroje pajamų struktūroje išliko labai panaši ir svyravo tarp 18 – 20 proc. Grynojo pelno dalis pajamų struktūroje taip pat kito labai įvairiai. 2009–2010 m. grynojo pelno dalis išaugo nuo 6 proc. iki 19 proc., o 2011 m. sumažėjo iki 14 proc. Tuo tarpu 2012 m. grynojo pelno kiekis pajamų struktūroje buvo lygus 0, kadangi įmonė analizuojamais metais veikė nuostolingai. Situacija 2013–2015 m. gerėjo, kadangi grynojo pelno dalis padidėjo iki 12 proc. Taigi apibendrinus gautus rezultatus galima teigti, jog įmonei sunkiausi buvo 2012 metai. Tačiau atsižvelgiant į tai, jog UAB „KROKUVA“ savo veiklą vykdo tik nuo 2007 m., galima daryti išvadą, jog įmonės vadovų kompetencija bei gebėjimas optimaliai paskirstyti išteklius veikiant išoriniams rinkos veiksniams atsispindi bendroje pajamų struktūroje.

17 pav. UAB „KROKUVA“ pajamų ir savikainos dinamika 2009-2015 m., EUR (sudaryta autorės)

Analizuojant 17 paveikslėlyje pateiktą UAB „KROKUVA“ pajamų ir savikainos dinamiką 2009–2015 m., galima pastebėti, jog 2009–2010 m. abu rodikliai palaipsniui augo, tačiau savikainos augimo tempas buvo spartesnis už pajamų. 2011 m. pajamos ir savikaina ženkliai šoktelėjo aukštyn ir padidėjo daugiau nei keturis kartus. Vis dėlto pajamų augimas buvo spartesnis, todėl galima spėti apie gaunamo pelno išaugimą įmonėje. 2012 m. abu rodikliai smuko žemyn ir akivaizdžiai sumažino buvusį skirtumą tarp jų. Šiam neigiamam rodiklių pokyčiui įtakos galėjo turėti sumažėjusių užsakymų skaičius ar

netinkamas verslo sprendimų priėmimas. Tačiau 2013–2015 m. situacija akivaizdžiai gerėjo, nes, kaip matome iš 16 paveikslėlio, abu rodikliai ženkliai augo, tačiau pajamos augo sparčiau nei savikaina. Šis nevienodas rodiklių augimas signalizuoja apie gerėjančius įmonės rezultatus arba sąnaudų persiskirstymą. Taigi galima teigti, jog įmonėje UAB „KROKUVA“ vykdoma veikla analizuojamu laikotarpiu judėjo teigiama linkme, kadangi spartus pajamų augimo tempas rodo didėjančias atliktų darbų apimtis, o tai atskleidžia, jog rinkoje augo paklausa šios įmonės teikiamoms paslaugoms.

18 pav. UAB „KROKUVA“ pelno dinamika 2009–2015 m., EUR (sudaryta autorės)

Analizuojant 18 paveikslėlyje pateiktą įmonės UAB „KROKUVA“ gaunamo pelno kitimą 2009–2015 m. galima teigti, jog bendrasis pelnas 2010 m. sumažėjo 5 proc., tačiau 2011 m. išaugo daugiau nei šešis kartus. Vis dėlto įmonė nesugebėjo sukontroliuoti tolimesnio bendrojo pelno augimo ir 2012 m. jis smuko 70 proc. Įmonės situacija tolimesniais laikotarpiais gerėjo, kadangi bendrasis pelnas per 2013–2015 m. išaugo maždaug dešimčia kartų. Tačiau labai svarbu įvertinti veiklos pelno ir grynojo pelno pokyčius, kurie atspindi galutinius įmonės vykdomos veiklos rezultatus. 2009–2010 m. rodikliai augo greičiau nei bendrasis įmonės pelnas ir skirtumas tarp jų 2010 m. buvo labai mažas. Tai byloja apie mažesnes įmonės veiklos sąnaudas, tačiau 2011 m. jos ženkliai padidėjo, kadangi bendrojo pelno augimas buvo akivaizdžiai spartesnis nei veiklos pelno ir grynojo pelno. 2012 m. įmonei buvo ypač nesėkmingi, kadangi rodikliai tapo neigiami ir ji patyrė nuostolių. Vis tik UAB „KROKUVA“ sugebėjo pagerinti nepasisekusių metų rezultatus, nes 2013–2015 m. veiklos pelnas ir grynasis pelnas padidėjo 2–3 kartus. Taigi galima daryti išvadą, jog UAB „KROKUVA“ 2012 m. susidūrė su sunkumais, kurie atnešė jai nuostolių, tačiau 2015 m. įmonei yra patys sėkmingiausi analizuojamu laikotarpiu, kadangi grynasis

pelnas išaugo net iki 197 766 EUR (daugiau nei tris kartus). Apibendrinant galima teigti, jog nors UAB „KROKUVA“ savo veiklą vykdo tik nuo 2007 m., tačiau jai puikiai sekasi išlikti konkurencinga rinkoje, didinti atliktų darbų apimtį bei gerinti veiklos rezultatus.

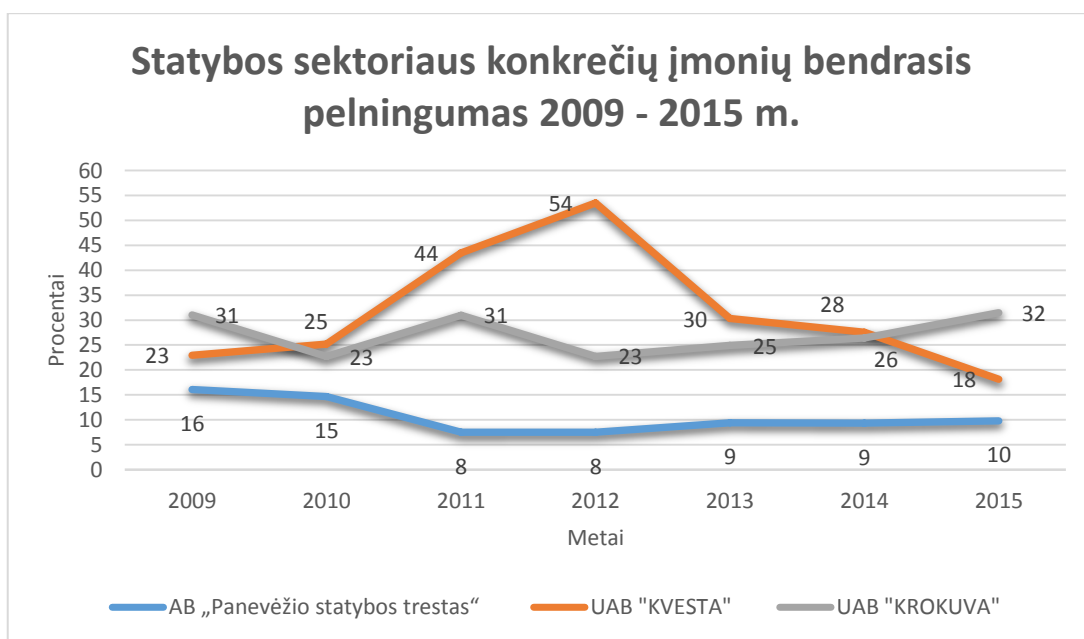
Taigi atlikus AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ vertikaliąsias ir horizontaliąsias finansines analizes galima daryti išvadą, jog visose įmonėse juntami buvusios ekonominės krizės pėdsakai, kadangi 2009 metai finansiniais aspektais yra vieni iš prasčiausių per visą analizuojamą laikotarpį. AB „Panevėžio statybos trestas“ ir UAB „KVESTA“ su finansinės būklės pablogėjimu susidūrė 2014 m., tuo tarpu UAB „KROKUVA“ – 2012 m. Iš to galima spręsti, jog analizuojamų statybos sektoriaus įmonių finansinei būklei didelės reikšmės turi ne tik išoriniai veiksniai, tačiau taip pat ir vidiniai, tokie kaip teikiamų paslaugų asortimentas, išteklių paskirstymas, darbuotojams keliami reikalavimai ar kt. Vis dėlto iš pateiktų duomenų galima teigti, jog 2015 m. visų įmonių veiklos rezultatai gerėjo, o tai signalizuoja apie augančią paklausą statyboms bei statybos sektoriaus įmonių teikiamų paslaugų pasiūlos augimą. Nors iš įmonių vertikaliosios ir horizontaliosios analizių galima formuoti išvadas, jog įmonės veikė ekonomiškai gyvybingai, tačiau, siekiant tikslesnių rezultatų ir remiantis trečioje dalyje pateikta metodika, sekančiame poskyryje bus atliekama santykinų finansinių rodiklių analizė.

4.2. Statybos sektoriaus įmonių santykiniai finansiniai rodikliai

Vertikaliąją ir horizontaliąją finansinės analizės rodo, jog pasirinktos statybos sektoriaus įmonės veikia ekonomiškai gyvybingai. Tačiau siekdami aiškesnių ir detalesnių rezultatų šiame poskyryje atliksime finansinių santykinų rodiklių analizę ir remdamiesi gautais rezultatais įvertinsime pasirinktų statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą.

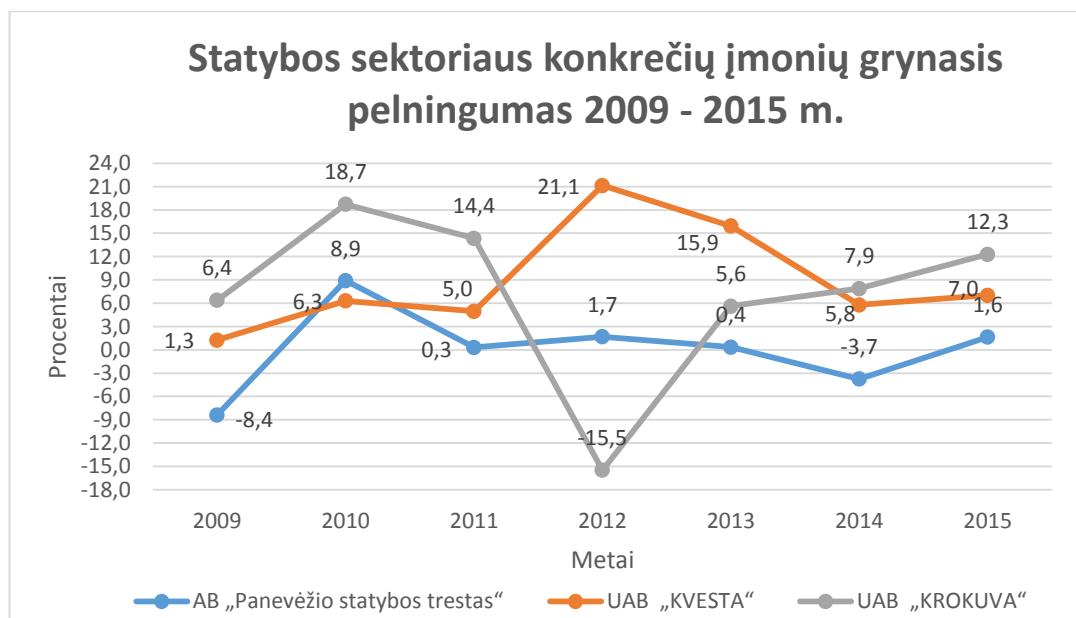
4.2.1. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių pelningumo rodikliai

Pelningumo rodikliai kiekvienam pramonės sektoriui yra vieni svarbiausių, kadangi parodo, kiek vienas pardavimų euras geba uždirbti pelno. Kita vertus, jie iliustruoja ekonominio gyvybingumo stiprumą įmonėje, nes galutiniai rezultatai atskleidžia jos ateities reinvestavimo galimybes. Tolimesnėje analizėje atliekama AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ pelningumo rodiklių analizė.

19 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių bendrasis pelningumas 2009-2015 m., proc. (sudaryta autorės)

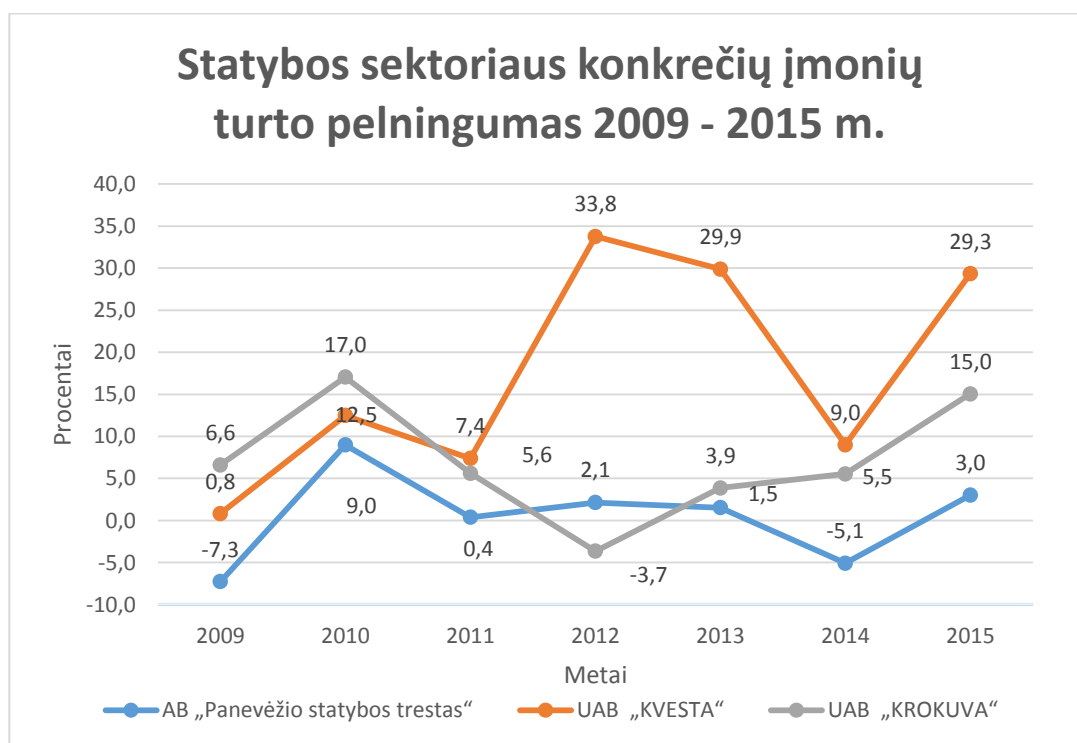
Analizuojant statybos sektoriaus įmonių AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ pelningumo rodiklius 2009–2015 m. galima teigti, jog nors įmonės vykdė tą pačią veiklą, tačiau rodiklio reikšmės visose įmonėse labai skirtingos (žr. 19 pav.). Kaip bebūtų keista, nors AB „Panevėžio statybos trestas“ generuoja ženkliai didesnius pinigų srautus negu kitos analizuojamos įmonės, tačiau jos pelningumo rodikliai yra žemiausi. Remiantis 19 paveikslėlyje pateiktu AB „Panevėžio statybos trestas“ bendrojo pelningumo rodikliu, galima teigti, jog 2009–2011 m. jis sumažėjo per 8 proc. ir ekonominio gyvybingumo vertinimo skalėje iš gero pasislinko į patenkinimą. Tuo tarpu 2012–2015 m. įmonė iš lėto gerino bendrojo pelningumo rodiklį, tačiau vis dėlto išliko toje pačioje ekonominio gyvybingumo skalėje. Iš to galima spręsti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ 2009–2010 m. buvo ekonomiškai gyvybingesnė nei likusiu analizuojamu laikotarpiu. UAB „KVESTA“ bendrojo pelningumo reikšmė analizuojamu laikotarpiu viena iš geriausių, lyginant su kitomis įmonėmis (žr. 19 pav.). 2009–2010 m. įmonės bendrojo pelningumo rodiklis padidėjo nuo 23 proc. iki 25 proc. ir ekonominio gyvybingumo atžvilgiu buvo vertinamas gerai. Tačiau 2011–2012 m. įmonės bendrasis pelningumas išaugo beveik perpus ir pasiekė aukščiausią ekonominio gyvybingumo vertinimo skalę. Visgi 2013–2015 m. rodiklis įmonėje krito žemyn, tačiau ekonominio gyvybingumo vertinimas išliko geras. UAB „KROKUVA“ bendrasis pelningumas ekonominio gyvybingumo skalėje visu analizuojamu laikotarpiu svyravo tarp 23–32 proc., todėl buvo vertinamas gerai. Vis dėlto įmonė UAB „KROKUVA“ visu analizuojamu laikotarpiu išlaikė rodiklį stabilų ir neleido ženkliai sumažėti.

20 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių grynasis pelningumas 2009–2015 m., proc. (sudaryta autorės)

Grynasis pelningumas yra tikslesnis ekonominio gyvybingumo vertinimo rodiklis, kadangi atskleidžia įmonėje gaunamo galutinio pelno santykį su generuojamomis pajamomis. Kaip matyti iš 20 paveikslėlio, AB „Panevėžio statybos trestas“ 2009 m. grynasis pelningumas buvo neigiamas ir ekonominis gyvybingumas įmonėje buvo pakankamai silpnas, tačiau 2010 m. situacija pagerėjo ir rodiklis išaugo iki patenkinamos reikšmės. Vis dėlto 2011–2013 m. rodiklis buvo gana žemas ir ekonominio gyvybingumo aspektu vertinamas nepatenkinamai, o 2014 m. netgi blogai. Nors 2015 AB „Panevėžio statybos trestas“ sugebėjo pagerinti grynojo pelningumo rodiklį, tačiau jis padidėjo tik iki 1,6 proc. Todėl galima teigti, jog nors įmonė yra viena didžiausių Lietuvoje, tačiau grynojo pelningumo rodiklis atskleidžia, jog ekonominis gyvybingumas analizuojamu laikotarpiu vertinamas pakankamai silpnai, kadangi nei vieną periodą nepateko į vertinimo skalėje esantį intervalą „Geras“. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ 2009–2011 m. grynasis pelningumas stabiliai augo, o 2012 m. padidėjo nuo 5 proc. iki 21,1 proc. ir ekonominio gyvybingumo aspektu perėjo iš patenkinamo intervalo į gerą. Situacija 2013–2014 m. keitėsi, kadangi rodiklis smuko beveik iki 2011 m. lygio ir vos perlipa patenkinamo ekonominio gyvybingumo ribą. Nors 2015 m. rodiklis gerėjo, tačiau pokyčiai nebuvo ryškūs. UAB „KROKUVA“ grynasis pelningumas 2009–2010 m. išaugo vos ne tris kartus ir ekonominio gyvybingumo vertinimo skalėje pasikeitė iš patenkinamo į gerą. 2011 m. rodiklis krito žemyn nuo 18,7 proc. iki 14,4 proc., o 2012 m. tapo neigiamu. Iš to galima spręsti, jog įmonės ekonominis gyvybingumas dar labiau susilpnėjo ir tapo silpnas. 2013 m. UAB „KROKUVA“ grynasis pelningumas pagerėjo net per 21,1 proc. ir bendroje ekonominio gyvybingumo skalėje buvo vertinamas patenkinamai. Likusiu laikotarpiu rodiklis įmonėje gerėjo, tačiau ne taip ženkliai, jog būtų galima spręsti apie verslo vieneto ekonominio gyvybingumo

pokyčius. Taigi išanalizavus grynojo pelningumo rodiklį galima teigti, jog visos pasirinktos statybos sektoriaus įmonės veikė ekonomiškai gyvybingai, tačiau UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ įmonėse buvo pasiektas stipresnis ekonominis gyvybingumas nei AB „Panevėžio statybos trestas“.

21 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių turto pelningumas 2009–2015 m., proc. (sudaryta autorės)

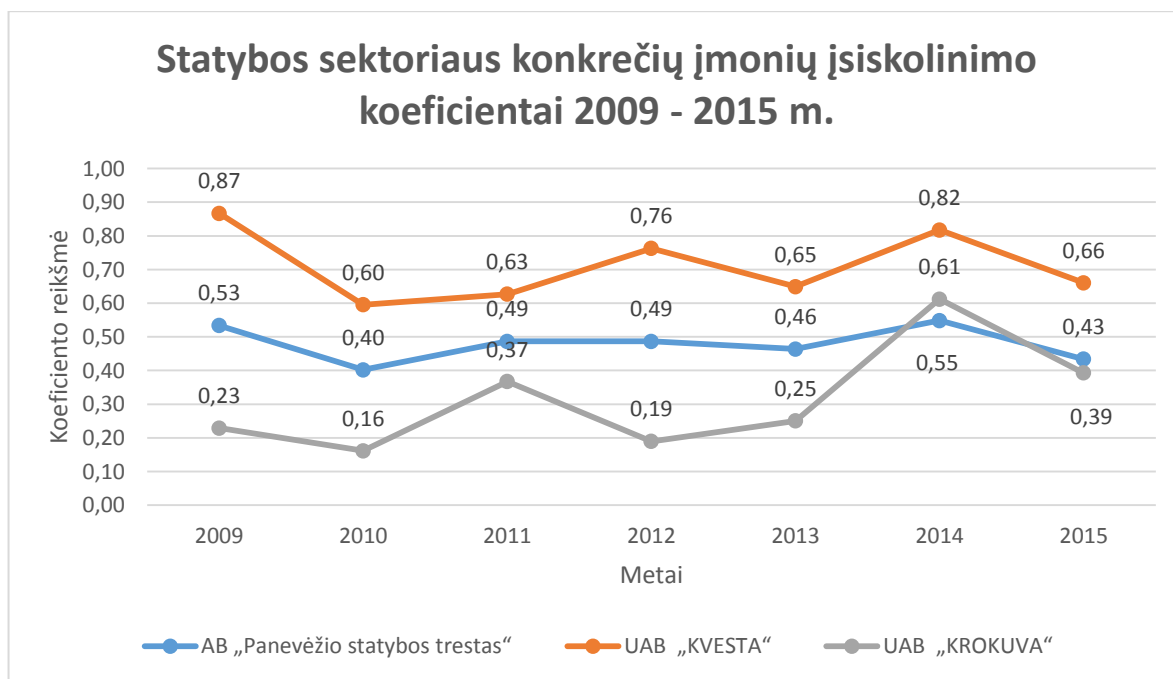
Turto pelningumo rodikliai taip pat turi reikšmės statybos sektoriaus įmonių ekonominiam gyvybingumui, kadangi parodo verslo vieneto ilgalaikio ir trumpalaikio turto išnaudojimo lygį, t.y., kiek vienam turto vienetui tenka uždirbamų įmonės pajamų. Analizuojant 21 paveikslėlyje pateiktus duomenimis galima teigti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ turto pelningumas 2009 m. buvo neigiamas, tačiau 2010 m. padidėjo iki 9 proc. ir tapo patenkinamas. Vis dėlto 2011 m. rodiklis ženkliai smuko žemyn ir iki 2013 m. buvo vertinamas nepatenkinamai. Situacija 2014 m. tik pablogėjo, kadangi rodiklis tapo neigiamas ir, nors 2015 m. pastebimas jo pagerėjimas, ekonominio gyvybingumo vertinimo skalėje liko nepatenkinamas. Nagrinėjant UAB „KVESTA“ turto pelningumo rodiklį, galima teigti, jog situacija buvo ženkliai geresnė nei kitose įmonėse. Ypač ženklius pokyčiai įvyko 2012–2013 m., kuomet rodiklio reikšmė svyravo apie 30 proc., o tai rodo stiprų ekonominį gyvybingumą įmonėje. Ir nors rodiklis 2014 m. krito per 20 proc., tačiau 2015 m. grįžo į 2013 m. lygį ir vėl tapo labai gerai vertinamas. Viena iš priežasčių, lėmusių aukštą turto pelningumo rodiklį įmonėje, galėtų būti ta, jog ji savo veiklą vysto apie 15 m., todėl turimos mašinos ir įrenginiai buvo tinkami naudoti ir dar nebuvo būtina juos atnaujinti. Dėl to ilgalaikio turto vertė mažėjo dėl nusidėvėjimo sąnaudų. UAB „KROKUVA“ 2010 m. turto pelningumas

padidėjo per 11 proc., kadangi įmonė neretai pasinaudodavo trečiųjų šalių teikiamomis paslaugomis. Vadinasi, ilgalaikio turto poreikis įmonėje buvo padengiamas nuomojama įranga bei mechanizmais arba pasinaudojant subrangovų teikiamomis paslaugomis. Vis dėlto 2011–2012 m. rodiklio reikšmė sparčiai krito žemyn ir netgi tapo neigiama. 2011 m. rodiklio reikšmės mažėjimui įtakos galėjo turėti ilgalaikio turto vertės išaugimas nuo 61 841 EUR iki 491 294 EUR. Tuo tarpu 2012 m. ilgalaikis turtas dėl nusidėvėjimo sąnaudų mažėjo, tačiau daugiau nei du kartus žemyn krito pardavimų pajamos, todėl rodiklis krito žemyn iki neigiamos reikšmės. Turto pelningumas 2013–2015 m. stabiliai didėjo dėl spartaus pajamų augimo įmonėje, o tai reiškia, jog turtas įmonėje buvo išnaudojamas vis produktyviau ir 2015 m. ekonominio gyvybingumo skalėje buvo vertinamas gerai. Todėl galima daryti išvadą, jog UAB „KROKUVA“, nors ir yra jauniausia iš visų įmonių, tačiau pakankamai gerai tvarkosi su turimu turtu bei pilnavertiškai jį išnaudoja. Neatmetama ir dirbtinio rodiklio augimo galimybė, atsiradusi dėl pasinaudojimo nuomos ir subrangos paslaugomis. Vis dėlto galima teigti, jog 2009–2015 m. įmonė veikė gyvybingai, o 2010 m. ir 2015 m. joje vyravo netgi stiprus ekonominis gyvybingumas.

Atlikus AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ pelningumo rodiklių analizę, galima daryti išvadas, jog jaunesnės įmonės yra labiau ekonomiškai gyvybingesnės, nes rodikliai UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ yra kur kas geresni nei statybos sektoriaus rinkoje esančioje senbuovėje AB „Panevėžio statybos trestas“. Todėl akivaizdu, jog aukštą ekonominį gyvybingumą turinčios įmonės nebūtinai turi generuoti dideles pardavimų apimtis bei turėti ilgą veiklos patirtį, kadangi, kaip rodo pelningumo rodiklių rezultatai, mažesnės įmonės gali būti ženkliai imlesnės naujovėms, siūlyti rinkai platesnį spektrą paslaugų, įdėti daugiau pastangų besiskverbiant į rinką ir todėl veikti ekonomiškai gyvybingiau. Vis dėlto iš atliktos analizės galime spręsti, jog visos įmonės po užklupusios ekonominės krizės patyrė vienokių ar kitokių nuostolių, kadangi 2009 m. visų įmonių pelningumo rodikliai yra vieni prastesnių per visą analizuojamą laikotarpį, o ekonominis gyvybingumas buvo vertinamas kaip pakankamai silpnas. Tačiau taip pat visose įmonėse 2015 m. išvelgiamas pelningumo rodiklių augimas, o tai signalizuoja apie gerėjančią situaciją statybos rinkoje.

4.2.2. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių mokumo rodikliai

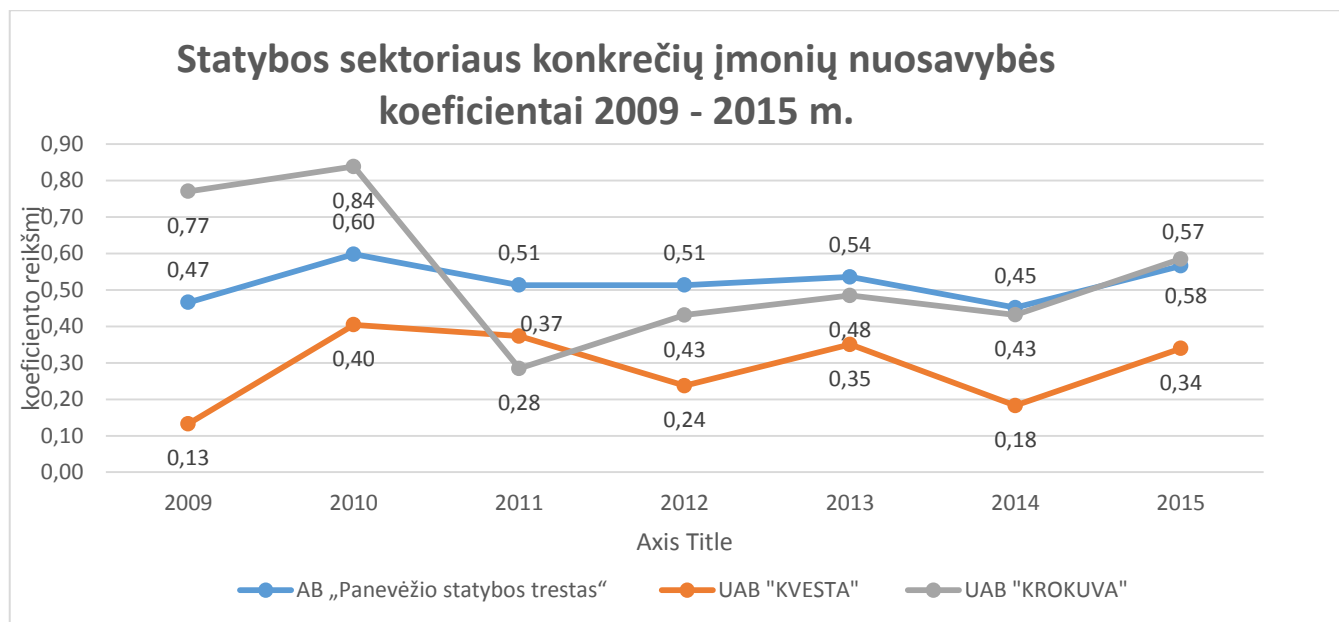
Nors UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ pasiekė geresnių ekonominio gyvybingumo stiprumo rezultatų negu AB „Panevėžio statybos trestas“, tačiau taip pat buvo ir mažiau stabilesnės. Todėl svarbu išanalizuoti mokumo rodiklius, kurie atskleidžia įmonės gebėjimą grąžinti turimus įsipareigojimus. Siekdami įvertinti AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ gebėjimą grąžinti skolas, išanalizuosime įmonių mokumo rodiklius detaliau.

22 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių įsiskolinimo koeficientai 2009–2015 m. (sudaryta autorės)

Statybos sektoriaus konkrečių įmonių įsiskolinimo koeficientas atspindi, kokia dalis turto yra įsigyta už skolintas lėšas, todėl leidžia įvertinti investavimo riziką. Iš 22 paveikslėlio matyti, jog statybos rinkoje esančios senbuvės AB „Panevėžio statybos trestas“ įsiskolinimo koeficientas visu analizuojamu laikotarpiu svyravo ribose tarp 0,3–0,5, todėl galima teigti, jog įmonėje ekonominis gyvybingumas šiuo aspektu buvo stiprus. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ įsiskolinimo koeficientas parodo, jog įmonėje 2009–2015 m. buvo pakankamai aukšta investavimo rizika, kadangi daugiau nei pusė turimo turto buvo įsigyta už skolintas lėšas. Tai signalizuoja apie silpnėjantį įmonės ekonominį gyvybingumą dėl mažesnio mokumo lygio. Jauniausioje statybos rinkos dalyvėje UAB „KROKUVA“ įsiskolinimo koeficientas buvo vienas mažiausių lyginant su kitomis įmonėmis. Tačiau vertėtų atsižvelgti į tai, jog įmonė analizuojamo laikotarpio pradžioje buvo linkusi į nuomos ir subrangos paslaugas, o tai mažina jos turto vertę. Vis dėlto nors 2014 m. rodiklio reikšmė įmonėje buvo peržengusi rekomenduojamas ribas, tačiau 2015 m. ji sugebėjo susitvarkyti su turimais įsipareigojimais ir ženkliai sumažinti įsiskolinimo koeficientą. *Taigi geriausia situacija įsiskolinimo koeficiento atžvilgiu buvo įmonėje UAB „KROKUVA“, tačiau atsižvelgiant į jos veiklos specifiką ir detales galima suabejoti dėl rodiklio realumo. AB „Panevėžio statybos trestas“ įsiskolinimo koeficiento svyravimai buvo stabiliausi lyginant su kitomis įmonėmis, o tai atskleidžia ne tik tai, jog didesnė dalis turimo turto finansuojama nuosavomis lėšomis, tačiau taip pat signalizuoja apie įmonės stabilumą finansiniais klausimais bei stipresnį ekonominį gyvybingumą. Tuo tarpu UAB „KROKUVA“ situacija turto finansavimo klausimais yra blogiausia iš visų įmonių, kadangi*

rodiklio reikšmė visu analizuojamu laikotarpiu buvo didesnė už rekomenduotinas ribas, o tai rodo aukštą įsiskolinimo lygį bei silpną ekonominį gyvybingumą šiuo aspektu.

23 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių nuosavybės koeficientai 2009–2015 m. (sudaryta autorės)

Nuosavybės koeficientas, priešingai nei įsiskolinimo koeficientas, parodo nuosavų lėšų indėlį įmonėje. Analizuojant 23 paveikslėlyje pateiktus duomenis, galima teigti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ nuosavybės koeficientas analizuojamu laikotarpiu svyravo apie 0,5–0,6, todėl galima teigti, jog įmonės nepriklausomumo laipsnis yra pakankamai aukštas ir stabilus. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ nuosavybės koeficientas buvo bene žemiausias iš visų įmonių. Tai rodo, jog kompanijoje dominuoja išoriniai finansavimo šaltiniai ir įmonė yra priklausoma nuo jų. UAB „KROKUVA“ įmonėje pastebėtini didžiausi rodiklio pokyčiai, kadangi nors 2009–2010 m. nuosavybės koeficientas buvo labai aukštas, tačiau 2011 ženkliai smuko žemyn ir, nors likusiu laikotarpiu situacija gerėjo, 2009–2010 m. lygis nebuvo pasiektas. Todėl galime patvirtinti įsiskolinimo koeficiento analizėje priimtas išvadas, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ analizuojamu laikotarpiu buvo stabiliausia ir ekonomiškai gyvybingiausia iš visų pasirinktų įmonių. Tuo tarpu UAB „KROKUVA“ situacija kito labai įvairiai, kadangi koeficientas tai mažėjo, tai didėjo, o tai rodo stabilumo nebuvimą bei ekonominio gyvybingumo nepastovumą. UAB „KVESTA“ situacija buvo blogiausia dėl žemo nuosavų lėšų lygio egzistavimo įmonės finansinėje struktūroje, todėl ekonominis gyvybingumas šiuo aspektu yra pakankamai žemas.

10 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių finansinis svetas 2009–2015 m. (sudaryta autorės)

Statybos sektoriaus konkrečių įmonių finansinis svetas 2009-2015 m.							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
AB „Panevėžio statybos trestas“	1,15	0,67	0,95	0,95	0,87	1,22	0,77
UAB „KVESTA“	6,52	1,47	1,68	3,21	1,85	4,48	1,95
UAB „KROKUVA“	0,30	0,19	1,29	0,44	0,52	1,97	0,67

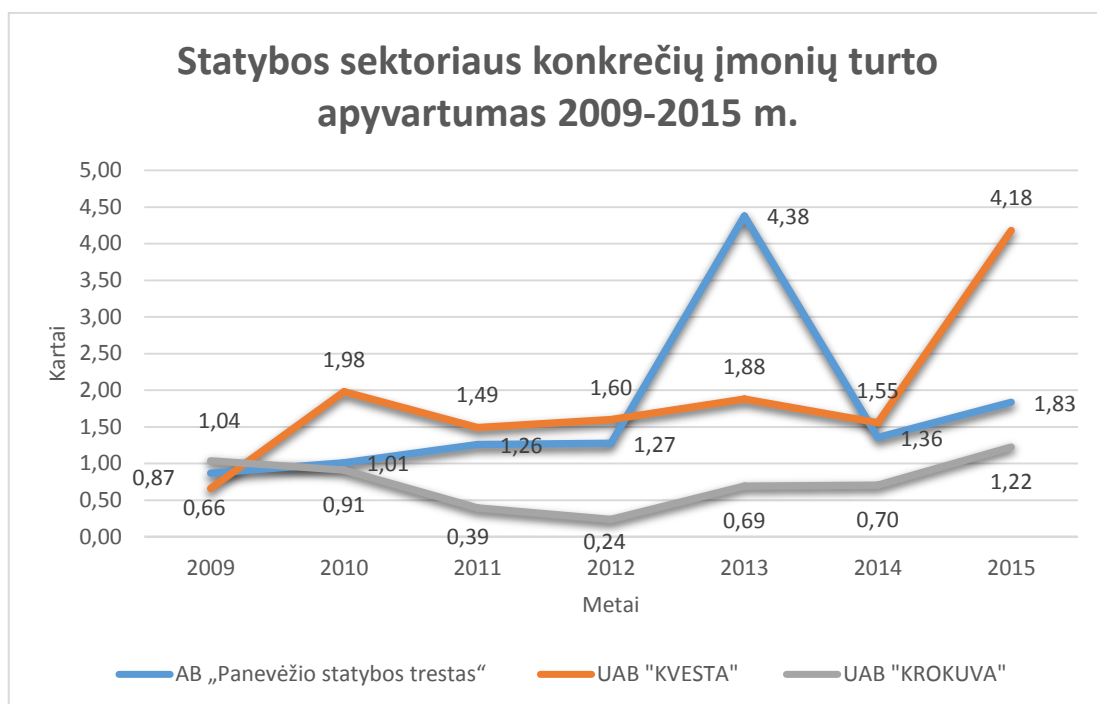
Analizuojant pasirinktų statybos sektoriaus įmonių 10 lentelėje pateiktas finansinio sveto reikšmes, galima teigti, jog geriausias rodiklis AB „Panevėžio statybos trestas“. Kompanijos rodiklio reikšmės nuokrypiai nuo 1 buvo labai neženklūs, todėl galima teigti, jog įmonėje finansinis svetas yra subalansuotas, kadangi išorinis ir vidinis finansavimas pasidaliję maždaug perpus. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ rizikos laipsnis analizuojamu laikotarpiu buvo labai aukštas, kadangi įsipareigojimų dalis buvo ženkliai didesnė už nuosavas lėšas. Nors išoriniai finansavimo šaltiniai suteikia įmonei daugiau galimybių plėsti savo veiklą, tačiau pernelyg didelis jų egzistavimas signalizuoja apie aukštą riziką ir nemokumo egzistavimą. UAB „KROKUVA“ finansinio sveto reikšmė 2009–2010 m. sumažėjo nuo 0,30 iki 0,19, o tai rodo nuosavų lėšų dominavimą įmonės finansuose. Nors nuosavos lėšos mažina įmonės rizikos laipsnį, tačiau taip pat stabdo ir veiklos plėtrą. 2011 m. UAB „KROKUVA“ finansinis svetas perkopė per 1, vadinasi, įmonė, investuodama į kapitalą, pasinaudojo išorinėmis finansavimo priemonėmis. 2012–2013 m. įmonėje finansinis svetas svyravo apie 0,5 ir įsiskolinimai pastebimai sumažėjo, tačiau 2014 m. pastebimas ženklus rodiklio išaugimas, kuris 2015 m. smuko iki 0,67. Iš to galima spėti, jog UAB „KROKUVA“ buvo linkusi investicijas finansuoti pati, tačiau siekdama plėsti savo veiklą ir įsigydama daugiau turto neatmetė ir išorinio finansavimo galimybes. Todėl galima teigti, jog 2009–2015 m. UAB „KROKUVA“ ekonominis gyvybingumas buvo geresnis nei UAB „KVESTA“, tačiau prastesnis nei AB „Panevėžio statybos trestas“.

Taigi mokumo rodikliai leidžia įžvelgti pelningumo ir mokumo rodiklių priklausomybes. Pasirinktų statybos sektoriaus įmonių atveju galima formuoti išvadą, jog aukšti pelningumo rodikliai ir ženklus jų dažnas kitimas gali rodyti aukštą finansinę įmonės riziką. Kaip rodo atlikta pelningumo ir mokumo rodiklių analizė pasirinktose statybos sektoriaus įmonėse, nors AB „Panevėžio statybos trestas“ ir nepasižymi stipriu gyvybingumu pelningumo rodiklių, kurie analizuojamu laikotarpiu kito labai minimaliai, atžvilgiu, tačiau mokumo rodikliai atskleidžia, jog ši įmonė yra kur kas saugesnė ir stabilesnė nei kitos analizuojamos įmonės. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ pelningumo rodikliai signalizuoja apie ypač stiprų ekonominio gyvybingumo egzistavimą, tačiau mokumo rodikliai parodo, jog rizikos lygis šioje įmonėje yra ypatingai aukštas ir šiuo atžvilgiu ji yra labai silpnai ekonomiškai gyvybinga. Iš to galima spręsti, jog UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“, siekdamas įsitvirtinti rinkoje, nors ir labiau stengiasi

investuoti į savo veiklą ir užimti kuo didesnę rinkos dalį, tačiau taip pat yra ir kur kas rizikingesnės finansiniu aspektu.

4.2.2. Pasirinktų statybos sektoriaus įmonių veiklos efektyvumo rodikliai

Statybos sektoriaus veiklos efektyvumo rodikliai atskleidžia, kaip efektyviai įmonės išnaudoja savo turimą turtą. Todėl šiame poskyryje išnagrinėsime AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ turto apyvartumo rodiklius ir, remdamiesi gautais rezultatais, įvertinsime šių įmonių ekonominį gyvybingumą.

24 pav. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių turto apyvartumo rodikliai 2009-2015 m. (sudaryta autorės)

Iš 24 paveikslėlyje pateiktų duomenų matyti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ turto apyvartumas 2009–2015 svyravo apie vieną ir ekonominio gyvybingumo vertinimo skalėje buvo geras. Ženklesni pokyčiai įvyko 2013 m., kadangi įmonėje išaugo gaunamos pajamos dėl stambių projektų užbaigimo ir rodiklis stipriai pagerėjo. UAB „KVESTA“ turto apyvartumas 2009–2014 m. buvo neženkliai didesnis už AB „Panevėžio statybos trestas“, o ryškesni pokyčiai pastebimi tik 2015 m., kuomet pajamų augimo tempas buvo ženkliai spartesnis nei turimo turto, ir įmonė ekonominio gyvybingumo skalėje buvo vertinama labai gerai. Tuo tarpu UAB „KROKUVA“ ekonominis gyvybingumas turto apyvartumo atžvilgiu 2009-2014 m. buvo vertinamas nepatenkinamai, kadangi rodiklio reikšmė neperžengė vieneto. Nors 2015 m. situacija pagerėjo ir turto apyvartumas pasiekė 1,22, tačiau lyginant su kitomis įmonėmis ekonominis gyvybingumas buvo silpniausias. Vis dėlto kad ir kokių ryškesnių pokyčių įmonėse įvyko per

analizuojamą laikotarpį, tačiau apibendrinus gautus duomenis galima daryti išvadą, jog statybos sektoriaus įmonių apyvartumas yra lėtesnis nei kituose pramonės sektoriuose, o neretai netgi nesiekia vieneto, kadangi projektų realizavimo greitis yra ilgesnis lyginant su kitose įmonėse vykstančiais procesais

11 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių ilgalaikio turto apyvartumas 2009–2015 m. (sudaryta autorės)

Įmonė/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Statybos sektoriaus konkrečių įmonių ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai							
AB „Panevėžio statybos trestas“	4,59	5,12	7,19	7,32	21,27	7,42	15,02
UAB „KVESTA“	4,21	7,24	12,65	4,77	2,99	8,94	100,39
UAB „KROKUVA“	1,69	1,88	0,63	0,37	1,49	0,91	2,62

Ilgalaikio turto apyvartumas atskleidžia, kaip greitai statybos sektoriaus įmonių ilgalaikis turtas padaro pilną apyvartą, lyginant jį su pardavimais. Iš 11 lentelėje pateiktų duomenų galima teigti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ ilgalaikio turto apyvartumas ekonominio gyvybingumo atžvilgiu visu analizuojamu laikotarpiu buvo vertinamas labai gerai, kadangi buvo didesnis už 1,5 karto. Ypač dideli ilgalaikio turto apyvartumo augimo tempai įžvelgiami 2013 m., kadangi šiuo laikotarpiu įmonės pajamos buvo didžiausios per visą analizuojamą laikotarpį dėl įgyvendintų trijų stambių projektų (žr. 11 pav.). UAB „KVESTA“ analizuojamu laikotarpiu ilgalaikio turto apyvartumas taip pat buvo aukštas, tačiau 2015 m. įmonė pradėjo ruošti savo veiklos apimčių sumažinimui, todėl išpardavė nemažą dalį turimo ilgalaikio turto. Dėl ypač ženklaus ilgalaikio turto sumažėjimo rodiklio reikšmė išaugo ir tapo nereali interpretavimo atžvilgiu. UAB „KROKUVA“ 2009–2010 m. ilgalaikio turto apyvartumas nors ir pateko į geriausias ekonominio gyvybingumo vertinimo ribas, tačiau galima abejoti dėl rodiklio tikrumo. Šiuo laikotarpiu įmonė buvo pakankamai jauna ir vietoje investavimo į ilgalaikį turtą neretai pasirinkdavo subrangos ir mechanizmų nuomos teikiamas paslaugas. 2011–2012 m. ilgalaikio turto apyvartumas sumažėjo dėl įmonės vadovų sprendimų investuoti į ilgalaikį turtą ir jo vertės ženklų padidėjimą, todėl rodiklis ekonominio gyvybingumo atžvilgiu buvo vertinamas nepatenkinamai. Nors rodiklis 2013 m. pagerėjo, tačiau 2014 m. vėl smuko žemyn dėl ženklaus pardavimo pajamų įmonėje sumažėjimo. Vis dėlto 2015 m. įmonė sugebėjo sukontroliuoti ilgalaikio turto apyvartumą ir jį naudojo žymiai efektyviau, kadangi apyvartumas buvo didesnis už 1,5 bei ekonominio gyvybingumo atžvilgiu vertinamas labai gerai. *Taigi apibendrinant galima teigti, jog 2009–2011 m. efektyviausiai ilgalaikis turtas buvo išnaudojamas AB „Panevėžio statybos trestas“ ir UAB „KVESTA“ . Vis dėlto situacija 2012–2015 m. pasikeitė dėl AB „Panevėžio statybos trestas“ ilgalaikio apyvartumo ženklaus pagerėjimo, todėl galima teigti, jog minėtuoju laikotarpiu ji ekonominiame gyvybingume perėmė dominantės poziciją. Tuo tarpu mažesni rodiklio svyravimai pastebimi UAB „KROKUVA“, todėl galima teigti, jog nors įmonės ilgalaikis turtas*

buvo išnaudojamas mažiausiai efektyviai lyginant su kitomis pasirinktomis statybos sektoriaus įmonėmis, tačiau ekonominis gyvybingumas joje nebuvo silpnas.

12 lentelė. Statybos sektoriaus konkrečių įmonių atsargų apyvartumas 2009–2015 m. (sudaryta autorės)

Įmonė/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Konkrečių statybos sektoriaus įmonių atsargų apyvartumo rodikliai							
AB „Panevėžio statybos trestas“	3,43	5,28	5,71	5,07	21,93	6,56	13,29
UAB „KVESTA“	1,43	9,46	4,97	9,82	14,81	3,31	116,38
UAB "KROKUVA"	8,54	99,79	3,72	50,70	6,07	12,84	5,25

Išanalizavus 12 paveikslėlyje pateiktus duomenis galima teigti, jog AB „Panevėžio statybos trestas“ atsargų apyvartumas per metus 2009 m. sudarė tik 3 kartus, tačiau 2010–2012 m. situacija gerėjo ir 2013 m. dėl stambių projektų įgyvendinimo bei gaunamų didesnių pajamų, rodiklis, lyginant su kitais metais, padidėjo iki 22 kartų. Nors 2014 m. atsargų apyvartumas sumažėjo iki 6 kartų, tačiau 2015 m. vėl padidėjo iki 13 kartų. Galima teigti, jog ekonominis gyvybingumas atsargų apyvartumo atžvilgiu AB „Panevėžio statybos trestas“ buvo geriausias 2013 m. ir 2015 m. Tuo tarpu UAB „KVESTA“ atsargų apyvartumas analizuojamu laikotarpiu svyravo labai įvairiai. Didžiausias atsargų apyvartumas, o tuo pačiu ir stipresnis ekonominis gyvybingumas, išvelgiamas 2013 m., kadangi atsargų vertė ženkliai sumažėjo. 2015 m. atsargų apyvartumo išaugimą vertėtų ignoruoti dėl likvidavimo planavimo. Išanalizavus UAB „KROKUVA“ atsargų apyvartumo rodiklius, galima formuoti išvadas apie įmonės sprendimus, susijusius su subrangovų teikiamų paslaugų pasinaudojimu. Tai ypač atsispindi įmonės finansinėse ataskaitose, kadangi atsargų vertė kinta labai įvairiai, neatsižvelgiant į pajamų augimo tendenciją. Todėl vertinti šią įmonę ekonominio gyvybingumo atžvilgiu labai sudėtinga. Taigi galime teigti, jog atsargų apyvartumas visose įmonėse yra labai skirtingas ir priklauso nuo daugelio veiksnių, tačiau vis dėlto statybos sektoriaus įmonėse atsargų apyvartumo rodikliai yra žemesni nei kituose sektoriuose, kadangi atsargos dėl esamų klimato sąlygų bei kitų priežasčių, būtinų statybos procesų įvykdymui, yra realizuojamos pakankamai lėtai.

Išanalizavus turto apyvartumo rodiklius pasirinktose statybos sektoriaus įmonėse, galima daryti išvadą, jog apyvartumas šiame sektoriuje yra pakankamai žemas dėl veiklos specifikos, klimato sąlygų ir kitų aplinkybių. Vis dėlto įmonių veiklos efektyvumo rodiklių analizė rodo, jog realiausią situaciją atspindi AB „Panevėžio statybos trestas“ rodikliai, kadangi UAB „KVESTA“ 2015 m. ruošėsi likvidavimo procesams, o UAB „KROKUVA“ linkusi pasinaudoti trečiųjų asmenų teikiamomis paslaugomis. Todėl ekonominis gyvybingumas AB „Panevėžio statybos trestas“ nors ir nebuvo stipriausias lyginant su kitomis įmonėmis, tačiau išvelgiamos mažiausios kitimo tendencijos.

Atlikus AB „Panevėžio statybos trestas“, UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“ ekonominę analizę, galima daryti išvadą, jog vertikaliosios ir horizontaliosios įmonių finansinės analizės atskleidė pasaulinės ekonominės krizės įtaką statybos sektoriui 2009 m., kadangi visų įmonių veiklos rezultatai buvo pakankamai prasti, o ekonominis gyvybingumas žemas. Ir nors analizuojamu laikotarpiu visos įmonės susidūrė su sunkumais ir ne visuomet veikė pelningai, tačiau nepasidavė buvusiai recesijoje ir sugebėjo pagerinti veiklos rezultatus bei veikė ekonomiškai gyvybingai. Atlikta santykinų rodiklių analizė detalizavo gautus rezultatus, kadangi atkleidė, jog rinkos senbuvė AB „Panevėžio statybos trestas“, nors yra finansiškai stabili įmonė ir turimą turtą išnaudoja efektyviai, pelningumo rodiklių atžvilgiu yra mažiau ekonomiškai gyvybingesnė nei UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“. Todėl galima daryti išvadą, jog nors pelningumo rodikliai yra vieni iš svarbiausių ekonominio gyvybingumo atžvilgiu, tačiau tikslingiau juos lyginti su panašios patirties įmonėmis, kadangi rinkos naujokės yra imlesnės pokyčiams bei linkusios prisiimti didesnę riziką. Apibendrinant galima teigti, jog norint tinkamai įvertinti verslo vieneto ekonominį gyvybingumą reikalingas išsamus ir įvairiapusis tyrimas, kadangi svarbu atsižvelgti į veiklos specifiką, šalyje dominuojančias aplinkas, vadovų kompetenciją, užimamą rinkos dalį, teikiamų paslaugų spektrą ir kitas aplinkybes. Tačiau daugumą minėtųjų aplinkybių leidžia identifikuoti ekonominė analizė, kuri atskleidžia įmonės veiklos rezultatus bei leidžia įvertinti įmonių ekonominio gyvybingumo išsivystymo lygį.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Išanalizavus statybos sektoriaus įmonių ekonominės veiklos rodiklius kokybiniu ir kiekybiniu aspektu galima daryti išvadą, kad ekonominė, teisinė, politinė ir geografinė aplinkos yra palankios sektoriaus plėtrai. Didelę įtaką statybos sektoriui šalyje turi palankios Europos Sąjungos struktūrinių fondų paskirstymo strategijos, turimos žaliavos bei teigiamai vertinamos šalies klimato sąlygos. Tačiau ir statybos sektoriaus įmonių vaidmuo svarbus Lietuvai, kadangi naujų darbo vietų kūrimas ir aukštas darbo užmokestis šiame sektoriuje gerina žmonių gyvenimo kokybę, mažina nedarbo lygį bei skatina ekonomikos augimą. Išanalizavus statybos sektoriaus įmonių ekonominį gyvybingumą šalies makroekonominių rodiklių kontekste galima teigti, jog 2008 m. buvo sukurta daugiausiai darbo vietų ir mokami didžiausi atlyginimai per 2006-2015 m. Tuo tarpu 2009 m. statyba buvo recesijoje, kadangi vos ne du kartus sumažėjo dirbančiųjų skaičius sektoriuje, o darbo užmokestis krito beveik per pus.

2. Ekonominio gyvybingumo bei jo vertinimo koncepcija Lietuvos bei užsienio mokslininkų yra pakankamai plačiai išdiskutuota. Tačiau statybos sektoriaus įmonių realaus ekonominio gyvybingumo vertinimo problema nėra plačiai ištyrinėta. Daugelis mokslininkų sutinka, jog ekonominį gyvybingumą galima traktuoti kaip verslo vieneto gebėjimą išgyventi ir vystytis. Autoriai akcentuoja, jog ekonominio gyvybingumo samprata nėra pilnai išbaigta, todėl sunku surasti visapusišką jos apibūdinimą. Nevienodas verslo subjekto ekonominio gyvybingumo koncepcijos naudojimas turi reikmės skirtingų tikslų išskėlimui ekonominio gyvybingumo vertinime. Mokslininkai atliktuose tyrimuose naudoja įvairius metodus ir rezultatų interpretavimo būdus. Todėl iškyla statybos sektoriaus įmonių ekonominio gyvybingumo realaus vertinimo metodo pasirinkimo problema.

3. Išnagrinėjus ekonominio gyvybingumo koncepcijas galima daryti išvadą, jog veiklos efektyvumas neretai yra tapatinamas su ekonominiu gyvybingumu. Tačiau moksliniuose tyrimuose atskleidžiama, jog veiklos efektyvumas yra viena iš sudedamųjų ekonominio gyvybingumo struktūros dalių. Veiklos efektyvumas mokslininkų požiūriu yra įmonės gebėjimas optimaliai paskirstyti išteklius bei gauti maksimalų pelną minimaliais kaštais. Tuo tarpu ekonominis gyvybingumas apima ne tik išteklių paskirstymą, tačiau taip pat ir įmonės gebėjimą tenkinti kintančius vartotojų poreikius, gerinti teikiamos produkcijos kokybę bei sėkmingai tęsti savo veiklą ateityje. Todėl mokslininkai teigia, jog ekonominis gyvybingumas yra plačiau diskutuotinas ir įvairiapusiškiau analizuojamas nei veiklos efektyvumas. Taigi ekonominio gyvybingumo sąvokos metodologija atskleidžia, jog tai yra įmonės sugebėjimas sėkmingai vystyti veiklą ne tik šiandieninėje ekonomikoje.

4. Ištyrus ekonominį gyvybingumą lemiančius veiksnius galima teigti, jog jie moksliniuose tyrimuose dažniausiai klasifikuojami į vidinius ir išorinius. Vidinius veiksnius verslo vienetai gali įtakoti, todėl jie turi būti nuolat analizuojami ir stebimi, nes tik tuomet įmonė gali imtis konkrečių priemonių veiklos rezultatams gerinti, veikti sėkmingai bei ekonomiškai gyvybingai. Išoriniai veiksniai yra neįtakojami individualių verslo subjektų, tačiau visiems jiems daugiau ar mažiau turi įtakos. Šalies ekonominė, politinė, teisinė ir ekologinė situacija įtakoja verslo vienetų priimamus sprendimus susijusius su gamybiniais ir finansiniais procesais. Be to išoriniai veiksniai taip pat gali lemti ir vidinius verslo subjekto veiksnius. Todėl galima formuluoti išvadą, jog kiekvienam verslo vienetui labai svarbu veikti lanksčiai bei gebėti adaptuotis prie besikeičiančių verslo aplinkos sąlygų.

5. Atlikus statybos sektoriaus pasirinktų įmonių ekonominio gyvybingumo vertinimą 2009-2015 m. galima daryti išvadą, jog visose įmonėse jaučiama buvusios ekonominės krizės pėdsakų, kadangi 2009 m. finansiniais aspektais yra vieni iš prasčiausių per visą analizuojamą laikotarpį. Tačiau ekonominio gyvybingumo susilpnėjimas įžvelgiamas ir kitais laikotarpiais, kadangi AB „Panevėžio statybos trestas“ ir UAB „KVESTA“ su finansinės būklės pablogėjimu susidūrė 2014 m., tuo tarpu UAB „KROKUVA“ – 2012 m. Iš to galima spręsti, jog analizuojamų statybos sektoriaus įmonių finansiniai būklei didelės reikšmės turi ne tik išoriniai veiksniai, tačiau taip pat ir vidiniai, tokie kaip teikiamų paslaugų asortimentas, išteklių paskirstymas, darbuotojams keliami reikalavimai ar kt. Vis dėlto iš pateiktų duomenų galima teigti, jog 2015 m. visų įmonių veiklos rezultatai gerėjo, o tai signalizuoja apie augančią paklausą statyboms, statybos sektoriaus įmonių teikiamų paslaugų pasiūlos augimą bei stiprėjantį ekonominį gyvybingumą sektoriuje. Nors iš vertikaliosios ir horizontaliosios statybos sektoriaus įmonių analizių galima teigti, kad įmonės veikė ekonomiškai gyvybingai, tačiau siekiant tikslesnių rezultatų reikalinga detalesnė finansinių duomenų analizė.

6. Išanalizavus statybos sektoriaus pasirinktų įmonių santykinius finansinius rodiklius 2009-2015 m. galima daryti išvadą, jog tiriamuoju laikotarpiu visos įmonės susidūrė su sunkumais ir ne visuomet veikė pelningai. Tačiau jos nepasidavė buvusiai recesijai įmonėje ir sugebėjo pagerinti veiklos rezultatus bei veikė ekonomiškai gyvybingai. Atlikta santykinų rodiklių analizė detalizavo gautus rezultatus. Ji atkleidė, kad rinkos senbuvė AB „Panevėžio statybos trestas“ yra finansiškai stabili ir savo turimą turtą išnaudoja efektyviai. Tačiau pelningumo rodiklių atžvilgiu ji mažiau ekonomiškai gyvybingesnė nei UAB „KVESTA“ ir UAB „KROKUVA“. Todėl galima daryti išvadą, kad pelningumo rodikliai yra vieni iš svarbiausių ekonominio gyvybingumo atžvilgiu. Tačiau tikslingiau juos lyginti su panašios patirties įmonėmis, kadangi rinkos naujokės yra imlesnės pokyčiams bei linkusios prisiimti didesnę riziką. Apibendrinant galima teigti, jog verslo vieneto ekonominio gyvybingumo vertinimas

reikalauja labai plataus vertinimo, kadangi reikia atsižvelgti į veiklos specifiką, dominuojančias šalyje aplinkas, vadovų kompetenciją, užimamą rinkos dalį, teikiamų paslaugų spektrą ir kitos aplinkybes. Tačiau daugumą minėtųjų aplinkybių leidžia identifikuoti ekonominė analizė, kuri atskleidžia įmonės veiklos rezultatus bei leidžia įvertinti įmonių ekonominio gyvybingumo išsivystymo lygį.

LITERATŪRA

1. AB „Panevėžio statybos trestas“. Internetinė svetainė. [žiūrėta 2017-04-01]. Prieiga per internetą: <http://www.pst.lt/lt/naujienos-2/2013-05-29>
2. Adelaja, A., Sullivan, K., & Lake, M. B. (2005). *Agricultural Viability at the Urban Fringe*. In selected paper presented at the International Conference on Emerging Issues along Urban/Rural Interfaces: Linking Science and Society, Atlanta. [žiūrėta 2017-01-15]. Prieiga per internetą <https://sustainable-farming.rutgers.edu/wp-content/uploads/2014/09/Agricultural-Viability-at-the-Urban-Fringe.pdf>
3. Adelaja, S., Colunga-Garcia, M., Gibson, M.A., & Lake, M. B. (2007). *The Future of Farmland Preservation Programs: From Retention to Viability and Resiliency*. In Trans Atlantic Land Use Conference (TALUC). Michigan State University.
4. Aleknevičienė, V., Bartkutė, R., Bendoraitytė, A., Čiegis R., ir Čiulevičienė, V. (2014). *Darnus vystymasis: teorija ir praktika* (p. 185-189). Kolektyvinė monografija. Vilnius: Vilniaus Universitetas.
5. Ali, M. & Byerlee, D. (1991). *Economic efficiency of small farmers in a changing world: a survey of recent evidence*. Journal of International Development, Nr. 3, p. 1-27. [žiūrėta 2016-10-13]. Prieiga per internetą <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jid.4010030102/abstract>
6. Aplinkos apsaugos agentūra. (2008). *Lietuvos gamtinė aplinka, būklė, procesai ir raida*. Vilnius. [žiūrėta 2017-01-30]. Prieiga per internetą https://www.researchgate.net/profile/Gintaras_Valiuskevicius/publication/279201305_Lietuvos_gamtine_aplinka_bukle_procesai_ir_raida/links/558fb9c408ae15962d8b1921.pdf
7. Argiles, J. M. (2001). *Accounting information and the prediction of farm non-viability* (p. 73-105). European Accounting Review [žiūrėta 2016-12-28]. Prieiga per internetą <https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/597/277.pdf?sequence=1>
8. Aubin, J. P., Bayen, I. A. M., & Saint-Pierre, P. (2011). *Overview and Organization (p.1-40). In Viability Theory* [žiūrėta 2017-02-01]. Prieiga per internetą <http://lastre.asso.fr/aubin/PresentationViabilityTheoryNewDirections.pdf>
9. Bagdonas, E. ir Railienė, G. (2013). *Finansų valdymo sprendimai: Mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.
10. Bagdžiūnienė, V. (2005). *Finansinių ataskaitų analizė: esmė ir verslo situacijos*. Vilnius: Conto litera.

11. Berardi, U. (2012). *Sustainability assessment in the construction sector: rating systems and rated buildings*. Sustainable Development. [žiūrėta 2017-01-30]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Umberto_Berardi/publication/256535209_Sustainability_Assessment_in_the_Construction_Sector_Rating_Systems_and_Rated_Buildings/links/02e7e5235dd5c89f33000000.pdf (12 p)
12. Bojnec, Š. & Papler, D. (2011). *Economic Efficiency, Energy, Consumption and Sustainable Development* (p. 353-374). Journal of Business Economics and Management Nr. 12:2.
13. Bossel, H. (1999). *Indicators for sustainable development: theory, method, applications (1-124)*. International Institute for Sustainable Development. [žiūrėta 2017-01-09]. Prieiga per internetą <http://www.ulb.ac.be/ceese/STAFF/Tom/bossel.pdf>
14. Bruneckienė, J. ir Krušinskas, R. (2011). ES struktūrinės paramos įtakos Lietuvos regionų plėtrai ir išsivystymo netolygumams mažinti vertinimas (p. 127-136). *Ekonomika ir vadyba* (16).
15. Bulajeva, T. (2007). *Žinių ir kompetencijų vertinimas: kaip sukurti studentų pasiekimų vertinimo metodiką*. Metodinė priemonė. Vilnius: UAB „Petro ofsetas“. [žiūrėta 2017-02-01]. Prieiga per internetą http://www.su.lt/bylos/studijos/Stud_kokybe/vertinimo_metodika_bulajeva.pdf
16. Butkus, M., Šimaitytė, D., & Deksnienė, J. (2006). *AB „Linas“ veiklos ekonominio efektyvumo įvertinimas (p.16-17)*. Jaunųjų mokslininkų darbai. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla
17. Carassus, J. (2004). *The construction sector system approach: an international framework*. CIB, Rotterdam. [žiūrėta 2017-01-30]. Prieiga per internetą: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.456.1055&rep=rep1&type=pdf>
18. Dillon, E. J., Hennessy, T., & Hynes, S. (2009). *Towards measurement of farm sustainability-an Irish case study (p. 16-22)*. In Contributed paper prepared for presentation at the international association of agricultural economists conference. [žiūrėta 2017-01-15]. Prieiga per internetą <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/51786/2/IAAE%20Sustainability%20paper%20final.pdf>
19. Doye, D. (2009). *Farm and Ranch Stress Test*. Oklahoma Cooperative Extension Center. [žiūrėta 2017-01-03]. Prieiga per internetą <http://osufacts.okstate.edu/docushare/dsweb/Get/Document-1821/AGEC-237-2013.pdf>
20. Doye, D. (2014). *Evaluating Financial Performance and Position*. Oklahoma Cooperative Extension Center. [žiūrėta 2017-01-09]. Prieiga per internetą <http://pods.dasnr.okstate.edu/docushare/dsweb/Get/Version-6077/AGEC-790web.pdf>
21. Dudzevičiūtė, G. (2015). *Ekonomikos plėtros pagrindai: mokomoji knyga*. Vilnius.

22. Dumčiuvienė, D. ir Stravinskas, T. (2012). *Struktūrinės paramos įtaka šalies ekonominiam augimui* (p. 1347-1356). *Economics and management*, 17.
23. Fulford, R. (2014). *Construction industry productivity and the potential for collaborative practice* (p. 315-326). *International Journal of Project Management*.
24. Gronskas, V. (2006). *Ekonominė analizė*. Technologija, Kaunas
25. Gronskas, V. (2015). *Macro analysis of mixed economy: main directions and problems* (p.11-24). *Applied Economics: Systematic Research*. [žiūrėta 2017-02-27]. Prieiga per internetą <https://ejournals.vdu.lt/index.php/applied-economics/article/viewFile/462/397>
26. Gulbinas, T., ir Balvočiūtė, R. (2008). *Profesinio rengimo įstaigų finansavimo ir ekonominio gyvybingumo teoriniai aspektai* (p. 154-163). *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*.
27. Jakutis, A., Kazlovas, V., ir Kvantūnas, D. (2007). *Statybos verslo elementai*. Vilnius: Technika.
28. Janušauskaitė, G. (2008). Gyvenimo kokybės tyrimai: problemos ir galimybės (p. 34-44). Lietuvos mokslų akademija. [žiūrėta 2017-02-03]. Prieiga per internetą <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/publ/0235-7186/2008/4/34-44.pdf>
29. Juodis, A. (2001). *Statyba Europoje: rinka, valdymas, plėtra*. Kaunas: Technologija.
30. Juozaitienė, L. (2008). *Įmonės finansai: analizė ir valdymas*. ŠU I-kla, Šiauliai.
31. Jurkėnaitė, N. (2015). *Lietuvos ūkininkų ūkių gyvybingumo pokyčiai: mokslo studija*. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas. [žiūrėta 2017-01-25]. Prieiga per internetą <http://www.laei.lt/?mt=leidiniai&straipsnis=891&metai+2015>
32. Kasnauskienė, G. (2010). *Statistika verslo sprendimams*. Vadovėlis. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
33. Kildienė, S. (2011). *Baltijos šalių statybos sektoriaus makroekonominė analizė taikant Copras metodą*. 14-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Mokslas – Lietuvos ateitis“ 2011 metų teminės konferencijos straipsnių rinkinys. [žiūrėta 2017-01-30]. Prieiga per internetą: http://dspace.vgtu.lt:8080/bitstream/1/808/1/42_Kildiene_S6.pdf
34. Kildienė, S. (2014). *Tvarios statybos technologijų plėtros daugiapakopis vertinimas*. Daktaro disertacija. Vilnius: Leidykla Technika.
35. Koleda, N. & Lace, N. (2009). *Analisis of financial Viability in the context of company's sustainability* (p. 53-62). *Scientific Journal of RTU*, Nr. 19.

36. Koleda, N. & Lace, N. (2010). *Dynamic faktor analysis of financial viability of Latvian service sector companies* (p. 620-626). *Economics and Management*, Nr. 15.
37. Lietuvos Respublikos Aplinkos Ministras. (2015). *Įsakymas dėl Lietuvos statybų sektoriaus plėtros ir vystymo 2015-2020 metais gairių patvirtinimo* (15 m. lapkričio 10 d. Nr. D1-817). [žiūrėta 2017-01-15]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4a443e3087a811e5b7eba10a9b5a9c5f>
38. Lietuvos Respublikos Seimas. (2017). *Lietuvos Respublikos Statybos Įstatymas* (1996 m. kovo 19 d. Nr. I-1240). [žiūrėta 2017-02-01]. Prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.F31E79DEC55D>
39. Lietuvos Respublikos Terminų Bankas [žiūrėta 2016-11-17]. Prieiga per internetą <http://terminai.vlkk.lt/pls/tb/tb.search>
40. Lietuvos statistikos departamentas. [žiūrėta 2017-04-01]. Prieiga per internetą: <http://www.stat.gov.lt/>
41. Lileikienė, A. ir Grigaliūnienė, Ž. (2014). *Verslo finansų valdymas*. Šiauliai.
42. Lygis, D., ir Konstantinovicienė, O. (2014). *Viešojo administravimo įtaka statybos verslui*. Viešoji politika ir administravimas. [žiūrėta 2017-02-15]. Prieiga per internetą <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/12830/2344-5011-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
43. Mackevičius J., Poškaitė D. ir Vilis L.. (2011). *Finansinė analizė: mokomoji knyga*. Vilnius.
44. Mackevičius, J. (2005). *Įmonių veiklos analizė*. Vilnius: TEV.
45. Mackevičius, J. (2008). *Įmonių veiklos analizė – informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema* (p. 46-56). Vilniaus universitetas: informacijos mokslų žurnalas [žiūrėta 2016-11-25]. Prieiga per internetą <http://www.journals.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3358/2426>
46. Mackevičius, J. (2010). *Integruota įmonių bankrotų prognozavimo metodika* (p. 123-138). *Verslo ir teisės aktualijos* Nr. 5.
47. Mackevičius, J., Giriūnas, L. ir Valkauskas, R. (2014). *Finansinė analizė*. Vadovėlis. Vilniaus universiteto leidykla.
48. Melnikas, B., Jakubavičius, A. ir Strazdas, R. (2000). *Inovacijų vadyba: mokomoji knyga*. Vilnius: Technika.
49. Misiūnas, A. ir Gudeliauskaitė, D. (2013). *Baltijos šalių investicinio klimato charakteristikos* (94-101). *Lithuanian Journal of Statistics*. [žiūrėta 2017-03-03]. Prieiga per internetą <http://www.statisticsjournal.lt/index.php/statisticsjournal/article/download/110/pdf>

50. Nasdaq vertybinių popierių birža. (2017). AB „Panevėžio statybos trestas“ finansinės ataskaitos. [žiūrėta 2017-04-01]. Prieiga per internetą: <http://www.nasdaqbaltic.com/market/?pg=details&instrument=LT0000101446&list=2&tab=reports>
51. Popelier, H. (2009). *The success of agriculture in Michigan counties: A weak test of sustainability*. Michigan State University. [žiūrėta 2017-01-25]. Prieiga per internetą <http://gradworks.umi.com/14/71/1471851.html>
52. Puleikienė, K. ir Šakienė, H. (2009). *Finansinių santykių rodiklių taikymas lr akcinių bendrovių finansinės–ūkinės veiklos analizėje* (p. 33-40). VADYBA Nr. 2. [žiūrėta 2017-01-25]. Prieiga per internetą [http://vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2\(14\).pdf#page=33](http://vlvk.lt/private/Vadybos%20turiniai/Vadyba_2(14).pdf#page=33)
53. Rakštys, R., ir Serva E. (2005). *Ūkio subjektų ekonominio gyvybingumo nustatymo problemos* [žiūrėta 2016-12-05]. Prieiga per internetą <http://vadyba.asu.lt/7/121.pdf>
54. Raudeliūnienė, J. ir Elskelytė, V. (2007). *Formation of competitive strategic decisions* (p.31-34). Management and Engineering'07.
55. Rostami, R., Khoshnava, S. M., & Lamit, H. (2014). *Heritage contribution in sustainable city*. In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. [žiūrėta 2017-03-01]. Prieiga per internetą <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/18/1/012086/pdf>
56. Savickienė, J. (2016). *Šeimos ūkių ekonominio gyvybingumo vertinimas*. Akademija.
57. Savickienė, J. ir Slavickienė, A., (2012). *Ūkių ekonominį gyvybingumą lemiančių veiksnių vertinimas Lietuvos ūkininkų ūkių pavyzdžiu* (p. 53-67). Žemės ūkio mokslai: Lietuvos mokslų akademija.
58. Scott, J. (2001). *The Nova Scotia genuine progress index soils and agriculture accounts*. Part 1: Farm viability and economic capacity in Nova Scotia.
59. Scotti, E. (2005). *Farm and Community Viability*. NS: GPI Atlantic. [žiūrėta 2017-01-03]. Prieiga per internetą <http://www.gpiatlantic.org/pdf/agriculture/farmviab.pdf>
60. Scotti, E., Bergmann, H., Henke, R., & Hovarka G. (2011). Evaluation of income effects of direct support: final report. Rome: Coge.
61. SEB bankas. (2017) . *Lietuvos makroekonomikos apžvalga Nr. 64*. [žiūrėta 2017-01-13]. Prieiga per internetą: https://www.seb.lt/sites/default/files/web/document/lietuvos_makroekonomikos_apzvalga/lma_64.pdf
62. Simanavičienė, A. ir Užkurytė, L. (2009). *Pokyčiai darbo rinkoje ekonominio nuosmukio metu: Lietuvos atvejis* (p. 940-942). Ekonomika ir vadyba.

63. Simėnas, D. ir Zubrutė, Z. (2016). *Darbo našumas krito pirmą kartą po krizės*. Verslo žinios. [žiūrėta 2017-02-01]. Prieiga per internetą <http://vz.lt/verslo-aplinka/2016/04/08/2015-m-darbo-nasumas-mazejo>
64. Singh, M., Bhullar, A. S., & Joshi, A. S. (2009). *Factors influencing economic viability of marginal and small farmers in Punjab* (p. 269-279). *Agricultural Economics Research Review*, 22. [žiūrėta 2017-01-26]. Prieiga per internetą <https://core.ac.uk/download/pdf/6689678.pdf>
65. Šinkūnaitė, I. (2013). *Mokesčių ir subsidijų įtaka ūkių ekonominiam gyvybingumui: daktaro disertacija*. Aleksandro Stulginskio Universitetas.
66. Skujienė, A. (2008). *Finansų vadyba: mokomoji knyga*. Count line leidyba.
67. Starkevičiūtė, M. (2007). *Lietuvos ekonominės integracijos gairės* (p. 82-86). *Intelektinė ekonomika*. [žiūrėta 2017-02-03]. Prieiga per internetą <http://www.mruni.eu/upload/iblock/120/Rita%20STARKEVICIUTE.pdf>
68. Startienė, G., ir Pridotkas R. (2012). *Skirtingo technologinio lygio pramonės šakų įtaka šalies ekonomikos augimui* (p. 586-593). *Economics and management* 17.2. [žiūrėta 2017-02-05]. Prieiga per internetą <http://158.129.0.15/index.php/Ekv/article/viewFile/2186/1696>
69. Sukackaitė, R. ir Atkočiūnienė, Z. O. (2016). *Inovacinės organizacijos kultūros ir lyderystės sąsajos Lietuvos įmonėse* (p. 38-49). *Informacijos mokslai*. [žiūrėta 2017-02-15]. Prieiga per internetą <http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/9921/7761>
70. Tamolaitis, R. (2004). *Projektų vadybos metodiniai nurodymai*. Vilnius: Technika.
71. Testa, F., Iraldo, F., & Frey, M. (2011). *The effect of environmental regulation on firms' competitive performance: The case of the building & construction sector in some EU regions*. *Journal of environmental management*. [žiūrėta 2017-01-30]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Fabio_Iraldo/publication/254316112_Environmental_regulation_and_competitive_performance_New_evidence_from_a_sectoral_study/links/583ae41d08ae3d917240fac3.pdf
72. Tinoco, M. H. & Wilson, N. (2013). *Financial distress and bankruptcy prediction among listed companies using accounting, market and macroeconomic variables* (p. 394-419). *International Review of Financial Analysis*, 30. [žiūrėta 2017-01-29]. Prieiga per internetą http://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/35019207/Financial_distress_and_bankruptcy_prediction_among_listed_companies_using_accounting_-_market_and_macro-economic_variables.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAJ56TQJRTWSMTNPEA&Expires=1483880144&Signature=u6%2Fm0SKt1%2B4fYp19oneBszZy0n8%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DFinancial_distress_and_bankruptcy_predic.pdf

73. Tisdell, C. & Hartley, K. (2008), *Microeconomic policy: a new perspective* (p. 441-457). Edward Elgar Publishing.
74. Vakarų ekspresas: Ekonomikos naujienos. (2016). *EBPO įvardijo Lietuvos stiprybes ir trūkumus*. [žiūrėta 2017-01-28]. Prieiga per internetą <http://www.ve.lt/naujienos/ekonomika/ekonomikos-naujienos/ebpo-ivardijo-lietuvos-stiprybes-ir-trukumus-1444950/>
75. Vetlov, I. (2003). *Baltijos šalių ekonomikos augimo apskaita* (p. 14-34). Pinigų studijos. [žiūrėta 2017-02-03]. Prieiga per internetą http://elibrary.lt/resursai/DB/LB/LB_pinigu_studijos/Pinigu_studijos_2005_02_02.pdf
76. Vrolijk, H. C. J., De Bont, C. J. A. M., Blokland, P. W., & Soboh, R. A. M. E. (2010). *Farm viability in the European Union: assessment of the impact of changes in farm paymen*. LEI Wageningen UR. [žiūrėta 2017-01-25]. Prieiga per internetą <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/138917>
77. Walsh, C. (2007). *Pagrindiniai vadybos rodikliai: aiškiausias vadovas į pasaulį svarbiausių skaičių, verčiančių jūsų verslą judėti į priekį*. Vilnius : Verslo žinios.

PRIEDAI

- Statybos ir kituose sektoriuose dirbantys asmenys Lietuvoje 2009-2015 m., tūkst. asmenų.

Statybos ir kituose sektoriuose dirbantys asmenys Lietuvoje, tūkst. asmenų										
Metai	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kituose sektoriuose dirbantys asmenys	1110	1123	1119	1091	1074	1084	1097	1095	1121	1125
Statybos sektoriuje dirbantys asmenys	319	326	308	226	174	170	179	198	198	210
Viso:	1429	1449	1427	1317	1248	1254	1276	1293	1319	1335

- Statybos ir kituose sektoriuose dirbančiųjų asmenų struktūrinę analizę 2006-2015 m., proc.

Statybos ir kituose sektoriuose dirbančiųjų asmenų Lietuvoje struktūrinė analizė, proc.											
Metai	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Kituose sektoriuose dirbantys asmenys %	78	78	78	83	86	86	86	85	85	84	
Statybos sektoriuje dirbantys asmenys %	29	29	28	21	16	16	16	18	18	19	

- Vidutinė temperatūra Lietuvoje 2006-2015 m., °C.

Vidutinė Lietuvos temperatūra °C			
	metinė	sausio mėn.	liepos mėn.
2006	8	-7	20
2007	8	2	17
2008	9	1	16
2009	7	-3	18
2010	7	-10	22
2011	8	-2	19
2012	7	-3	19
2013	8	-6	18
2014	8	-5	21
2015	9	0	17

- Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atlikti statybos darbai 2006-2015 m., tūkst. EUR.

Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atlikti statybos darbai 2006-2015 m., tūkst. EUR					
	Nauja statyba	Rekonstravimas	Remontas ir restauravimas	Kiti darbai	Viso atlikti darbai
2006	1145576	576906	516183	55902	2294567
2007	1792879	717930	615227	62601	3188637
2008	1983940	846498	714638	71402	3616478
2009	744066	514972	356742	57004	1672784
2010	612426	539366	286336	51319	1489447
2011	795581	605484	431945	64914	1897924
2012	735955	550367	477622	57133	1821077
2013	926711	625997	486447	70988	2110143
2014	1182432	722657	525446	91931	2522466
2015	1162377	638304	576509	97526	2474716
Viso	11081943	6338481	4987095	680720	23088239
Vidurkis	1108194	633848	498710	68072	2308824
Vidurkis %	48	27	22	3	100

- Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atliktų statybos darbų objektų struktūra 2009-2015 m., tūkst. EUR.

Lietuvos statybos sektoriaus įmonių atliktų statybos darbų objektų struktūra, tūkst. EUR					
	Pastatai	Gyvenamieji pastatai	Negyvenamieji pastatai	Inžineriniai statiniai	Viso atlikti statybos darbai
2006	1480402	434919	1045483	814165	2294567
2007	2035409	661989	1373420	1153228	3188637
2008	2221892	677818	1544074	1394586	3616478
2009	894282	223729	670553	778502	1672784
2010	655550	118298	537252	833897	1489447
2011	863506	134991	728515	1034418	1897924
2012	830936	163285	667651	990141	1821077
2013	996343	193075	803268	1113800	2110143
2014	1265055	299282	965773	1257411	2522466
2015	1347260	422703	924557	1127456	2474716
Viso:	12590635	3330089	9260546	10497604	23088239
Vidurkis	1259064	333009	926055	1049760	2308824
Vidurkis %	55	14	40	45	100

• AB „Panevėžio statybos trestas“ pelno (nuostolių) ataskaita 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	53 488 583	58 077 335	82 700 578	86 927 073	294 697 707	105 454 229	121 216 711
Savikaina	44 861 036	49 535 052	76 465 136	80 334 410	266 846 829	95 582 145	109 277 631
Bendras pelnas	8 627 547	8 542 283	6 235 442	6 592 663	27 850 878	9 872 084	11 939 080
Veiklos sąnaudos	11 938 318	6 451 370	4 593 256	4 597 425	17 757 759	5 707 786	8 615 671
Tipinės veiklos pelnas	-3 310 771	2 090 913	1 642 186	1 995 238	10 093 119	4 164 298	3 323 409
Finansinė veikla	-306 383	3 430 527	-396 949	-78 322	-8 942 292	-7 848 250	-567 360
Finansinė veiklos pajamos	1 243 279	3 888 517	281 991	348 893	359 643	65 302	2 286 546
Finansinė veiklos sąnaudos	1 549 663	457 990	678 940	427 215	9 301 935	7 913 552	2 853 906
Įprastinės veiklos pelnas	-3 617 154	5 521 440	1 245 237	1 916 917	1 150 827	-3 683 952	2 756 049
Pelno mokestis	865 896	347 408	986 182	453 882	117 063	260 181	760 038
Grynasis pelnas	-4 483 050	5 174 032	259 055	1 463 035	1 033 764	-3 944 133	1 996 011

• AB „Panevėžio statybos trestas“ pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalioji analizė 2009-2015 m.

Straipsnis	2009	2010	Pokytis proc.	2010	2011	Pokytis proc.	2011	2012	Pokytis proc.	2012	2013	Pokytis proc.	2013	2014	Pokytis proc.	2014	2015	Pokytis proc.
Pajamos	53488 583	58077 335	109	58077 335	82700 578	142	82700 578	86927 073	105	86927 073	294697 707	339	294697 707	1054542 29	36	1054542 29	1212167 11	115
Savikaina	44861 036	49535 052	110	49535 052	76465 136	154	76465 136	80334 410	105	80334 410	266846 829	332	266846 829	9558214 5	36	9558214 5	1092776 31	114
Bendras pelnas	86275 47	85422 83	99	85422 83	62354 42	73	62354 42	65926 63	106	65926 63	278508 78	422	278508 78	9872084	35	9872084	1193908 0	121
Veiklos sąnaudos	11938 318	64513 70	54	64513 70	45932 56	71	45932 56	45974 25	100	45974 25	177577 59	386	177577 59	5707786	32	5707786	8615671	151
Tipinės veiklos pelnas	(3310 771)	20909 13	263	20909 13	16421 86	79	16421 86	19952 38	121	19952 38	100931 19	506	100931 19	4164298	41	4164298	3323409	80
Finansinė veikla	(3063 83)	34305 27	1319	34305 27	- 39694 9	-12	(3969 49)	(7832 2)	20	(7832 2)	(89422 92)	11417	(89422 92)	(784825 0)	88	(784825 0)	(567360)	7
Finansinė veiklos pajamos	12432 79	38885 17	313	38885 17	28199 1	7	28199 1	34889 3	124	34889 3	359643	103	359643	65302	18	65302	2286546	3501
Finansinė veiklos sąnaudos	15496 63	45799 0	30	45799 0	67894 0	148	67894 0	42721 5	63	42721 5	930193 5	2177	930193 5	7913552	85	7913552	2853906	36
Įprastinės veiklos pelnas	(3617 154)	55214 40	352	55214 40	12452 37	23	12452 37	19169 17	154	19169 17	115082 7	60	115082 7	(368395 2)	-320	(368395 2)	2756049	275
Pelno mokestis	86589 6	34740 8	40	34740 8	98618 2	284	98618 2	45388 2	46	45388 2	117063	26	117063	260181	222	260181	760038	292
Grynasis pelnas	(4483 050)	51740 32	315	51740 32	25905 5	5	25905 5	14630 35	565	14630 35	103376 4	71	103376 4	(394413 3)	-382	(394413 3)	1996011	251

- AB "Panevėžio statybos trestas" vertikaloji pajamų analizė 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	100	100	100	100	100	100	100
Savikaina	79	85	92	92	91	91	90
Bendras pelnas	21	15	8	8	9	9	10
Veiklos sąnaudos	19	11	6	5	6	5	7
Veiklos pelnas	2	4	2	2	3	4	3
Pelno mokestis	2	1	1	1	0	0	1
Grynasis pelnas	0	3	1	2	3	4	2

- AB „Panevėžio statybos trestas“ balansas 2009-2015 m.

Turtas/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilgalaikis turtas	11655561	11346625	11497714	11877907	13853955	14205535	8068720
Trumpalaikis turtas:	50055125	46222701	54220565	56385113	53460609	63584499	58062180
Atsargos	15584868	11007472	14487903	17136101,14	13438047	16069779	9124308
Debitoriniai įsiskolinimai	15774828	10936335	20747117	24009466,52	17095725	22932493	18252028
Pinigai	16259142	14237630	14499268	6827647,127	16997740	20948848	28817259
Kitos gautinos sumos	2436286	10041263	4486278	8411898,459	5929098	3633379	1868585
Turtas iš viso	61710686	57569326	65718280	68263020	67314564	77790034	66130900
Kapitalas ir rezervai:	28759040	34424118	33720217	35032766	36073327	35106651	37432246
Akcijų priedai							
Akcinis kapitalas	4735287	4735287	4735287	4735287	4735287	4735287	4741500
Rezervai	3844877	3544683	2648554	2363166	3024915	4928525	5597341
Nepaskirstytas pelnas	20178875	26144148	26336376	27934312	28313125	25442839	27093405
Įsipareigojimai iš viso	32951646	23145208,24	31998063	33230255	31241237	42683383	28698654
Po 1 metų mokėtinos sumos	3352443	5950671	1476973	4003499	5567485	4041023	1208533
Per vienerius metus mokėtinos sumos	29599204	17194537	30521090	29226756	25673752	38642360	27490121
Skolos tiekėjams	6445369	6461470	11466342	14525087	8782196	15874974	16751936
Finansinės skolos	11786855	694162	4730624	4163691	4273521	6201947	2153192
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	11366980	10038905	14324124	10537978	12618035	16565439	8584993
Nuosavybė ir įsipareigojimai viso:	61710686	57569326	65718280	68263020	67314564	77790034	66130900

• UAB „KVESTA“ pelno (nuostolių) ataskaita 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	1 045 599	1 495 829	1 521 921	3 842 390	4 935 361	2 693 155	7 688 616
Savikaina	805 473	1 118 098	859 395	1 785 309	3 436 951	1 949 543	6 291 666
Bendras pelnas	240 125	377 731	662 526	2 057 081	1 498 410	743 612	1 396 950
Veiklos sąnaudos	226 344	280 942	549 973	1 100 337	672 400	578 678	787 959
Tipinės veiklos pelnas	13 781	96 790	112 553	956 744	826 010	164 934	608 991
Finansinė veiklos pajamos	-669	12 497	2 568	10 784	101 400	26 839	31 602
Finansinė veiklos sąnaudos			20 223	12 359	11 094	8 795	4 769
Veiklos pelnas	13 112	109 286	94 898	955 169	916 316	182 978	635 824
Pelno mokestis		14 900	19 326	143 070	130 128	27 011	96 057
Grynasis pelnas	13 112	94 386	75 572	812 099	786 188	155 967	539 767

- UAB „KVESTA“ pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalioji analizė 2009-2015 m.

Straipsnis	2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015					
	2009	2010	Pokytis proc.	2010	2011	Pokytis proc.	2011	2012	Pokytis proc.	2012	2013	Pokytis proc.	2013	2014	Pokytis proc.	2014	2015	Pokytis proc.
Pajamos	1045 599	1495 829	143	5164 799	1521 921	29	1521 921	3842 390	252	3842 390	4935 361	128	4935 361	2693 155	55	2693 155	7688 616	285
Savikaina	8054 73	1118 098	139	3860 568	8593 95	22	8593 95	1785 309	208	1785 309	3436 951	193	3436 951	1949 543	57	1949 543	6291 666	323
Bendras pelnas	2401 25	3777 31	157	1304 231	6625 26	51	6625 26	2057 081	310	2057 081	1498 410	73	1498 410	7436 12	50	7436 12	1396 950	188
Veiklos sąnaudos	2263 44	2809 42	124	9700 36	5499 73	57	5499 73	1100 337	200	1100 337	6724 00	61	6724 00	5786 78	86	5786 78	7879 59	136
Tipinės veiklos pelnas	1378 1	9679 0	702	3341 95	1125 53	34	1125 53	9567 44	850	9567 44	8260 10	86	8260 10	1649 34	20	1649 34	6089 91	369
Finansinė veiklos pajamos	-669	1249 7	1868	4314 9	2568	6	2568	1078 4	420	1078 4	1014 00	940	1014 00	2683 9	26	2683 9	3160 2	118
Finansinė veiklos sąnaudos					2022 3		2022 3	1235 9	61	1235 9	1109 4	90	1109 4	8795	79	8795	4769	54
Įprastinės veiklos pelnas	1311 2	1092 86	833	3773 44	9489 8	25	9489 8	9551 69	1007	9551 69	9163 16	96	9163 16	1829 78	20	1829 78	6358 24	347
Pelno mokestis		1490 0		5144 7	1932 6	38	1932 6	1430 70	740	1430 70	1301 28	91	1301 28	2701 1	21	2701 1	9605 7	356
Grynasis pelnas	1311 2	9438 6	720	3258 97	7557 2	23	7557 2	8120 99	1075	8120 99	7861 88	97	7861 88	1559 67	20	1559 67	5397 67	346

• UAB "KVESTA" vertikalioji pajamų analizė 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	100	100	100	100	100	100	100
Savikaina	77	75	56	46	70	72	82
Bendras pelnas	23	25	44	54	30	28	18
Veiklos sąnaudos	22	19	36	29	14	21	10
Veiklos pelnas	1	7	6	25	19	7	8
Pelno mokestis	0	1	1	4	3	1	1
Grynasis pelnas	1	6	5	21	16	6	7

• UAB „KVESTA“ balansas 2009-2015 m.

Turtas/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilgalaikis turtas	248421	206534	120276	804939	1653172	301351	76585
Trumpalaikis turtas:	1341953	549299	901897	1600032	977811	1432479	1762994
Atsargos	729718	158077	306336	391337	333146	813735	66066
Debitoriniai įsiskolinimai	265665	382712	348926	295833	572244	390 387	504 315
Pinigai	2697	7583	236149	170577	53220	5741	13792
Kitos gautinos sumos	343873	927	10487	742285	19201	222 616	1 178 821
Turtas iš viso	1590373	755832	1022173	2404970	2630983	1733830	1839579
Kapitalas ir rezervai:	211439	305825	381397	570813	922571	316542	624304
Akcijų priedai							
Akcinis kapitalas	75301	75301	75301	75301	75301	75301	75296
Rezervai	7530	7530	7530	7530	7530	7530	7530
Nepaskirstytas pelnas	128608	222994	298566	487982	839740	233711	541478
Įsipareigojimai iš viso	1378934	450007	640776	1834157	1708412	1417288	1215275
Po 1 metų mokėtinos sumos	87553	36104	4988	154917	6760	30679	18190
Per vienerius metus mokėtinos sumos	1291381	413903	635788	1679240	1701652	1386609	1197085
Skolos tiekėjams	410623	324210	218677	540231	408054	846486	197659
Finansinės skolos	39874	32598	31171	226614	259997	9988	8059
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	840884	57095	385940	912395	1033601	530135	991367
Nuosavybė ir įsipareigojimai viso:	1590373	755832	1022173	2404970	2630983	1733830	1839579

• UAB „KROKUVA“ pelno (nuostolių) ataskaita 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	84325	108 925	505 151	210 737	595 981	781 119	1 608 525
Savikaina	58123	84 152	348 554	162 524	447 361	574 498	1 101 473
Bendras pelnas	26 202	24 773	156 597	48 213	148 620	206 621	507 052
Veiklos sąnaudos	20547	3 863	75 430	87 533	118 494	140 308	321 129
Tipinės veiklos pelnas	5 655	20 909	81 167	-39 320	30 126	66 313	185 923
Finansinė veiklos pajamos			-5 634	7 799	9 216	6 240	21 300
Finansinė veiklos sąnaudos							
Įprastinės veiklos pelnas	5 655	20 909	75 534	-31 521	39 342	72 553	207 223
Pelno mokestis	269	498	3 004	1 097	5 902	10 892	9 457
Grynasis pelnas	5 386	20 411	72 530	-32 618	33 439	61 661	197 766

- UAB „KVESTA“ pelno (nuostolių) ataskaitos horizontalioji analizė 2009-2015 m.

Straipsnis	200	Proc		Proc		Proc		Proc		Proc		Proc		Proc				
	9	2010	.	2010	2011	.	2011	2012	.	2012	2013	.	2013	2014	.	2014	2015	.
Pajamos	8432 5	10892 5	129	10892 5	50515 1	464	50515 1	21073 7	42	21073 7	59598 1	283	59598 1	78111 9	131	78111 9	160852 5	206
Savikaina	5812 3	84152	145	84152	34855 4	414	34855 4	16252 4	47	16252 4	44736 1	275	44736 1	57449 8	128	57449 8	110147 3	192
Bendras pelnas	2620 2	24773	95	24773	15659 7	632	15659 7	48213	31	48213	14862 0	308	14862 0	20662 1	139	20662 1	507052	245
Veiklos sąnaudos	2054 7	3863	19	3863	75430	1953	75430	87533	116	87533	11849 4	135	11849 4	14030 8	118	14030 8	321129	229
Tipinės veiklos pelnas	5655	20909	370	20909	81167	388	81167	(3932 0)	-48	(3932 0)	30126	277	30126	66313	220	66313	185923	280
Finansinė veiklos pajamos					-5634		-5634	7799	227	7799	9216	118	9216	6240	68	6240	21300	341
Finansinė veiklos sąnaudos																		
Įprastinės veiklos pelnas	5655	20909	370	20909	75534	361	75534	(3152 1)	-42	(3152 1)	39342	325	39342	72553	184	72553	207223	286
Pelno mokestis	269	498		498	3004	603	3004	1097	37	1097	5902	538	5902	10892	185	10892	9457	87
Grynasis pelnas	5386	20411	379	20411	72530	355	72530	(3261 8)	-45	(3261 8)	33439	303	33439	61661	184	61661	197766	321

• UAB "KROKUVA" vertikalioji pajamų analizė 2009-2015 m.

Straipsnis/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Pajamos	100	100	100	100	100	100	100
Savikaina	69	77	69	77	75	74	68
Bendras pelnas	31	23	31	23	25	26	32
Veiklos sąnaudos	24	4	15	23	20	18	20
Įprastinės veiklos pelnas	7	19	15		7	9	13
Pelno mokestis	0	0	1	1	1	1	1
Grynasis pelnas	6	19	14		6	8	12

• UAB „KROKUVA“ balansas 2009-2015 m.

Turtas/Metai	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilgalaikis turtas	49781	57924	799218	575012	396387	858701	613472
Trumpalaikis turtas:	31627	61841	491294	317895	466754	253116	700615
Atsargos	9874	1092	135832	4157	98242	60823	306531
Debitoriniai įsiskolinimai	16874	18550	320288	279434	352362	191690	174330
Pinigai	4879	42199	35173	34304	16150	603	159609
Kitos gautinos sumos						0	60145
Turtas iš viso	81408	119765	1290512	892907	863141	1111817	1314087
Kapitalas ir rezervai:	62738	100404	367543	384925	418365	480026	768593
Akcijų priedai							
Akcinis kapitalas	2896	2896	86886	86886	86886	86886	86880
Rezervai			4875	8689	8689	8689	8689
Nepaskirstytas pelnas	59842	97508	275781	289351	322790	384451	673024
Dotacijos/subsidijos			448763	338669	228575	118481	28971
Įsipareigojimai iš viso	18670	19361	474207	169313	216202	945310	516523
Po 1 metų mokėtinos sumos			155032	107330	59628	11925	97340
Per vienerius metus mokėtinos sumos	18670	19361	319175	61983	156574	933385	419183
Skolos tiekėjams	11876	10587	284789	30157	100057	412987	151245
Finansinės skolos	4789	2478	11578	22587	19874	25189	35776
Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	2005	6296	22808	9239	36643	495209	232162
Nuosavybė ir įsipareigojimai viso:	81408	119765	1290512	892907	863141	1543817	1314087